

Beregnet til
Utdanningsdirektoratet

Dokument type
Sluttrapport

Dato
Oktober 2012

UTDANNINGSDIREKTORATET

EVALUERING AV EKSAMEN MED TILGANG TIL INTERNETT

**UTDANNINGSDIREKTORATET
EVALUERING AV EKSAMEN MED TILGANG TIL
INTERNETT**

Rambøll
Besøksadr.: Hoffsvæien 4
Postboks 427
Skøyen
0213 Oslo
T +47 2252 5903
F +47 2273 2701
www.ramboll.no

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Sammendrag	1
1.1	Forberedelser til eksamen med tilgang til Internett	1
1.2	Gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett	1
1.3	Nytte, tilfredshet og resultater	1
1.4	Konkluderende vurderinger av forsøket	2
2.	Innledende om forsøket og evalueringen	3
2.1	Om evalueringen	3
2.2	Leserveiledning	4
3.	Rammer for eksamen og evalueringen	5
3.1	Hva skal måles ved eksamen?	5
3.2	Grunnlag for vurdering av eksamen: validitet og reliabilitet	6
3.3	Oppgavesett	7
4.	Forberedelser til eksamen med tilgang til Internett	8
4.1	Variasjon i skolenes forutsetninger og forberedelser	8
4.2	Om opplæring, forberedelser og bruk av Internett i undervisningen	8
4.3	Vurdering av elevenes kompetanse	12
4.4	Forebygging av fusk og plagiat	14
4.5	Aktørenes holdninger og forventninger til eksamen med tilgang til Internett	16
4.6	Oppsummering	17
5.	Gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett	18
5.1	Erfaringer og synspunkter på gjennomføringen	18
5.2	Bruk av hjelpemidler og Internett	19
5.3	Fusk og plagiat	21
5.4	Oppsummering	22
6.	Nytte, tilfredshet og resultater	23
6.1	Mulighet til å vise kompetanse	24
6.2	Eksamensoppgavene	27
6.3	Nytte for ulike elevgrupper	30
6.4	Relevans	34
6.5	Resultater og sensur	36
6.6	Overordnet vurdering av eksamensformen	39
6.7	Oppsummering	45
7.	Konkluderende vurderinger av forsøket	46
7.1	Sentrale punkter	46
7.2	Konklusjoner og implikasjoner	47
8.	Referanser	49

VEDLEGG

Vedlegg 1

Spørreskjemaer benyttet i evalueringen

1. SAMMENDRAG

Evalueringen av forsøk med eksamen med internettilgang er gjennomført i perioden mai-september 2012, på oppdrag for Utdanningsdirektoratet. Forsøket inkluderer fagene Internasjonal engelsk og Reiseliv og språk 2, som begge er programfag på studieforberedende utdanningsprogram. Formålet med evalueringen har vært å belyse erfaringene i forsøket knyttet til forberedelser til eksamen, gjennomføring, og nytte og tilfredshet. I dette innledende kapittelet presenteres et sammendrag av hovedfunn knyttet til disse temaene.

1.1 Forberedelser til eksamen med tilgang til Internett

Skolene har valgt forskjellige løsninger for å kontrollere elevenes bruk av Internett under eksamen, fra kontroll og overvåking ved hjelp av tekniske løsninger til utelukkende manuell overvåking ved bruk av eksamensvakter. Sentrale retningslinjer på dette området etterspørres av flere, slik at elever i alle deler av landet kan gjennomføre eksamen under like vilkår.

Skolene har forberedt elevene til eksamen ved å informere om forsøket, gjennomføre hel-dagsprøve med tilgang til Internett, og ha fokus på fusk og plagiat. Sistnevnte inkluderer et spesielt fokus på kildekritikk. For at elevene skal kunne nyttiggjøre seg av tilgang til Internett er det en sentral forutsetning at de besitter nødvendig kompetanse til å behandle informasjonen Internett gir tilgang til. Elevene er mer positive enn lærerne vedrørende elevenes evner til å bruke informasjon fra Internett, og til at elevenes IT-ferdigheter er gode nok til kunne bruke Internett på en god måte under eksamen.

1.2 Gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett

Selv om skolene hadde ulike tilnærminger til kontroll av elevenes internettbruk under eksamen, har eksamensgjennomføringen foregått uten særlige problemer eller utfordringer ved forsøksskolene.

Et stort flertall, 84 prosent av elevene ved forsøksskolene oppgir at de benyttet Internett under eksamen. Mange av disse elevene brukte imidlertid Internett i relativt begrenset grad, blant annet fordi det kan ta mye tid å søke etter og finne gode og relevante kilder. Noen få elever gir dessuten i intervjuene uttrykk for at de var tilbakeholdne med bruk av Internett, fordi de var usikre på hvor grensene for fusk og plagiat går. Det fremgår av evalueringen at i den grad elevene har benyttet seg av tilgangen til Internett, har det stort sett dreid seg om å innhente og/eller dobbeltsjekke faktainformasjon.

1.3 Nytte, tilfredshet og resultater

Et flertall av elevene mener at de hadde nytte av tilgang til Internett under eksamen (57 prosent), at eksamen med tilgang til Internett var en fordel for dem (69 prosent), og at tilgang til Internett ga dem bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett (51 prosent). Lærerne og sensorene er imidlertid delte i sine meninger om dette.

Evnen til kritisk bruk av kilder fremstår som sentral for elevenes mulighet til å bruke Internett som et redskap for å få vist sin kompetanse. Analysen viser at det er en positiv sammenheng mellom graden av opplæring i kildekritikk og elevenes vurdering av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten internettilgang.

Både lærere og sensorer ga uttrykk for at eksamen med tilgang til Internett ville kunne ha større nytte og gi bedre muligheter til å vise kompetanse for faglig sterke elever enn for faglig svake elever. Det er imidlertid lite i vårt datamateriale som underbygger disse antakelsene. Elevene med standpunktkarakterer 2 og 3 har fått bedre karakterer på eksamen med tilgang Internett, mens elever med standpunktkarakterer 4, 5 og 6 derimot har fått lavere karakterer ved eksamen med tilgang til Internett. Dette mønsteret er det samme på referanseskolene, hvilket indikerer at tilgang til Internett i seg selv ikke er en særskilt fordel eller ulempe for bestemte elevgrupper.

Elever ved forsøksskolene vurderer i noe større grad enn referanseskoleelevene at eksamensformen (henholdsvis med og uten tilgang til Internett) er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen (68 vs. 61 prosent). Når det gjelder relevans for hvordan elevene jobber utenfor skolen er

forsøksskoleelevene betydelig mer positive enn referanseskoleelevene (71 vs. 31 prosent). Et betydelig flertall av elevene er tilfreds med eksamensformen, og mener at det er en god ordning i forsøksfagene. Lærere og sensorer er mer avmålte og delte i sine meninger om dette.

1.4 Konkluderende vurderinger av forsøket

Overordnet sett vurderes gjennomføringen av forsøket med internetttilgang under eksamen som vellykket. Den praktiske gjennomføringen vurderes å ha foregått uten særlige utfordringer, og elevene er i stor grad positive til å bruke Internett som hjelpemiddel under eksamen. Lærere og sensorer har mer delte meninger. Basert på funn i evalueringen vurderes følgende å være kjennetegn for en god gjennomføring av eksamen med internetttilgang:

- Bevisstgjøring av elevene på konsekvenser av fusk og plagiat
- Opplæring av elevene i hensiktsmessig bruk av Internett, og i bruk av Internett som et supplement til de hjelpemidlene som er tilgjengelig fra før
- Fokus på kritisk kildebruk og kildehenvisning i undervisningen. Det er viktig å gjøre elevene trygge på grensene for fusk og plagiat
- Klare retningslinjer for hva som regnes som kommunikasjon ved bruk av Internett
- Øving på å søke etter og finne gode og relevante kilder på Internett i undervisningen

Evalueringen gir ingen tydelige konklusjoner mht kontrollsystemer. Gjennomføringen ser ut til å ha gått bra både ved skoler med grundig teknisk kontroll og ved skoler som kun bruker manuell overvåking.

Evalueringen reiser videre tre sentrale spørsmål knyttet til diskusjonen om bruk av Internett under eksamen:

- **Hva slags kompetanse er eksamen ment å prøve?** Det fremgår å være ulike synspunkter på hva slags kompetanse eksamen skal teste. Disse synspunktene kommer frem i forbindelse med spørsmål om Internett er et relevant hjelpemiddel for elevene. Elevene er hovedsakelig positive til bruk av Internett på eksamen, og trekker frem at eksamensformen er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen og utenfor skolen. Lærerne er delte i sitt syn på at internetttilgang er relevant for hvordan elevene arbeider ellers i opplæringen. De påpeker også, som enkelte elever, at bruk av Internett kan føre til uhenksom tidsbruk og distraksjoner. Enkelte lærere og sensorer stiller også spørsmål om hvorvidt internetttilgang fører til at elevene i større grad får vist hva de kan finne ut enn hva de faktisk kan. Digitale ferdigheter, i betydning av evner til å innhente og bruke informasjon, er definert som en grunnleggende ferdighet i fagene og er derfor relevant til eksamen. Samtidig skal dette ses opp mot krav til å vise faglig innsikt og selvstendighet i eksamensbesvarelser.
- **Gir Internett som hjelpemiddel enkelte elevgrupper et fortrinn?** Lærere er relativt samstemte i at faglig sterke elever vil ha større nytte av internetttilgang under eksamen enn faglig svakere elever. I evalueringen er det undersøkt om det er sammenhenger mellom elevens tidligere karakterer og deres vurderinger av nytte. Videre er det foretatt analyser der standpunkt-karakterer er sett i sammenheng med eksamenskarakterer. Analysene viser at tilgang til Internett i seg selv ikke er en særskilt fordel eller ulempe for bestemte elevgrupper.
- **Hva er eksamensformens konsekvenser for fusk og plagiat?** Elevene selv oppgir i liten grad å ha fusket eller å kjenne til andre som har fusket. Samtidig oppgir enkelte av elevene å ha vært usikre på hva som konstituerer fusk, og nevner særlig gråsoner for hva som regnes som kommunikasjon. Dette punktet viser til at det kan være behov for å tydeliggjøre og videreutvikle retningslinjer for hva som utgjør fusk ved eksamen med internetttilgang. For øvrig vurderes ikke nettilgang å ha ført til større problemer knyttet til fusk og plagiat.

Evalueringen gir ikke nødvendigvis entydige svar på ovennevnte punkter, men viser at forsøket har frembrakt behov for å tydeliggjøre ulike aspekter ved eksamen og eventuell bruk av Internett som hjelpemiddel. Rambøll konkluderer følgelig at det vil være hensiktsmessig å videreføre forsøket, og prøve ut eksamensformen i en noe større skala.

2. INNLEDENDE OM FORSØKET OG EVALUERINGEN

Rambøll har i perioden fra mai til september 2012 gjennomført en evaluering av forsøk med eksamen med tilgang til Internett. Evalueringen er gjennomført på oppdrag for Utdanningsdirektoratet.

Forsøk med gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett er gjennomført ved 15 videregående skoler i Norge, i følgende programfag på studieforberedende utdanningsprogram:

- SPR 3008 Internasjonal engelsk
- SPR 3020 Reiseliv og språk 2

Bakgrunnen for at det er gjennomført forsøk med adgang til å bruke Internett under eksamen, er at Internett er en voksende del av skolehverdagen. Siden innføringen av Kunnskapsløftet rapporterer Utdanningsdirektoratet om en utvikling mot at mange læremidler, både lærebøker, ordbøker og oppslagsverk, etter hvert er nettbaserte, og forutsetter internettilgang for å kunne brukes. Mange skoler bruker slike nettbaserte læremidler i opplæringen. Det er også mange skoler og skoleeiere som etter hvert har utviklet gode systemer for å sikre at regelverket til eksamen følges, blant annet gjennom kontroll av elevenes bruk av pc og nettverk.

Direktoratet rapporterer å motta jevnlig henvendelser fra skoler og elever som mener at hjelpemiddelordningen slik den praktiseres den i dag ikke er rettferdig og relevant. Elevene opplever at de til eksamen ikke kan ta med de hjelpemidlene de er vant til å bruke i opplæringen. Opplevelsen av at dette er urettferdig forsterkes når skolen samtidig hevder å kunne kontrollere at elevene ikke bruker internett til kommunikasjon under eksamen. For disse skolene og elevene oppleves skillet mellom hjelpemidler og internett som kunstig, nettopp fordi forbudet mot internett hindrer dem i å bruke det de anser som relevante hjelpemidler for seg. Et annet aspekt er at mye relevant informasjon er tilgjengelig på nett. Dette brukes i opplæringen, og er en integrert del av elevenes arbeidsmåter mange fag. I mange fag er også evnen til å søke og kritisk vurdere informasjon fra internett omtalt i læreplanen, og sånn sett relevant å prøve til eksamen.¹

2.1 Om evalueringen

Sentralt i evalueringen har det vært å undersøke skolenes, lærernes, elevenes og sensorenes erfaringer med forsøk med denne eksamensformen. Dette er blitt undersøkt gjennom et hovedfokus på følgende temaer:

- Forberedelser til eksamen med tilgang til Internett
- Gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett
- Opplevd nytte av eksamen med tilgang til Internett
- Konsekvenser av eksamensformen på elevenes besvarelser

I tillegg har et sentralt spørsmål vært knyttet til hvorvidt forsøksskolenes erfaringer er overførbare til andre skoler. For å belyse dette er det også foretatt visse undersøkelser blant en kontrollgruppe bestående av 15 referanseskoler.

Disse temaene er blitt undersøkt ved hjelp av ulike datainnsamlingsmetoder og -kilder. For det første ble det gjennomført casebesøk ved åtte skoler i forkant av eksamen. Det ble under disse besøkene gjennomført totalt 31 kvalitative intervjuer med lærere, skoleledere, eksamensansvarlige og IT-ansvarlige. Disse aktørene ble inkludert for å gi sine perspektiver på hvordan skolene forberedte seg til eksamen med internettilgang, og hvilke forventninger de hadde til gjennomføring av forsøket.

For det andre er det gjennomført deltakende observasjon ved fire utvalgte skoler under selve gjennomføringen av eksamen. Formålet med dette var å undersøke hvordan gjennomføringen foregikk, og om den skilte seg spesielt fra gjennomføring av øvrige eksamener. Det ble også gjennomført samtaler med aktører ved skolen, herunder eksamensvakter, lærere, skoleledere og ele-

¹ http://www.udir.no/Upload/Eksamen/4/Erfaringer_og_vurderinger_av_eksamen_2011_2012.pdf?epslanguage=no1/6

ver som en del av observasjonen hvilket har gitt informasjon om deres opplevelse av eksamensgjennomføringen.

For det tredje er det gjennomført spørreskjemaundersøkelser blant aktører ved samtlige forsøksskoler og referanseskoler. Spørreskjemaer ble sendt ut til elever og lærere ved forsøksskoler og referanseskoler, samt sensorer. Sensorene har hatt ansvar for å sensurere oppgaver både fra skoler som har deltatt i forsøket og fra skoler som ikke har deltatt, og hadde derfor mulighet til å sammenlikne mellom besvarelser fra disse to gruppene.

Respondentgruppe	Antall svar	Svarprosent	Feilmarginer
Elever forsøksskoler	126 av 234	54 %	+/- 5,9 %
Elever referanseskoler	84 av 241	35 %	+/- 8,6 %
Lærere forsøksskoler	25 av 27	93 %	+/- 5,3 %
Lærere referanseskoler	22 av 25	93 %	+/- 7,2 %
Sensorer	8 av 9	89 %	+/- 11,5 %

Som illustrert av tabellen er det varierende svarprosenten blant de ulike gruppene, med lavest representasjon av elever ved referanseskoler. Samtlige involverte er blitt invitert til å delta i undersøkelsen, og det er således foretatt en fulltelling blant respondentgruppene. Utvalget og populasjonen er imidlertid små størrelser, gitt at gruppene er avgrenset til de skoler som omfattes av forsøket i tillegg til referanseskolene. Gitt at dette har vært et forsøk med et begrenset og strategisk utvalg av skoler², vurderes det som hensiktsmessig å behandle datamaterialet i et kvalitativt perspektiv. Svarene som er innhentet kan ikke forstås som representative for landets skoler. Evalueringens styrke er imidlertid at en betydelig andel av involverte aktører i forsøket er representert i undersøkelsen, og at de er representert både i kvalitativ og mer kvantitativ datainnsamling.

For det fjerde er det gjennomført totalt 28 oppfølgende kvalitative intervjuer med eksamensansvarlige, lærere, elever og sensorer. Dette for å utdype funn og resultater fra spørreskjemaundersøkelsene, og for å innhente aktørenes erfaringer og refleksjoner i etterkant av eksamensgjennomføringen.

Totalt er det altså gjennomført 59 kvalitative intervjuer med ulike aktører, i tillegg til at det er innhentet spørreskjemabesvarelser fra 265 respondenter. Dette vurderes som et solid kvalitativt grunnlag for å belyse og vurdere forsøket med eksamen med internetttilgang.

2.2 Leserveiledning

Rapporten består videre av følgende kapitler:

- Kapittel 3. Rammer for eksamen og evalueringen
- Kapittel 4. Forberedelser til eksamen med tilgang til Internett
- Kapittel 5. Gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett
- Kapittel 6. Nytt, tilfredshet og resultater
- Kapittel 7. Konkluderende vurderinger av forsøket

² I utvalget av skoler la Utdanningsdirektoratet vekt på å inkludere skoler som allerede jobbet med, og hadde fokus på, bruk av IKT i opplæringen.

3. RAMMER FOR EKSAMEN OG EVALUERINGEN

3.1 Hva skal måles ved eksamen?

Læreplanene og forskrift til opplæringsloven utgjør grundokumentene for vurdering av elevenes eksamensbesvarelser. Forskrift til opplæringsloven § 3-25 angir at eksamen skal organiseres slik at elevene kan få vist sin kompetanse i faget. Videre heter det at "eksamenskarakteren skal fastsettes på individuelt grunnlag og gi uttrykk for kompetansen til eleven [...] slik denne kommer frem på eksamen".³

I henhold til vurderingsveiledningen⁴ i fagene er det elevens kompetanse vurdert opp mot kompetansemålene i læreplanen⁵ som skal prøves til eksamen. Kompetansemålene utgjør dermed grunnlaget for å vurdere kompetansen elevene viser i eksamensbesvarelsen. Kompetansemålene i internasjonal engelsk fordeles på de tre hovedområdene språk og språklæring, kommunikasjon, og kultur, samfunn og litteratur. I reiseliv og språk 2 er det to hovedområder; språk og kultur og reiselivsutvikling. I vurderingsveiledningene defineres kompetanse som evnen til å møte en kompleks utfordring eller utføre en kompleks aktivitet eller oppgave. Eksamensoppgavene blir utformet med sikte på å prøve denne kompetansen.

I Kunnskapsløftet er det definert fem ferdigheter som utgjør grunnleggende forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Disse grunnleggende ferdighetene er:

- Å kunne uttrykke seg *mundtlig*
- Å kunne uttrykke seg *skriftlig*
- Å kunne *lese*
- Å kunne *regne*
- Å kunne bruke *digitale verktøy*

Ferdighetene er avgjørende redskaper for læring i alle fag og samtidig en forutsetning for at eleven skal kunne vise sin kompetanse. I hver læreplan for fag er det en beskrivelse av hvordan de fem grunnleggende ferdighetene skal bidra til å utvikle elevenes kompetanse i faget, og hvordan disse ferdighetene er en del av kompetansen. Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen, og vil derfor kunne prøves indirekte til sentralt gitt eksamen. Grunnleggende ferdigheter utgjør ikke et selvstendig vurderingsgrunnlag. Ferdighetene er uttrykt på ulike måter og i varierende grad i læreplanene, avhengig av hvordan ferdighetene blir forstått i faget, og hvilken funksjon de har som en del av kompetansen i faget.

Tilgang til Internett under eksamen berører spesielt bruk av digitale verktøy. Forståelsen av denne grunnleggende ferdigheten slik det fremgår av læreplanene i programfaget engelsk og reiseliv og språk gjengis under:

- Å kunne bruke digitale verktøy i *reiseliv og språk* innebærer å innhente informasjon, utarbeide presentasjoner og kommunisere digitalt. Det innebærer også å utøve kildekritikk og vurdere etiske spørsmål knyttet til opphavsrett og personvern.
- Å kunne bruke digitale verktøy i *engelsk* innebærer autentisk bruk av engelsk og åpner for flere kommunikasjonsformer og læringsarenaer. Engelskspråklig kompetanse er i mange tilfeller en forutsetning for å kunne ta i bruk nye verktøy og for å kunne innhente informasjon til bruk i faglige sammenhenger. Kildekritikk, opphavsrett og personvern står sentralt i digitale sammenhenger.

I tillegg til grunnleggende ferdigheter i bruk av digitale verktøy, vil naturligvis elevenes ferdigheter i lesing og deres evner til å uttrykke seg skriftlig være viktige for å kunne nyttiggjøre seg av Internett som informasjonskilde. Dette gjelder både med hensyn til å søke og lese seg fram til

³ <http://www.lovdatab.no/for/sf/kd/td-20060623-0724-009.html#3-25>

⁴ Vurderingsveiledning i fagene er tilgjengelig på Utdanningsdirektoratets hjemmesider: <http://www.udir.no/Vurdering/Eksamen-videregaende/Vurderings--og-sensorveiledninger-VGO/>

⁵ Læreplan i fagene er tilgjengelig her: <http://www.udir.no/Lareplaner/Grep/>

god og relevant informasjon, og til å skrive og gjøre denne informasjonen til sin egen i eksamensbesvarelsen.

I vurderingsveiledningen til reiseliv og språk 2 presiseres det for øvrig at hele læreplanen er aktuell til eksamen, hvilket innebærer at elevene til eksamen også kan prøves i flere og relevante deler av læreplanen enn det som kan leses direkte ut av forberedelsesdelen.

3.2 Grunnlag for vurdering av eksamen: validitet og reliabilitet

For å vurdere eksamensformen med tilgang til Internett må det ligge til grunn en vurdering eksamens validitet og reliabilitet.

Eksamens *validitet* berører i korte trekk hvorvidt eksamen prøver det den er ment å prøve. Det er viktig at oppgavene prøver det de etter lov, forskrift og læreplan skal prøve på en "gyldig" måte.⁶ I dette tilfellet vil det være hovedfokus på å vurdere hvorvidt/hvordan tilgang til Internett innvirker på eksamens validitet. Dette vil innebære en vurdering av hvorvidt tilgang til Internett er relevant for at elevene skal få vist sin kompetanse med hensyn til formålet med faget, kompetansemålene i læreplanen og måten eksamensoppgavene er utformet på. Det er viktig at tilgang til Internett ikke fører til at det bildet en får av elevenes kompetanse ikke stemmer. I så fall vil ikke eksamen ha ønsket gyldighet.⁷

I brev "Erfaringer og vurderinger av eksamen 2011 og 2012" skriver Utdanningsdirektoratet at de jevnlig får henvendelser om at hjelpemiddelordningen, som praktiseres i dag, ikke er rettferdig og relevant. Det vises til at elevene opplever at de ikke kan bruke de hjelpemidlene de er vant med, og dette føles særlig urettferdig når skolen hevder de kan kontrollere kommunikasjon over Internett på eksamen. Det ligger mye relevant informasjon er tilgjengelig på nett, noe som brukes i opplæringen og er en integrert del av elevenes arbeidsmåter.⁸

Eksamens *reliabilitet* dreier seg om eksamen er utformet på en slik måte at det er mulig å vurdere elevenes prestasjoner slik de kommer til uttrykk i besvarelsene, på en faglig forsvarlig og rimelig måte, og at elevenes prestasjoner vurderes i forhold til hverandre på en rettferdig måte. Sertifisering og rangering av elevene må skje på en "pålitelig" måte. Det vil si at den må være saklig, objektiv og rettferdig. I prinsippet skal elevens karakter være uavhengig av hvilken sensor som sensurerer. Sensorreliabilitet innebærer med andre ord at sensorene vurderer besvarelsene på samme måte.

I evalueringen blir det viktig å se på om det eksisterer et rimelig "tolkningsfelleskap" mellom sensorene. Til hjelp i vurderingen har sensorene en vurderingsveiledning og en sensorveiledning. Det kan være av betydning at sensorene faktisk bruker disse veiledningene og at de forstår dem på samme måte.⁹ I tillegg spiller sensorskoleringen en sentral rolle for å skape et tolkningsfelleskap. Ved sensorskoleringen får sensorene anledning til å diskutere aspekter rundt vurderingen i fagene, med utgangspunkt i læreplanen, vurderingsveiledningen, eksamensoppgavene og elevenes eksamensbesvareelser.

Når en skal vurdere en eksamens eller prøves reliabilitet, må en bl.a. se på hvordan oppgavesettet er konstruert. Generelt kan en si at problemet med sensorreliabilitet øker med grad av åpenhet i oppgavene. Det er vanskeligere å bli enig om karakteren på et essay eller en novelle enn en sakprosaetekst. Det ligger også en vanskelighet i at oppgavesettet skal åpne for at hver enkelt elev skal få vise hva han/hun kan samtidig som eksamen skal være en prøve i et fag med stor bredde.¹⁰

Tre forhold avgjør om en kan stole på sensuren¹¹:

⁶ Skrivesenteret (2010). Greier vi Skriveløftet? Evaluering av eksamen i norsk – NOR1211, NOR1212 og NOR1049 – Våren 2010

⁷ Ibid.

⁸ <http://www.udir.no/Vurdering/Eksamen/Erfaringer-og-vurdering-av-eksamen-2011-og-2012/>

⁹ Skrivesenteret (2010)

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

- At det er utviklet kriterier som på en rimelig måte knytter oppgavene og vurderingene til læreplanens kompetansemål
- At sensorene er i stand til å anvende kriteriene noenlunde likt
- At oppgavesettet er laget slik at det er mulig å vurdere hva elevene faktisk kan og at det også er laget slik at det er mulig å skille mellom elevene på en rettferdig måte

Det blir dermed sentralt å vurdere om det har vært en rettferdig vurdering av Internettbruk i elevenes eksamensbesvarelser. Aktuelle problemstillinger er hvorvidt vurderingskriteriene har vært tydelige for sensorene, og om tilgang på Internett under eksamen har hatt innvirkning på dette.

3.3 Oppgavesett

Elevene som har deltatt i forsøket, og som har hatt adgang til Internett under eksamen, har fått samme oppgaver som elevene for øvrig i fagene SPR 3008 Internasjonal engelsk og SPR 3020 Reiseliv og språk 2. Fagene ble valgt ut til forsøket da de ble vurdert å passe godt til denne eksamensformen, både sett ut fra tematikk i faget og formen på eksamensoppgavene.

Eksamen i Reiseliv og språk 2 ble organisert som en eksamen med forberedelsesdel. På forberedelsesdagen var alle hjelpemidler tillatt for alle elever, mens det Internett kun var tillatt for elevene i forsøket på selve eksamensdagen. Kommunikasjon var imidlertid ikke tillatt verken for elever i eller utenfor forsøket.

Eksamen i Reiseliv og språk 2 bestod av 4 oppgaver, som alle skulle besvares ved bruk av ulike kilder i forberedelsesdelens vedlegg, og eventuelle andre kilder benyttet på forberedelsesdagen. Eksamen i Internasjonal engelsk var uten forberedelsesdag, og bestod av to oppgaver som begge skulle besvares, en kortsvarsoppgave og en langsvarsoppgave. Elevene i forsøket hadde også her tilgang til Internett, uten at det var tillatt å kommunisere.

4. FORBEREDELSE TIL EKSAMEN MED TILGANG TIL INTERNETT

Dette kapittelet ser på hvordan skolene har forberedt seg og hvordan elevene blir forberedt til eksamen med tilgang til Internett. Vi ser først på skolenes forutsetninger for å gjennomføre eksamen med Internett, og hvordan de har forberedt seg til dette.

4.1 Variasjon i skolenes forutsetninger og forberedelser

Alle forsøksskolene som ble avlagt besøk i forkant av eksamensgjennomføringen fremstår som skoler som har IKT som en prioritet og satsningsområde. Internett og internettbaserte læremidler benyttes i stor grad i undervisningen. Skolene bruker læringsplattformer som It's Learning og Fronter aktivt i undervisning og kommunikasjon.

Samtidig er det svært ulike systemer for kontroll og sikkerhet ved de enkelte skolene. I tillegg er graden av fylkeskommunal styring svært varierende. I noen tilfeller er styring og kontroll overlatt til den enkelte skole, mens styringen andre steder er fullstendig sentralisert og utføres fra fylkeskommunalt hold. Dette betyr at skolenes muligheter til å overvåke, loggføre, kontrollere og sette begrensninger for elevenes aktivitet på Internett varierer veldig fra skole til skole. En rekke informantene etterspør retningslinjer og rutiner for sikkerhet og kontroll som skal gjelde på nasjonalt nivå, slik at skolene vet hva som kreves av dem og slik at elever i ulike deler av landet får gjennomføre eksamen på like vilkår.

Aktørene ved de ulike forsøksskolene gir også uttrykk for ulik prioritering av, og tiltro til, holdningsarbeid og fokus på bevisstgjøring når det kommer til risikoen for fusk forbundet med bruk av Internett. Noen forteller at skolen informerer elevene om hva som er tillatt og hva som ikke er tillatt, fokuserer på å bygge gode holdninger blant elevene, og legger vekt på at elevene selv skal vite at de gjør et valg når det kommer til muligheten for å fuske under eksamen. Mange mener samtidig at det er nødvendig med gode tekniske systemer på bunn for å motvirke fusk, og at det ikke er tilstrekkelig med holdningsskapende arbeid og godt vakthold i seg selv. Det fremkommer også synspunkter om at risikoen for fusk, uavhengig av tekniske systemer, aldri vil elimineres fullstendig, og at holdningsarbeid derfor vil være den viktigste innsatsen. De aller fleste aktørene vurderer imidlertid at manuell overvåking ved bruk av eksamensvakter langt på vei vil være tilstrekkelig i dette forsøket, ettersom det omfatter et lavt antall elever.

Elevene ved de fleste skolene har egen bærbar PC. Ved noen av skolene låner eller leier elevene PC fra skolen eller fylkeskommunen, mens elevene ved andre skoler eier sin egen PC. Det varierer også hvorvidt elevene har administratorrettigheter på egen PC. Dette påvirker også i hvilken grad innholdet på elevenes datamaskiner kan overvåkes og kontrolleres av skole/fylkeskommune.

4.2 Om opplæring, forberedelser og bruk av Internett i undervisningen

4.2.1 Erfaringer fra casebesøkene

Slik det fremgår av casebesøkene i forkant av eksamensavviklingen ble det ikke gjort store endringer i opplæringen/undervisningen som følge av forsøket med eksamen med tilgang til Internett. De fleste informantene oppgir at Internett brukes aktivt i undervisningen gjennom hele skoleåret, uavhengig av dette forsøket, og at det følgelig ikke var nødvendig å gjøre store endringer i opplæringen. I tillegg forteller en del av lærerne at de fikk informasjon om skolens deltakelse i forsøket på et nokså sent tidspunkt, og at dette la visse begrensninger på forberedelsene, og eventuelle endringer i disse, til eksamen.¹²

¹² Det skal også påpekes at Utdanningsdirektoratet ikke hadde til hensikt, at forsøket med internett til eksamen skulle gripe vesentlig inn i undervisningen. Direktoratet understreket i sin henvendelse at de kun ønsket skoler som ikke trengte å legge om undervisningen i vesentlig grad. Det var også frivillig for skolene å delta i forsøket. Det kan imidlertid se ut til at forankringen hos lærerne kunne ha vært bedre. Erfaringer fra evalueringer av tiltak, forsøk, utprøver og endringer i skolen viser, nesten uten unntak, at lærerne opplever at informasjon kommer for sent og ikke er god nok i oppstartfasen. God kommunikasjon mellom skolens ledelse og lærerne er viktig i slike sammenhenger.

De fleste skolene har imidlertid forberedt elevene ved å gjennomføre heldagsprøve hvor elevene har hatt tilgang til Internett. I den grad elevene har fått opplæring i hvordan de bør bruke Internett under eksamen utover dette, har det først og fremst handlet om bevisstgjøring rundt bruk av kilder fra Internett. Dette innebærer eksempelvis at enkelte lærere sammen med elevene har utarbeidet en liste med gode/nyttige kilder. Lærerne forteller også at de har forsøkt å bevisstgjøre elevene rundt kildebruk, kildekritikk og kildereferanser. De fleste oppgir at dette er et tema i undervisningen uavhengig av tilgang til Internett, men at viktigheten av etterrettelig kildebruk forsterkes når kildetilfanget blir så massivt. Et annet element i forberedelsene til eksamen med tilgang til Internett er fokuset på tidsbruk, og bevisstgjøring på at elevene ikke må bruke unødvendig lang tid på internettsøk.

Andre lærere har på sin side valgt å tone ned fokuset på forsøket, og har forberedt elevene på vanlig måte. En lærer har sågar helt bevisst forberedt elevene som om de ikke har tilgang til hjelpemidler under eksamen i det hele tatt. Tanken bak dette er et ønske om at elevene ikke skal bruke eksamensdagen til å søke og lete etter ny informasjon, men heller begrense bruken av Internett til å kontrollere og korrigere innholdet i besvarelsen ved behov. En annen lærerinformant har formidlet til elevene at de skal forberede seg til eksamen slik de er vant til fra før, og at den eneste forskjellen er at de nå har et ekstra hjelpemiddel tilgjengelig.

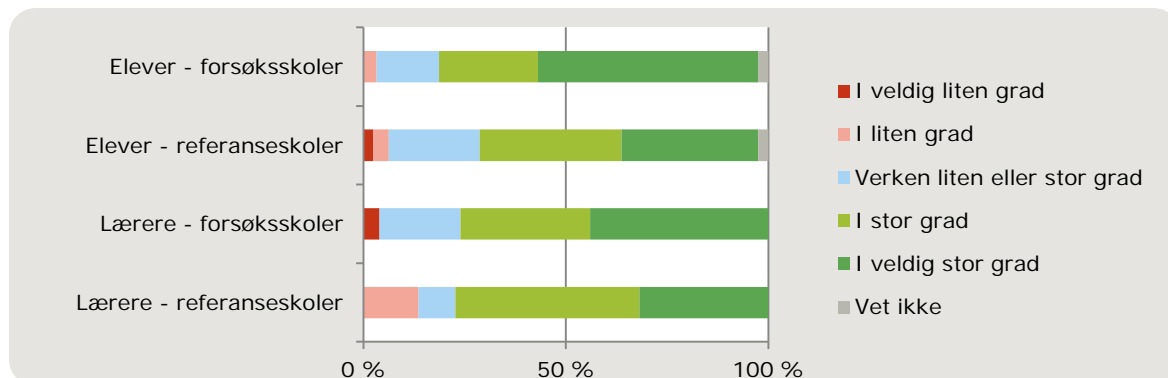
Utover dette har forberedelsene, slik det fremgår av de kvalitative intervjuene gjennomført i forkant av eksamensgjennomføringen, bestått i at eksamensansvarlig og/eller lærer har informert elevene om forsøket. Her har det blant annet blitt informert om hva som regnes som fusk og plagiat, og konsekvensene av dette. I tillegg har elevene blitt informert om at vurderingskriteriene er de samme som vanlig, og at deres besvarelser vil bli vurdert på samme grunnlag som besvarelsene til elever som ikke har tilgang til Internett under eksamen.

Noen av elevene har vært redd for at de skulle bli vurdert strengere enn øvrige elevgrupper siden de har internett tilgjengelig. Elevene har imidlertid blitt fortalt at de vurderes på samme grunnlag som de elevene som har eksamen uten tilgang til Internett.

I etterkant av eksamensgjennomføringen ble også elevene selv spurt om forberedelsene til eksamen med tilgang Internett. Her kommer det frem at elevene ikke har oppfattet noen særskilte endringer, verken i undervisningen som sådan eller i de konkrete forberedelsene til eksamen. De fleste forteller imidlertid at det har vært gjennomført heldagsprøve med tilgang til Internett, og at eksamensansvarlig/skoleledelse har informert om forsøket. Elevene påpeker at de bruker Internett mye i undervisningen gjennom hele skoleåret, og at det derfor ikke var grunn til å gjøre store endringer. Enkelte elever mener imidlertid at fraværet av særskilte forberedelser skyldes lite internettkyndige lærere fremfor manglende behov for forberedelser.

4.2.2 Elever og lærere om undervisning og kildekritikk

I det følgende ser vi på elever og læreres besvarelser på spørsmål om bruk av Internett i undervisningen og forberedelser til eksamen med tilgang til Internett, slik det fremgår av den kvantitative spørreskjemaundersøkelsen som ble gjennomført i etterkant av eksamensgjennomføringen. Figur 4.1 viser elever og læreres besvarelser om omfanget av bruk av Internett i opplæringen.

Figur 4.1. Jeg har brukt Internett i opplæringen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2. N¹³=250

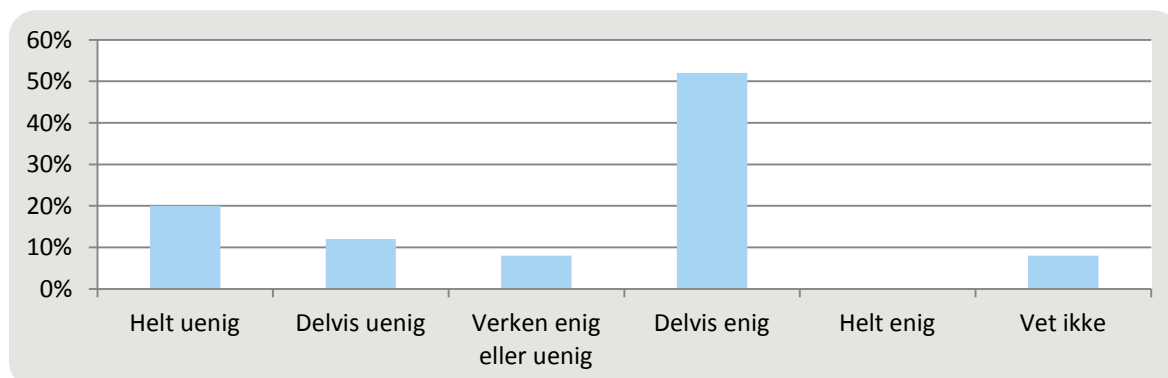
Elevenes besvarelser tyder på at bruken av Internett i opplæringen er mer utbredt ved forsøkskolene enn ved referanseskolene. Mens 79 prosent av elevene ved forsøkskolene oppgir at de har brukt Internett i opplæringen i faget i stor eller veldig stor grad, er den tilsvarende andelen ved referanseskolene 69 prosent. Blant lærerne er ikke denne tendensen like tydelig. Riktignok er andelen lærere som oppgir at de har brukt Internett i *veldig stor grad* er størst ved forsøkskolene (44 %, mot 32 % ved referanseskolene). Hvis vi ser på andelen som har svart at Internett brukes i *stor eller veldig stor grad* er svarene nærmest identiske. 76 % av lærerne ved forsøkskolene og 77 % av lærerne ved referanseskolene oppgir at de har brukt Internett i opplæringen.

Vi har videre spurt lærerne *hvordan* de har brukt internett i undervisningen. Det fremkommer ingen markante ulikheter med hensyn til bruk av Internett ved henholdsvis forsøks- og referanseskolene. Under gjengis et utvalg av lærernes svar på hvordan de bruker Internett i undervisningen:

- Innhenting av informasjon, både som hovedinformasjonskilde (nyheter, faktaopplysninger, litterære tekster) innen visse temaer og som støtteinfo til læreboktekster.
- Kildesøk, kildebruk og kildekritikk
- Språkressurs, ordbøker, etc.
- Som kommunikasjonsmiddel og tilbakemeldingsverktøy
- Knytte kompetansemål til dagsaktuelle nyheter
- Sosiale medier
- NDLA og bruk av nettsiden/webutgaven til læreverket, der mange av oppgavene er basert på lenker til relevante nettsider
- Aktiv bruk av It's Learning eller Fronter - legger ut mapper med lenker, planer, oppgaver, nyhetsstoff, osv.

Figur 4.2 fremstiller lærere ved forsøkskolene sine svar på hvordan eksamen med Internett har påvirket undervisningen.

Figur 4.2. Lærere ved forsøkskolene: Eksamen med Internett har gjort at jeg har endret måten jeg underviser på. N=25

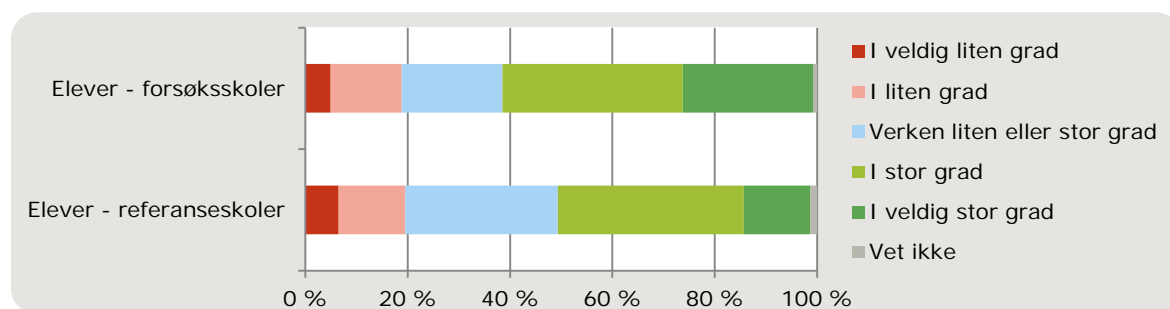
¹³ Elever ved forsøkskoler = 123, elever ved referanseskoler = 80, lærere ved forsøkskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

Som det fremgår av figuren er 52 prosent av lærerne er delvis enige i at eksamen med Internett har gjort at de har endret måten de underviser på. Ingen av lærerne er helt enige i denne påstanden, mens 32 prosent av lærerne er helt eller delvis uenige. Samtidig som dette viser at forsøket har hatt en viss innvirkning på undervisningen, fremgår det av kvalitative intervjuer med både lærere og elever, slik vi så i avsnitt 4.2.1, at den innholdsmessige endringen i undervisningen har vært av begrenset karakter, i form av heldagsprøver med tilgang til Internett og økt fokus på kildekritikk og bruk av informasjon hentet fra Internett.

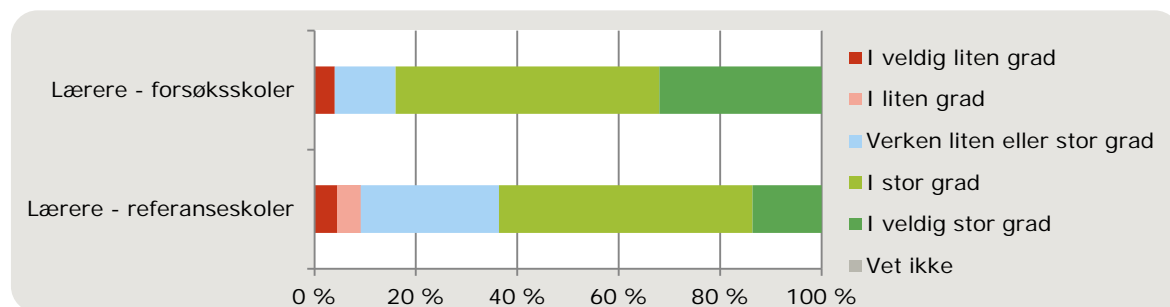
Andelen elever som oppgir at de i stor eller veldig stor grad har blitt gjort kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter i faget er tilnærmet like stor ved forsøksskolene og referanseskolene (henholdsvis 69 og 70 prosent). Blant lærerne oppgir 92 prosent ved forsøksskolene og samtlige ved referanseskolene at elevene er gjort kjent med hvilke kriterier de skal vurderes etter.

I figur 4.3 og 4.4 illustreres henholdsvis elever og læreres oppfatninger av i hvilken grad elevene har fått opplæring i kildekritikk i undervisningen. Som det fremgår av figur 4.3 er det flere elever ved forsøksskolene enn ved referanseskolene som oppgir at de har fått opplæring i kildekritikk (henholdsvis 60 og 49 prosent). Dette kan indikere at fokuset på kildekritikk har vært noe større ved forsøksskolene som en følge av eksamensformen med tilgang Internett.

Figur 4.3. Elever: Jeg har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisning i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2. N¹⁴=199

Figur 4.4. Lærere: Elevene har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisningen i Internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2. N¹⁵=47

Den samme tendensen gjør seg gjeldende i lærernes besvarelser. Mens 84 prosent av lærerne ved forsøksskolene oppgir at elevene i stor eller veldig stor grad har fått opplæring i kildekritikk, er den tilsvarende andelen ved referanseskolene 64 prosent.

4.2.3 Elever og lærere om forberedelser til eksamen

Det er store likheter med hensyn til hvordan elevene ved henholdsvis forsøksskolene og referanseskolene oppgir at de har blitt forberedt til eksamen. Både elevene som var oppe til eksamen med tilgang til Internett og elevene som var oppe til eksamen uten tilgang til Internett svarer at de i størst grad har blitt forberedt ved å jobbe med tidligere eksamensoppgaver og ved gjennomføring av heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt. Ved forsøksskolene har elevene hatt tilgang til Internett på denne heldagsprøven, mens dette ikke har vært tilfellet ved referanseskolene.

¹⁴ Elever ved forsøksskoler = 122, elever ved referanseskoler = 77

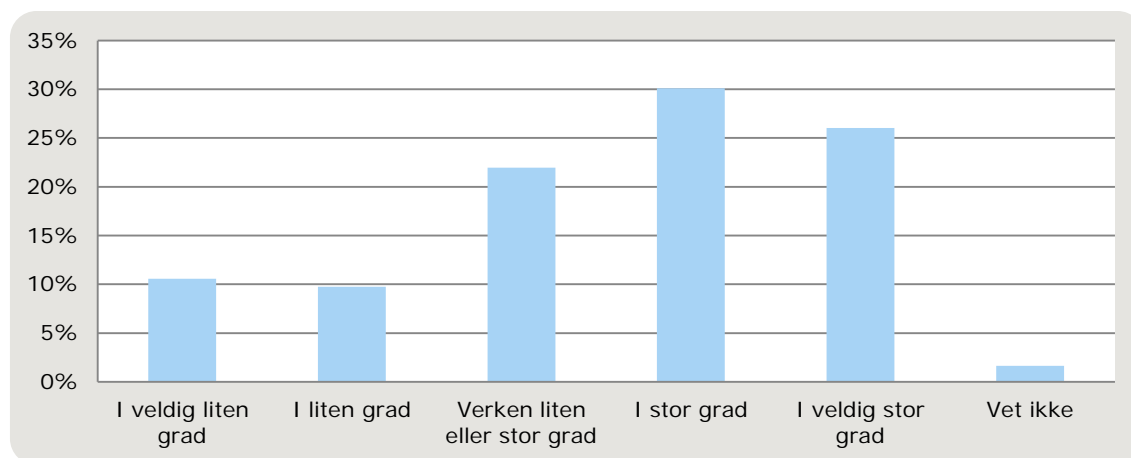
¹⁵ Lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

Elevene i begge gruppene oppgir også i stor grad at de som en del av forberedelsene til eksamen har blitt gjort kjent med vurderingsveiledningen og har gått gjennom læreplanen.

Den mest iøynefallende forskjellen mellom de to elevgruppene når det gjelder forberedelser til eksamen er i hvilken grad de oppgir at de har fått opplæring i bruk av kilder. Summen av forsøksskoleelevnes spørreskjemasvar angir opplæring i bruk av kilder som det tredje mest vanlige elementet i forberedelsene til eksamen. Ved referanseskolene er opplæring i bruk av kilder kun det syvende mest utbredte elementet i forberedelsene til eksamen. Denne forskjellen gjør seg også gjeldende når vi ser på lærernes besvarelser. Lærere ved forsøksskoleelevne oppgir undervisning i bruk av kilder som det nest mest utbredte elementet i forberedelsen av elevene til eksamen. Arbeid med tidligere eksamensoppgaver oppgis som det vanligste leddet i forberedelsene. Lærerne ved referanseskolene oppgir også arbeid med tidligere eksamensoppgaver som den mest vanlige formen for forberedelser til eksamen. Undervisning i bruk av kilder er imidlertid kun rangert som det sjette mest utbredte elementet i eksamensforberedelsene blant disse lærerne. Dette forsterker inntrykket fra funnene i figur 4.3 og 4.4, og gir en klar indikasjon på at fokus på kritisk bruk av kilder har vært størst ved forsøksskolene, både i undervisningen og i forberedelsene til eksamen.

Under halvparten (47 prosent) av elevene ved forsøksskolene oppgir at de i stor eller veldig stor grad har fått opplæring i hvordan de bør bruke Internett under eksamen, mens 30 prosent oppgir at de har fått slik opplæring i liten eller veldig liten grad. Samtidig oppgir 80 prosent av lærerne at elevene i stor eller veldig stor grad har fått opplæring i hvordan de bør bruke Internett under eksamen. Figur 4.5 viser i hvilken grad elevene synes Internett var nyttig i forberedelsene til eksamen.

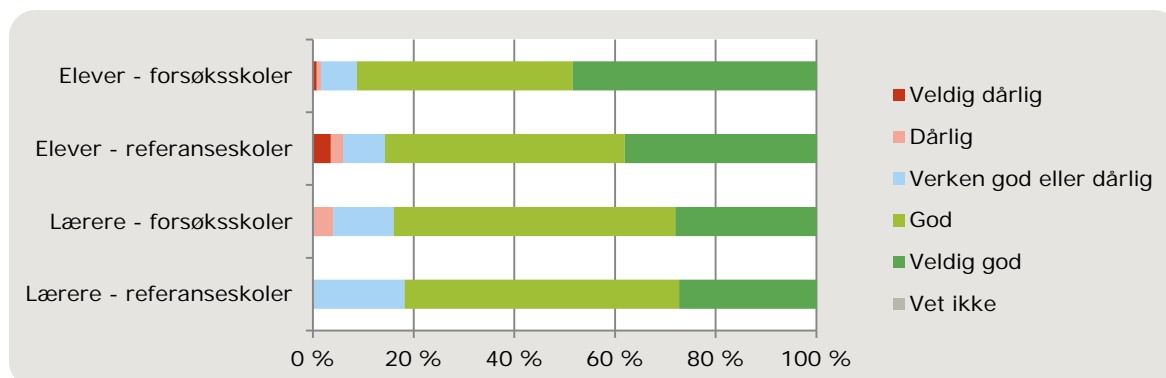
Figur 4.5. Elever ved forsøksskolene: Internett var nyttig i forberedelsene til eksamen. N=123

Totalt synes over halvparten av elevene (56 prosent) ved forsøksskolene at Internett var nyttig i forberedelsene til eksamen. En femtedel synes Internett var nyttig i liten eller veldig liten grad. Med dette som bakteppe ser vi i neste avsnitt på vurderinger av elevenes forutsetninger for å gjennomføre eksamen med tilgang til Internett.

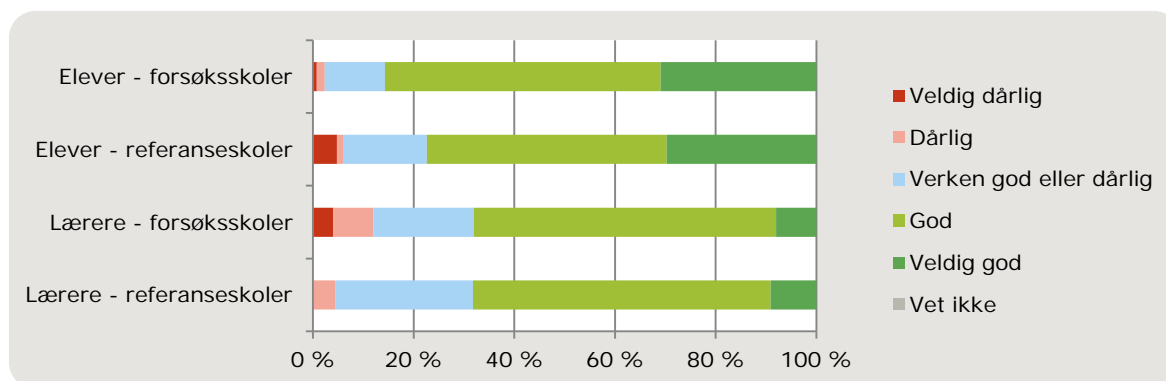
4.3 Vurdering av elevenes kompetanse

For at elevene skal kunne nyttiggjøre seg av tilgang til Internett er det en sentral forutsetning at de besitter nødvendig kompetanse til å behandle den enorme mengden informasjon Internett innbefatter. I dette avsnittet vurderes elevenes kompetanse til å søke etter og bruke informasjon fra Internett, av både lærere og elevene selv.

Figur 4.6. Vurderinger av elevenes evne til å søke etter informasjon fra Internett. N¹⁶=257

Lærere og elever ved både forsøksskolene og referanseskolene har i stor grad positive oppfatninger om elevenes evne til å søke etter informasjon fra Internett. Som det fremgår av figur 4.6 vurderer 91 prosent av forsøksskoleelevene at de er gode eller veldig gode til å søke etter informasjon på Internett, mens 86 prosent av referanseskoleelevene gjør samme vurdering. Blant lærerne mener henholdsvis 84 og 82 prosent ved forsøks- og referanseskolene at elevene er gode eller veldig gode til å søke etter informasjon på Internett.

Utover at elevene er i stand til å søke etter informasjon er det viktig at de kan bruke informasjon de har søkt seg fram til på en god måte. Bruk av informasjon rommer mye, og inkluderer både innhenting, sortering, redigering, lagring, vurdering, sammenfatning og formidling av informasjon. Som vi ser under er også vurderingene av elevenes evne til å bruke informasjon fra Internett positiv, dog i noe mindre grad.

Figur 4.7. Vurderinger av elevenes evne til å bruke informasjon fra Internett (innhente, sortere, redigere, lagre, vurdere kvaliteten, sammenfatte og formidle informasjonen de har hentet inn). N¹⁷=257

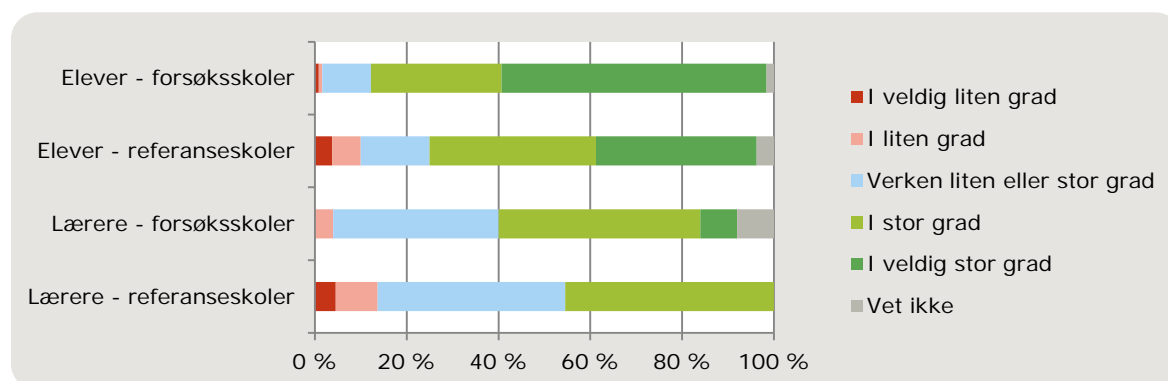
Figur 4.7 viser at elevene vurderer sine evner til god bruk av informasjon fra Internett noe høyere, enn deres læreres vurdering av dem. 86 prosent av forsøksskoleelevene og 77 prosent av referanseskoleelevene synes de selv er gode eller veldig gode til å bruke informasjon fra Internett. Lærerne er noe mindre positive til elevenes evner på dette området. Ved både forsøksskolene og referanseskolene mener 68 prosent av lærerne at deres elever er gode eller veldig gode til å bruke informasjon fra Internett.

Under ser vi på hvorvidt elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å kunne bruke Internett på en god måte under eksamen. Elever og læreres vurderinger av dette illustreres i figur 4.8.

¹⁶ Elever ved forsøksskoler = 126, elever ved referanseskoler = 84, lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

¹⁷ Elever ved forsøksskoler = 126, elever ved referanseskoler = 84, lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

Figur 4.8. Vurdering av i hvilken grad elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å kunne bruke Internett på en god måte under eksamen. N¹⁸=257

Som det fremgår av figur 4.8 er elevene mer positive til at deres IT-ferdigheter er gode nok til kunne bruke Internett på en god måte under eksamen enn lærernes vurderinger av elevenes ferdigheter. Vi ser også at oppfatningene av hvorvidt elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å kunne bruke Internett på en god måte under eksamen er mer positive ved forsøksskolene enn ved referanseskolene. Dette gjelder både blant lærerne og elevene:

- 86 prosent av elevene ved forsøksskolene synes at deres IT-ferdigheter er gode nok til å bruke Internett på en god måte under eksamen. 71 prosent av referanseskoleelevene mener deres IT-ferdigheter ville vært gode nok til å bruke Internett på en god måte under eksamen.
- 52 prosent av lærerne ved forsøksskolene vurderer at elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å bruke Internett på en god måte under eksamen. Ved referanseskolene oppgir 45 prosent av lærerne at elevenes IT-ferdigheter ville vært gode nok til å kunne bruke Internett på en god måte under eksamen.

Lærerne fremhever at det er stor variasjon i elevenes IT-ferdigheter, og at det derfor er vanskelig å komme med generelle vurderinger på denne måten. Det påpekes at mange elever teknisk sett er gode databrukere, men at de ikke nødvendigvis er gode til å søke, finne og bruke gode og relevante kilder på Internett av den grunn. Det påpekes også at noen elever har et lite kritisk forhold til informasjon de finner på Internett, og at de for raskt aksepterer den informasjonen de finner uten å være tiltrekkelig kritiske, for eksempel ved å kryssjekke med andre kilder. En annen tilbakemelding fra lærerne omhandler tidsbruk, og at de tror flere elever vil bruke for mye tid på å finne gode kilder slik at de for får liten tid til selve refleksjons- og skriveprosessen.

4.4 Forebygging av fusk og plagiat

Fokus på og forebygging av fusk og plagiat står sentralt når det åpnes for tilgang til Internett under eksamen. Dette innebærer både informasjon om hva som regnes som fusk/plagiat, hvilke konsekvenser det vil ha å bli tatt for fusk/plagiat, holdningsskapende arbeid, samt tekniske kontrollsystemer for å redusere muligheten for fusk/plagiat og/eller føre kontroll med hvem som eventuelt fusker/plagierer.

Både lærere og eksamensansvarlige påpeker at det har blitt større oppmerksomhet og mer fokus på kontroll som en følge av forsøket. Samtidig mener en del av informantene at sannsynligheten og muligheten for fusk blir større når det åpnes for tilgang til Internett. Det er imidlertid ulike tilnærminger til dette temaet. Enkelte informanter mener sågar at forsøket med tilgang til Internett kan være en form for respons på sikkerhetsproblematikken som allerede eksisterer i forbindelse med digital avvikling av eksamen, ved at man ved å åpne for fri tilgang til Internett også reduserer behovet for å føre kontroll og jobbe for å avgrense tilgang til tilgjengelige nettverk, etc.

I intervjurundene i forkant av eksamensgjennomføringen kom det frem ulike standpunkter om dette temaet. Enkelte lærere og eksamensansvarlige mente at elevene er godt informert om hva som regnes som fusk og plagiat ved eksamen. Det påpekes at det ikke er noen forskjell på plagiat ved bruk av Internett og plagiat med alle øvrige hjelpemidler tillatt slik elevene er vant til. Det

¹⁸ Elever ved forsøksskoler = 126, elever ved referanseskoler = 84, lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

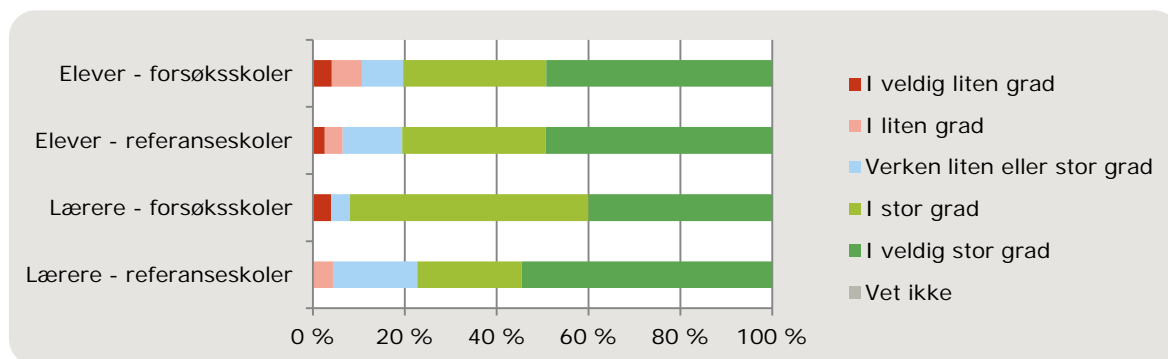
oppgis også at elevene er klar over konsekvensene av fusk og plagiat, og at dette ikke er noe annerledes enn ved en ordinær eksamen.

Andre, både lærere og eksamensansvarlige, oppgir at elevene har vært usikre og stilt mange spørsmål om hvor grensen for fusk og plagiat går. Enkelte har oppfattet elevene som engstelige for uforvarende å bli tatt for å gjøre noe som ikke er tillatt, på grunn av uklare retningslinjer og regler. Dette gjelder spesielt med hensyn til hva som regnes som kommunikasjon. Det er enkelte gråsoner på dette feltet. Gråsoneeksempler som blir trukket frem inkluderer blogger og avisartikler med kommentarfelt. Det blir fremhevet som viktig at elevene er klar over hvor skillet går mellom innhenting av informasjon og utveksling av informasjon, ettersom blogger og andre sosiale medier består av begge deler. Informantene fremhever at de har oppfordret elevene til å spørre eksamensansvarlig og/eller eksamensvaktene dersom de skulle være i tvil om disse tingene.

Skolene opererer også til en viss grad med ulike definisjoner og ulike retningslinjer for hva som regnes som kommunikasjon, og som dermed ikke er tillatt. Ved noen steder er det eksempelvis tillatt å lese å bruke Facebook så lenge man ikke kommuniserer aktivt under eksamen, mens Facebook andre steder er helt forbudt. Videre er det ved noen skoler tillatt å lese kommentarfelt, blogger osv, så lenge man ikke deltar aktivt. Her settes grensen ved aktiv deltakelse, hvilket vil si at elevene kan bruke sosiale medier etc., så lenge elevene ikke skriver noe selv. Andre steder er det ikke tillatt å besøke blogger med kommentarfelt, Facebook og Twitter overhodet.

I figur 4.9 gjengis respondentenes oppfatninger av i hvilken grad elevene ved både forsøksskolene og referanseskolene har fått informasjon om konsekvensene av fusk.

Figur 4.9. Oppfatninger av i hvilken grad elevene har fått informasjon om konsekvensene av fusk.
N¹⁹=246

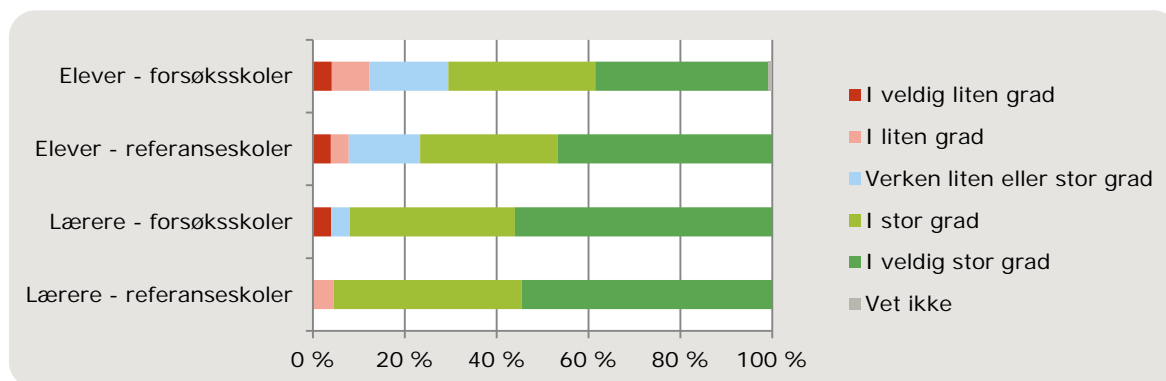

Når vi ser på elevenes besvarelser er det lite som indikerer at fokuset på fusk har vært større på forsøksskolene enn på referanseskolene. Som det fremgår av figur 3.10 oppgir 80 prosent av elevene både ved forsøksskolene og referanseskolene at de i stor eller veldig stor grad har fått informasjon om konsekvensene av fusk. Lærernes opplysninger indikerer imidlertid at det fra deres side har vært et større fokus på konsekvensene av fusk ved forsøksskolene enn ved . Mens 92 prosent av lærerne ved forsøksskolene oppgir at elevene har fått informasjon om konsekvensene av fusk, er den tilsvarende andelen blant referanseskolelærerne 78 prosent.

Figur 4.10 viser de samme aktørenes vurderinger av i hvilken grad elevene har fått informasjon om konsekvensene av plagiat.

¹⁹ Elever ved forsøksskoler = 122, elever ved referanseskoler = 77, lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

Figur 4.10. Oppfatninger av i hvilken grad elevene har fått informasjon om konsekvensene av plagiat. N²⁰=246

I dette tilfellet er det ingenting som indikerer at det har vært større fokus på konsekvensene av plagiat ved forsøksskolene. Andelen elever som oppgir at de har fått informasjon om konsekvensene av plagiat i stor eller veldig stor grad er henholdsvis 70 og 77 prosent ved forsøks- og referanseskolene. Også blant lærerne er det tilsynelatende flere som i stor eller veldig stor grad har informert elevene om konsekvensene av plagiat ved referanseskolene (96 prosent) enn ved forsøksskolene (92 prosent).

4.5 Aktørenes holdninger og forventninger til eksamen med tilgang til Internett

Flertallet av aktørene ved forsøksskolene er positive til forsøket, og synes det er en naturlig utvikling at Internett tillates på eksamensdagen når det brukes så aktivt gjennom resten av undervisningsåret. Det argumenteres for at eksamensformen bør samsvare med undervisningen for øvrig, slik at elevene får benyttet de verktøyene de er vant til å bruke, og slik at eksamenssituasjonen gjenspeiler både undervisningen og informasjonssamfunnet for øvrig. Alle synes imidlertid ikke at dette er viktig. De aller fleste lærerne mener riktignok at Internett spiller en sentral rolle og har en viktig funksjon for elevenes læring gjennom undervisningen i faget. Enkelte lærere mener imidlertid at bruk av Internett ikke er nødvendig på eksamensdagen, da hensikten er at elevene skal fremvise kunnskapen og kompetansen de har tilegnet seg gjennom undervisningen, og ikke bruke tid på å søke seg frem til ny kunnskap.

Lærerne vi har intervjuet påpeker at det viktigste er at elevene får vist det de kan under eksamen, og at de har arbeidsbetingelser som lar dem vise den kompetansen de besitter. Et av synspunktene som gjør seg gjeldende blant lærerne er at Internett ikke er annet enn en form for utvidet kildetilgang, og at denne eksamensformen ikke vil skille seg så mye fra en vanlig digital eksamen, ettersom elevene kan lagre og hente frem informasjon på sin egen pc fra før. Disse informantene er derfor usikre på om tilgang til Internett vil bidra med så mye mer enn litt større trygghet og et større informasjonstilfang å basere besvarelsene på.

De aller fleste lærerne forventer at de faglig sterke elevene vil dra nytte av tilgang til Internett i større grad enn elever som er svakere faglig sett. Det påpekes at faglig sterke elever er dyktigere til å navigere i store mengder informasjon, til å identifisere relevante kilder, og til å gjøre informasjonen til sin egen og bruke den på en selvstendig måte. Når det gjelder elever som faglig er svakere, frykter informantene at de vil rote seg bort, bli overveldet av mengden informasjon, og utnytte mulighetene som ligger i tilgangen til Internett på en dårligere måte. Enkelte lærere frykter også at faglig svakere elever vil få mindre uttelling for basiskunnskap som de har opparbeidet seg. Disse lærerne tror at det vil bli større krav til analyse, drøfting og anvendelse av kunnskap, og tilsvarende mindre belønning for deskriptive redegjørelser og svar på faktaspørsmål, når all informasjon ligger tilgjengelig for elevene på Internett.

Videre fryktes det at tilgang til Internett kan bli en hvilepute som vil føre til dårligere eksamensforberedelser for enkelte elever. Det er en risiko for at mange tenker at de bare kan søke seg fram til det de trenger på eksamensdagen. Derfor er det viktig at elevene gjennom undervisning blir drillet i at det må ligge en kunnskap på bunn og bevisstgjøres på at den viktigste delen må

²⁰ Elever ved forsøksskoler = 122, elever ved referanseskoler = 77, lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

gjøres i forkant. Budskapet må være at Internett kun skal fungere som en mulighet for korrigering, og at elevene ikke har tid til å samle inn og bruke mengder med relevant informasjon under eksamen.

Avveiningen av den faglige gevinsten og elevenes mulighet til å vise deres kompetanse på den ene siden og risikoen for fusk og plagiat på den andre, fremstår som sentral i informantenes vurderinger av eksamensformen. Det ble gitt uttrykk for ulike synspunkter på hvor stor utfordringen rundt fusk og plagiat er. Enkelte av informantene mener, at man uavhengig av tekniske kontrollsystemer og vakthold alltid vil være en mulighet for å omgå reglene. Derfor er det viktig at man bygger et tillitsbasert forhold til elevene. En IT-ansvarlig er opptatt av at eksamen med internett ikke skal være et teknisk problem, men at det snarere bør handle om klasseledelse og vakthold. Det finnes et sett med regler, og et IT-kontrollsystem i bunnen, og så er det opp til klasseledelse og holdningsarbeid og godt vakthold for å gjøre dette til en hensiktsmessig eksamensform. Andre mener at hele poenget med eksamen er å teste elevenes individuelle kompetanse under kontrollerte forhold, og at det derfor er sentralt å ha god kontroll over mulighetene for fusk. Andre igjen er mindre bekymret, og tror at insentivet for å jukse blir mindre når internett er åpent.

Når det gjelder selve den praktiske gjennomføringen av eksamensforsøket er det liten grad av bekymring blant informantene i forkant av eksamen. Mange tror det kommer til å gå bra, og ser ikke for seg noen tekniske problemer eller utfordringer, først og fremst på grunn av størrelsen på forsøket. At det er få elever involvert gjør det greit å håndtere. Mange tror imidlertid det ville vært mer problematisk i et større format, blant annet med hensyn til kontroll og vakthold.

4.6 Oppsummering

Forsøksskolene fremstår alle som gode og aktive på IKT-området. Skolene har likefullt valgt forskjellige løsninger for å kontrollere elevenes bruk av Internett under eksamen. Aktørene ved de ulike skolene gir uttrykk for ulike syn på hva som er den riktige og nødvendige balansen mellom bevisstgjøring og holdningsarbeid i forkant av eksamen, vakthold under eksamen, og tekniske systemer for overvåking, loggføring og kontroll over elevenes aktivitet på Internett. Informantene etterspør sentrale retningslinjer på dette området, slik at elever i alle deler av landet kan gjennomføre eksamen under like vilkår.

Skolene har forberedt elevene til eksamen ved å informere om forsøket, gjennomføre hel-dagsprøven med tilgang til Internett, og hatt fokus på fusk og plagiat. Sistnevnte inkluderer et spesielt fokus på kildekritikk.

For at elevene skal kunne nyttiggjøre seg av tilgang til Internett er det en sentral forutsetning at de besitter nødvendig kompetanse til å behandle informasjonen Internett gir tilgang til. Lærere og elever ved både forsøksskolene og referanseskolene har i stor grad positive oppfatninger om elevenes evne til å søke etter informasjon fra Internett. Vurderingene av elevenes evne til å bruke informasjon fra Internett er også positiv, dog i noe mindre grad. Dette gjelder spesielt blant lærerne. Elevene er også mer positive enn lærerne til at deres IT-ferdigheter er gode nok til kunne bruke Internett på en god måte under eksamen. Vurderingene av hvorvidt elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å kunne bruke Internett på en god måte under eksamen er også mer positive ved forsøksskolene enn ved referanseskolene, både blant lærere og elever.

Det er lite som tyder på at det har vært større fokus på konsekvensene av fusk og plagiat ved forsøksskolene enn ved referanseskolene. I tillegg fremkommer det at elever ved forsøksskolene har i forberedelsene til eksamen vært usikre og stilt spørsmål om hva som regnes som fusk. Det er spesielt lesing av blogger og nyhetsartikler med kommentarfelt, samt digitale læringsplattformer som åpner for kommunikasjon som blir fremstår som gråsonetilfeller med hensyn til hva som regnes som kommunikasjon, og som skaper usikkerhet blant elevene.

I neste kapittel retter vi fokuset mot gjennomføringen av eksamen med tilgang til Internett.

5. GJENNOMFØRING AV EKSAMEN MED TILGANG TIL INTERNETT

I dette kapitlet ser vi på gjennomføringen av eksamen med tilgang til Internett. Først presenteres erfaringer fra Rambølls observasjon av eksamensgjennomføringen. Deretter ser vi kort på elevenes egne synspunkter på den praktiske gjennomføringen av eksamen, før de to siste avsnittene retter fokuset mot elevenes bruk av hjelpemidler og Internett, og vurderinger av forekomsten av fusk og plagiat.

5.1 Erfaringer og synspunkter på gjennomføringen

5.1.1 Observasjon av gjennomføring av eksamen med tilgang til Internett

Rambølls prosjektteam var til stede under eksamensgjennomføringen ved fire skoler. Observasjonen viste at den praktiske gjennomføringen i stor grad foregikk problemfritt. Det forekom visse utfordringer med innlogging på PGS og programvare. Det var imidlertid få eller ingen problemer direkte knyttet til tilgang til og bruk av Internett under eksamensavviklingen.

Elevene henter og leverer eksamensoppgaven gjennom PGS. For å logge inn på PGS ble elevene tildelt et dagspassord ved før eksamensstart. Ved en av skolene førte problemer med innlogging på PGS til at de kun fikk utlevert oppgavene på papir. Innlevering av oppgavene ved denne skolen ble gjort manuelt ved hjelp av minnepinne. Ved de andre skolene foregikk innleveringen gjennom PGS.

Før oppstart av eksamen informeres elevene av eksamensansvarlig og/eller eksamensvakter om hvilke hjelpemidler som er tillatt, og at kommunikasjon er forbudt. Det refereres også til tidligere informasjon om dette. Elevene er med andre ord gjort kjent med dette på forhånd. Elevene stiller flere spørsmål før oppstart. Et av spørsmålene gjelder spesifikt bruk av tekstbehandlingsverktøyet Google docs, som kan brukes til tekstbehandling, lagring av dokumentasjon, og kommunikasjon. Det besluttes at Google docs ikke er tillatt. Ved en skole stilles det spørsmål om bruk av It's Learning, som også innbefatter muligheter til å kommunisere. Her besluttes det at det er tillatt å benytte It's Learning, og at det også er lov å lese meldinger som er skrevet før eksamensdagen. Spørsmålene som stilles indikerer at elevene er usikre på hva som er tillatt, og at alt ikke er avklart på forhånd.

Skolene har valgt noe ulike løsninger for plassering av elevene. Ved en skole sitter alle elevene ved siden av hverandre på én enkelt rad med vakter sittende bak, mens elevene ved de øvrige skolene sitter fordelt på benkerader etter hverandre. Ved en av skolene er det satt opp skillevegger mellom elevene for å hindre innsyn fra siden. Ved disse skolene sitter noen av vaktene foran i lokalet uten mulighet til å se direkte på elevenes skjermer, mens en eller to av vaktene sitter bakerst i lokalet med mulighet til å overvåke elevenes skjermaktivitet.

Det er minimum tre vakter til stede ved hver av de fire skolene, og blant vaktene er det ved alle skolene bestemt at minst en person skal være "forholdsvis ung". I tillegg er representanter fra IT-avdelingen i lokalet enten før oppstart eller i løpet av eksamensgjennomføringen for å svare på eventuelle spørsmål fra elevene. Enkelte vakter forteller at det er utfordrende å se hvilke programmer og/eller nettsider elevene er inne på til enhver tid. Ved en av skolene forteller den hovedansvarlige blant vaktene at de har fått beskjed om å se etter noe "mistenkkelig" på elevenes skjermer, og at de ikke har fått mer konkrete instruksjoner forbundet med forsøket og bruk av Internett enn dette. Enkelte vakter forteller at de synes det er en utfordring å forstå hvilke nettsider/-kilder/-programmer/-tjenester som kan brukes og ikke brukes.

Bruk av tekniske kontrollsystemer varierer ved de fire skolene. Ved en av skolene loggføres all trafikk av skolens IT-avdeling, samtidig som de har mulighet til å overvåke både elevenes skjermbilde og nettadresser de besøker til enhver tid. Skolen bruker LanSchool til å overvåke hvilke nettsider elevene er inne på, både "live" og ved loggføring av trafikk slik at de kan ettergå elevenes bruk av internett ved konkret mistanke om juks. I tillegg brukes et filter som sperrer tilgang til enkelte nettsteder, bl.a. sosiale medier og andre sider/programmer som kan brukes til kommunikasjon. Ved en annen skole er det ingen tekniske systemer knyttet til sikkerhet og/eller

overvåking utover det som ligger hos fylkeskommunen. Sistnevnte gjør seg heller ikke gjeldende under denne eksamensavviklingen da "hele" internett er åpnet for elevene som gjennomfører eksamen med tilgang til Internett.

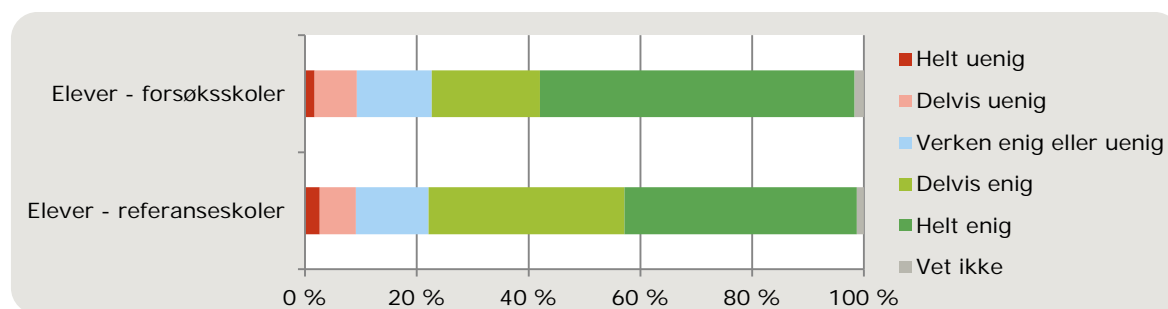
Hovedinntrykket fra observasjonen er at elevene bruker Internett i nokså begrenset grad. Søk på Google og Wikipedia fremstår som de vanligste måtene å bruke nettet på. Utover dette ser det ut til at elevene hovedsakelig arbeider med egen tekst i Word. Det ser heller ikke ut til at elevene lar seg distrahere av tilgangen til Internett, ved at kun et fåtall elever sitter og leser nettaviser, etc. Flere av elevene bruker også medbrakte hjelpemidler, både notater i papirversjon og filer lagret på PC/minnepinne. Det var ingen tegn på at elevene kom i tidsnød på grunn av utstrakt bruk av Internett.

5.1.2 Synspunkter på gjennomføringen

I de oppfølgende intervjuene gjennomført i etterkant av eksamensavviklingen oppgis det i all hovedsak at gjennomføringen av eksamen med tilgang til Internett foregikk uten nevneverdige utfordringer eller problemer. Dette oppgis både av de eksamensansvarlige, lærerne og elevene vi har snakket med. De eksamensansvarlige fremhever at det var få utfordringer forbundet med å overvåke et såpass lavt antall elever. De eksamensansvarlige forteller også at det ikke har vært tilfeller av mistanke om fusk under eksamen.

Figur 5.1 viser elevenes oppfatninger av den praktiske gjennomføringen av eksamen med og uten tilgang til Internett slik det fremgår av spørreskjemaundersøkelsen.

Figur 5.1. Eksamen ble gjennomført på en god måte (uten tekniske eller praktiske problemer). N²¹= 196

75 prosent av elevene som har gjennomført eksamen med tilgang til Internett er helt eller delvis enige i at eksamensformen ble gjennomført på en god måte, uten tekniske eller praktiske problemer. Andelen elever ved referanseskolene som oppgir at eksamen ble gjennomført på en god og problemfri måte er 77 prosent. Det er imidlertid at flere som er *helt enige* i at eksamen ble gjennomført på en god måte ved forsøksskolene (56 prosent) enn ved referanseskolene (42 prosent). Videre er det både ved forsøksskolene og referanseskolene en andel på 9 prosent som er helt eller delvis uenige i at eksamensgjennomføringen var problemfri. På bakgrunn av dette er det dermed lite grunnlag for å hevde at eksamensgjennomføringen har vært verken mer eller mindre problematisk som en årsak av bruk av Internett.

Sensorenes oppfatninger om elevenes tidsbruk forsterker inntrykket av at selve gjennomføringen av eksamen med tilgang til Internett har gått bra. Ingen av sensorene ser tegn i besvarelsene som tyder på at elevene ikke har hatt tilstrekkelig tid til å besvare oppgavene. 7 av 8 sensorer mener elevene har hatt tilstrekkelig tid, mens 1 av sensorene ikke vet hvorvidt dette er tilfellet. Dette gjenspeiler også inntrykket fra Rambølls observasjon av eksamensgjennomføringen.

I neste avsnitt rettes fokuset mot elevens bruk av hjelpemidler og Internett under eksamen.

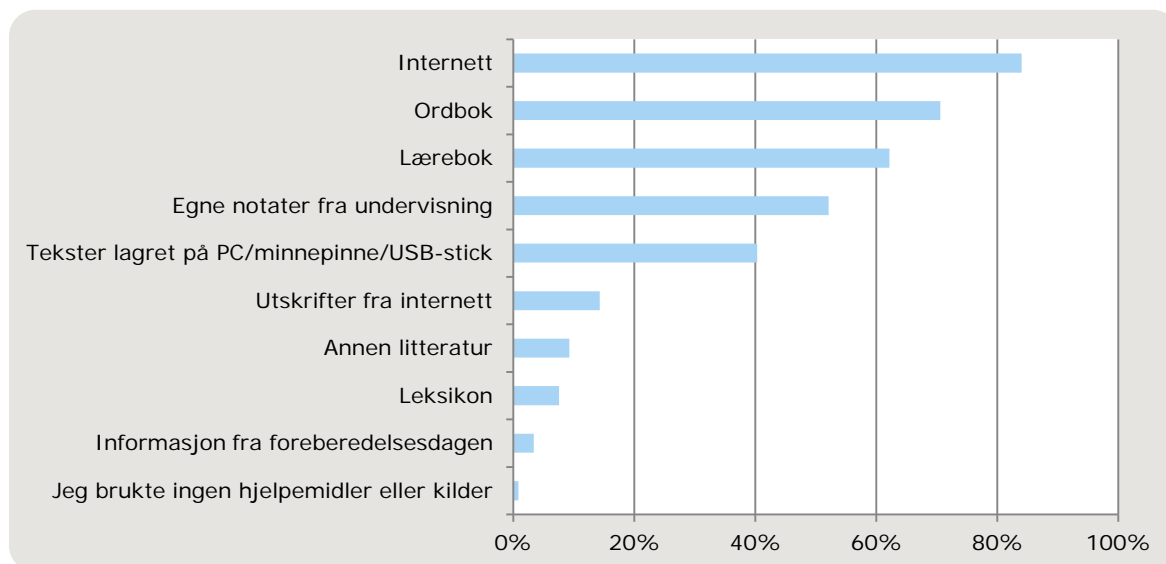
5.2 Bruk av hjelpemidler og Internett

I de oppfølgende intervjuene gjennomført i etterkant av eksamensavviklingen fortalte noen av elevene at de brukte Internett i nokså liten grad under eksamen. Det oppgis ulike årsaker til dette, blant annet mangel på tid til å søke etter og finne gode og relevante kilder, samt vansker med i det hele tatt å finne gode og relevante kilder. I den grad elevene har benyttet seg av tilgangen

²¹ Elever ved forsøksskoler = 119, elever ved referanseskoler = 77

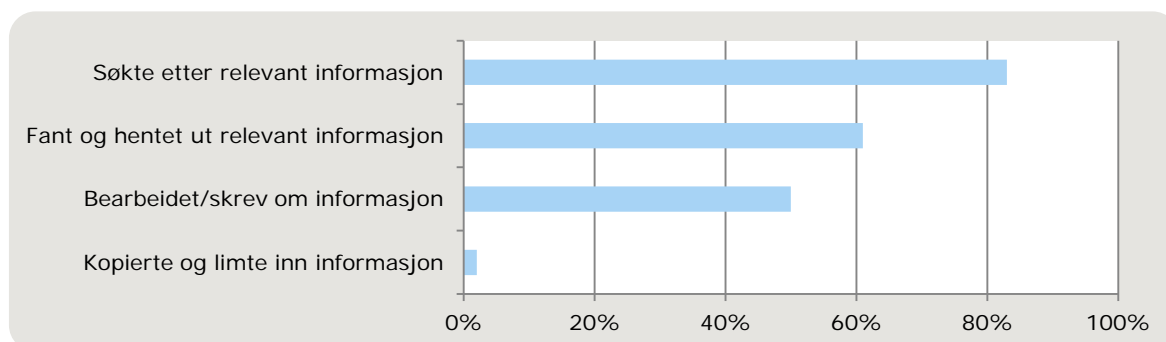
til Internett har det stort sett vært snakk om å innhente og/eller dobbeltsjekk faktainformasjon. Sensorene vi snakket med forsterker inntrykket av at elevene har benyttet Internett i begrenset grad, og enkelte har sågar vansker med å se forskjell på besvarelsene til elevene fra forsøksskolene og de øvrige besvarelsene hvor Internett ikke har vært benyttet. Noen sensorer oppgir også at de elevene som har benyttet Internett har nyttiggjort seg av denne kilden på en lite relevant og/eller dårlig måte. I det følgende ser vi nærmere på elevenes bruk av hjelpemidler og Internett under eksamen.

Figur 5.2. Forsøksskoleelevenes bruk av hjelpemidler under eksamen. N=119

Som det fremgår av figur 5.2 er Internett det hjelpemiddelet flest elever oppgir at de brukte under eksamen. 84 prosent av elevene oppgir at de har brukt Internett. Videre oppgis ordbok (71 prosent), lærebok (62 prosent), egne notater fra undervisning (52 prosent) og tekster lagret digitalt på PC eller minnepinne (40 prosent) som de mest utbredte hjelpemidlene benyttet under eksamen. Under viser figur 5.3 hvordan elevene brukte Internett under eksamen.

Figur 5.3. Forsøksskoleelevenes bruk av Internett under eksamen. N=100

Figur 5.3 viser at elevene i størst grad har benyttet Internett til å søke etter relevant informasjon. 83 prosent av elevene som har benyttet Internett oppgir at de brukte det på denne måten. Videre har en noe mindre andel av elevene brukt Internett til finne og hente ut relevant informasjon (61 prosent) og bearbeide og skrive om informasjonen (50 prosent). Dette kan indikere at ikke alle elevene som har søkt etter relevant informasjon har funnet informasjon de har vurdert som tilstrekkelig relevant.

Blant forsøksskoleelevene som oppgir at de ikke benyttet Internett under eksamen (dette gjelder 16 prosent av elevene som har besvart spørreskjemaundersøkelsen) oppgir 78 prosent at de ikke hadde behov for å bruke Internett for å besvare eksamensoppgaven. Enkelte synes også at de ikke hadde tilstrekkelig kompetanse til å bruke Internett fordi de ikke har fått god nok opplæring i henvisning til kilder. Andre hadde problemer med å skille ut nyttige informasjonskilder fra det som var mindre nyttig og relevant, og valgte derfor å ikke benytte Internett i det hele tatt.

Når det kommer til bruk av kilder, oppgir de aller fleste elevene (92 prosent) som har benyttet kilder under eksamen at de henviste til disse kildene i eksamensbesvarelsen. Fire prosent vet ikke hvorvidt de henviste, mens de resterende fire prosentene oppgir at de ikke henviste til kildene de benyttet. Elevene som oppgir at ikke har henvist til kildene de brukte i eksamensbesvarelsen forklarer dette med at de ikke hadde tid, at de ikke visste hvordan de skulle gjøre, og at de glemte det.

Halvparten av sensorene (4 av 8) mener at elevene i stor grad har benyttet kilder på en relevant måte. Den øvrige halvdel av sensorene stiller seg nøytrale til dette, og mener at elevene har benyttet kilder på en relevant måte i verken stor eller liten grad.

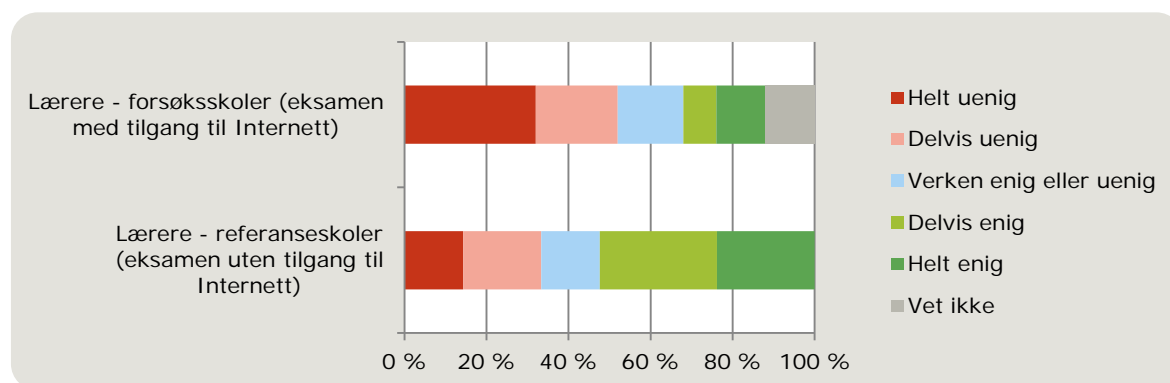
Halvparten av sensorene mener også at elevene i stor grad har oppgitt kildereferanser på en etterrettelig måte. En av de åtte sensorene som har besvart spørreskjemaundersøkelsen mener at elevene i liten grad har oppgitt kildereferanser på en etterrettelig måte, mens de resterende tre mener at elevene har vært etterrettelige i verken liten eller stor grad.

5.3 Fusk og plagiat

I de oppfølgende intervjuene etter eksamen fortalte flere av elevene at de under eksamen var usikre på hvor grensen for plagiat går. Det fremgår også av disse intervjuene at enkelte elever oppfattet at det var uklarerhet rundt hva som regnes som kommunikasjon ved bruk av Internett, eksempelvis forbundet med bruk av It's Learning (hvor det er mulig å kommunisere), blogger, og nyhetsartikler med kommentarfelt. Dette var også tydelig ved at elevene stilte spørsmål til eksamensansvarlige og eksamensvakter under eksamensgjennomføringen, som beskrevet i avsnitt 5.1.

Lærerne har noe blandede vurderinger av hvorvidt eksamensformen med tilgang til Internett legger til rette for at man kan forhindre fusk. Dette illustreres i figur 5.4.

Figur 5.4. Lærere ved forsøks- og referanseskolers grad av enighet i at man kan sikre seg godt mot fusk med respektive eksamensform. N²²=46

Mens 20 prosent av lærerne ved forsøkskolene er helt eller delvis enige i at man kan sikre seg godt mot fusk med denne eksamensformen, er over halvparten (52 prosent) av lærerne på sin side helt eller delvis uenige i dette. Til sammenligning mener over halvparten (53 prosent) av lærerne ved referanseskolene at man kan sikre seg godt mot fusk med dagens eksamensform uten tilgang til Internett. Blant sensorene (ikke gjengitt i figur) er flertallet helt uenige i at man kan sikre seg godt mot fusk med denne eksamensformen. 4 av 7 sensorer som har besvart dette spørsmålet oppgir dette.

Spørreundersøkelsen blant elevene som har hatt eksamen avdekker at det er en større andel elever ved forsøkskolene enn ved referanseskolene som *tror* at det var noen i deres klasse som forsøkte å fuske under årets eksamen. Henholdsvis syv og tre prosent av elevene ved forsøks- og referanseskolene oppgir at de har mistanker om at andre elever i klassen forsøkte å fuske under eksamen. Under en prosent av elevene (én enkelt respondent) ved forsøkskolene oppgir at

²² Lærere ved forsøkskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 21

han/hun fusket under årets eksamen. Ingen av referanseskoleelevene oppgir det samme. Det er også verdt å merke seg at fire prosent av elevene som har hatt eksamen med tilgang til Internett oppgir at de ikke vet om de fusket under årets eksamen. Ingen av referanseskoleelevene oppgir det samme. Dette er nok en indikator på at det fremstår som uklart for elevene nøyaktig hva som regnes som fusk/kommunikasjon under eksamen med tilgang til Internett.

Når det gjelder plagiat oppgir tre prosent av forsøksskoleelevene at de kjenner til elever som har plagiert. Ingen av elevene ved referanseskolene oppgir det samme. Under én prosent av forsøksskoleelevene (en enkelt respondent) oppgir at han/hun plagierte under årets eksamen. Også her er den tilsvarende andelen blant referanseskoleelevene null. Også her er det en andel elever som ikke er sikre på om det har brutt reglene eller ikke. I dette tilfellet er imidlertid andelen som oppgir at de ikke vet om de har plagiert den samme blant elevene ved forsøks- og referanseskolene (fire prosent).

En fjerdedel av sensorene (2 av 8 respondenter) oppgir at de under sensureringen har kommet over eksamensbesvarelser hvor de har hatt mistanker om plagiat. En av sensorene, som har hatt mistanke om plagiat, mener at det ikke er tegn til mer plagiat i besvarelser fra skoler som har deltatt i forsøket med tilgang til Internett enn i øvrige besvarelser. Den andre sensoren som har hatt mistanke om plagiat er av en annen oppfatning, og vurderer at det er mer plagiat i besvarelser fra forsøksskolene. Denne sensoren påpeker riktignok at det kun er snakk om mistanke om plagiat, ettersom han/hun mener at plagiatkontrollen ikke er god nok. Begge sensorene benyttet Ephorus i oppfølgingen av mistanken om plagiat.

5.4 Oppsummering

Det fremgikk av kartleggingen av forberedelsene til eksamen at skolene hadde ulike tilnærminger til kontroll av elevenes internettbruk under eksamen, fra kontroll og overvåking ved hjelp av tekniske løsninger til utelukkende manuell overvåking ved bruk av eksamensvakter. Uavhengig av dette har selve gjennomføringen av eksamen foregått uten særlige problemer eller utfordringer. Dette fremgår både av observasjon, spørreskjemaundersøkelser og oppfølgende intervjuer med aktører ved de ulike skolene.

84 prosent av elevene ved forsøksskolene oppgir at de benyttet Internett under eksamen. Mange av disse elevene brukte imidlertid Internett i relativt begrenset grad, blant annet på grunn av mangel på tid til å søke etter og finne gode og relevante kilder. I den grad elevene har benyttet seg av tilgangen til Internett har det stort sett dreid seg om å innhente og/eller dobbeltsjekke faktainformasjon. Enkelte av elevene oppgir også at de var tilbakeholdne med bruk av Internett fordi de var usikre på hvor grensene for fusk og plagiat gikk. I spørreskjemaundersøkelsen som ble gjennomført i etterkant av eksamensgjennomføringen oppgir 4 prosent av elevene at de ikke vet hvorvidt de fusket under eksamen. Dette er ytterligere en indikator på at det er visse uklarheter med hensyn til hva som regnes som fusk/kommunikasjon under eksamen med tilgang til Internett.

I neste kapittel rettes fokuset mot aktørenes tilfredshet og vurderinger av nytten ved å ha tilgang til Internett under eksamen.

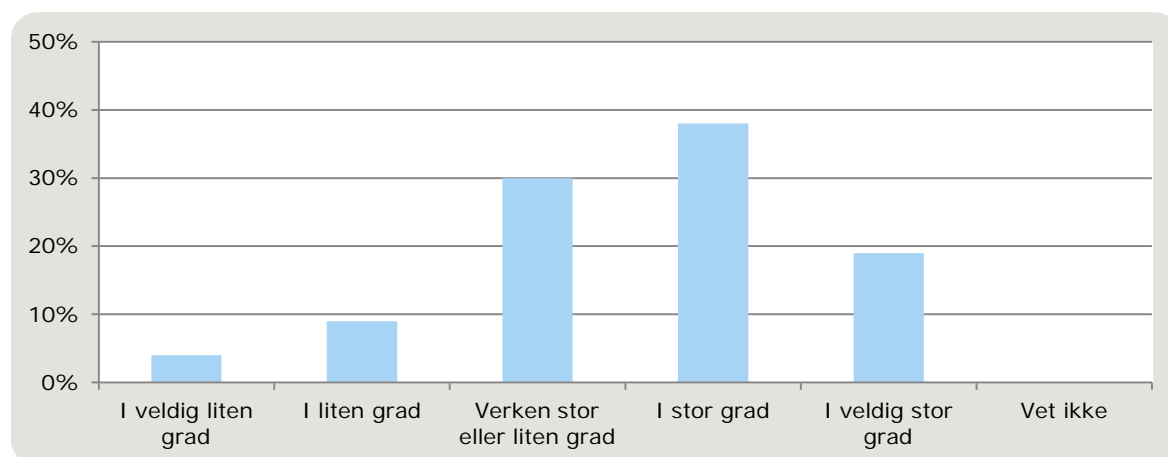
6. NYTTE, TILFREDSHET OG RESULTATER

I dette kapittelet ser vi på aktørenes vurderinger av nytteverdien av eksamen med tilgang til internett, og i hvilken grad de er tilfredse med denne eksamensformen.

I de kvalitative intervjuene gjennomført i etterkant av eksamensgjennomføringen oppgir elevene at det var nyttig med Internett først og fremst fordi det ga mulighet til å finne og sjekke konkrete faktaopplysninger. Enkelte elever synes tilgang til Internett stjal mye tid, og valgte derfor ikke å bruke det i særlig stor grad. Et fåtall elever oppgir også at de var bekymret for at de skulle bli vurdert strengere enn de elevene som ikke hadde tilgang til Internett under eksamen, og at de derfor opplevde et ekstra og forstyrrende press for å vise kompetansen sin. Andre synes på sin side det ga en god trygghet under eksamensbesvarelsen. En tredjedel av elevene vi har intervjuet i etterkant av eksamen oppgir sågar at tilgangen til Internett gir en så stor trygghet at de ikke synes de trengte å forberede seg til eksamen i veldig stor grad²³.

Figur 6.1 viser elevenes vurderinger av nytteverdien av tilgang til Internett under eksamen.

Figur 6.1. Forsøksskoleelevenes vurderinger av i hvilken grad de hadde nytte av tilgang til internett under eksamen. N=100

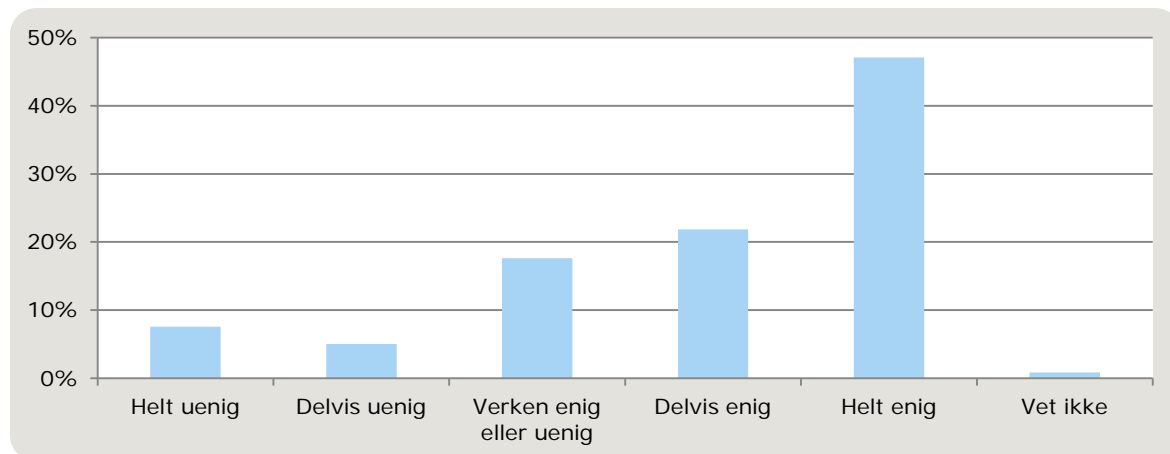
Som det fremgår av figur 6.1 mener majoriteten av elevene (57 prosent) at de hadde nytte av tilgang til Internett under eksamen i stor eller veldig stor grad. 13 prosent synes Internett var nyttig i liten eller veldig liten grad, mens 30 prosent stiller seg nøytrale til nytteverdien av tilgang til Internett under eksamen. Elevene som synes det var nyttig å ha tilgang til Internett under eksamen oppgir blant annet følgende:

- Internett var nyttig for å finne spesifikk informasjon om temaer man ikke har lært om i undervisningen, og for å gjøre besvarelsen mer fyldig og innholdsrik
- Internett ga et stort informasjonsgrunnlag som gjorde det enklere å komme med gode svar underbygd med fakta og relevant informasjon
- Det var nyttig å kunne dobbeltsjekke at det man skrev var korrekt
- Tilgang til Internett var en trygghetsfaktor og gjorde at elevene følte de hadde mer kontroll over situasjonen
- Internett gjorde det lettere å komme i gang med arbeidet ved å ta et kjapt innledende søk og få tankeprosessen i gang
- Bruk av internett er positivt, fordi elevene får vise hvordan de klarer å benytte seg av informasjonen de finner
- Det var nyttig fordi elevene kunne gå mer i dybden i emnet de skrev om
- Tilgang til Internett var nyttig fordi man kunne finne stoff som passet til den konkrete oppgaven, fremfor å samle sammen informasjon dagen før og håpe at det ville bli nyttig

²³ Elevene som oppgir dette har riktignok alle gått ned i karakter på eksamen i forhold til deres standpunktkarakter.

Figur 6.2 viser elevenes vurderinger av hvorvidt tilgang til Internett under eksamen var en fordel for dem.

Figur 6.2. Forsøkskoleelevenes grad av enighet i at eksamen med tilgang til Internett var en fordel for dem. N=119

Slik det fremgår av figur 6.2 er det store flertallet av elevene (69 prosent) helt eller delvis enige i at eksamen med tilgang til Internett var en fordel for dem. 13 prosent av elevene er helt eller delvis uenige i påstanden om at tilgang til Internett utgjorde en fordel. I de neste avsnittene ser vi nærmere på aktørenes vurderinger av i hvilken grad eksamensformen med tilgang til Internett legger til rette for at elevene kan få vise sin kompetanse.

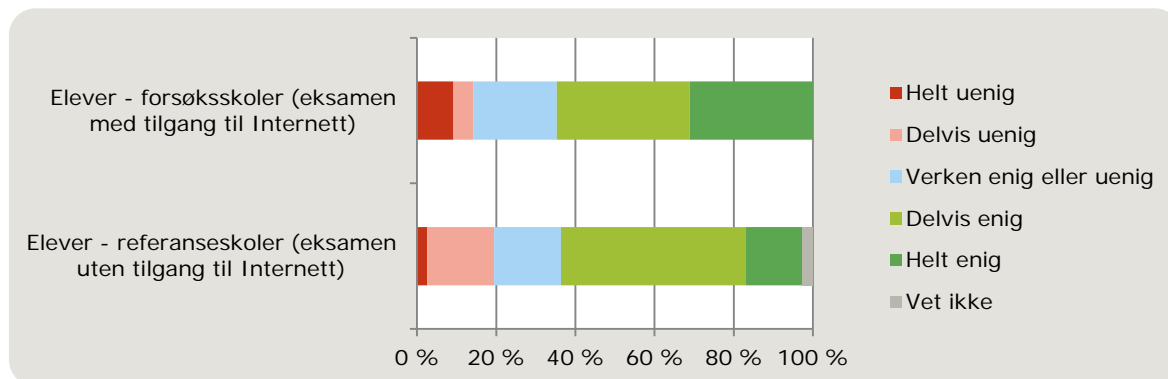
6.1 Mulighet til å vise kompetanse

Flere av informantene i de oppfølgende intervjuene påpeker at Internett ikke bidrar direkte til elevenes evne til å drøfte og vise refleksjonsevne. Derimot gir Internett tilgang til informasjon som kan brukes i drøftinger og til å vise selvstendig refleksjon. På denne måten kan Internett fungere som et indirekte bidrag til at elevene får vise sin kompetanse. Samtidig er det en fare for at for mye tilgjengelig informasjon gjør det vanskelig for elevene å velge ut hva som er relevant. Flere av lærerne mener at internett ikke øker elevenes muligheter til å vise kompetanse i nevneverdig grad, men at det kan være et nyttig hjelpemiddel på linje med andre hjelpemidler/kilder de allerede har tilgjengelig.

Mange elever synes det var nyttig å ha Internett tilgjengelig, fordi det ga mulighet til å finne og sjekke faktaopplysninger, få innspill til formuleringer og språkbruk, og ved at det ga en trygghetsfølelse. Også enkelte elever påpeker at grunnlaget for å drøfte og reflektere blir større når Internett er tilgjengelig, selv om elevenes mulighet til å vise sine evner og kompetanse på dette feltet ikke påvirkes direkte. Flere av elevene oppgir at de synes det var vanskelig å finne gode kilder, og at de brukte mye tid på å søke og lete etter relevant informasjon. På grunn av dette var det derfor flere som ikke brukte Internett i særlig stor grad.

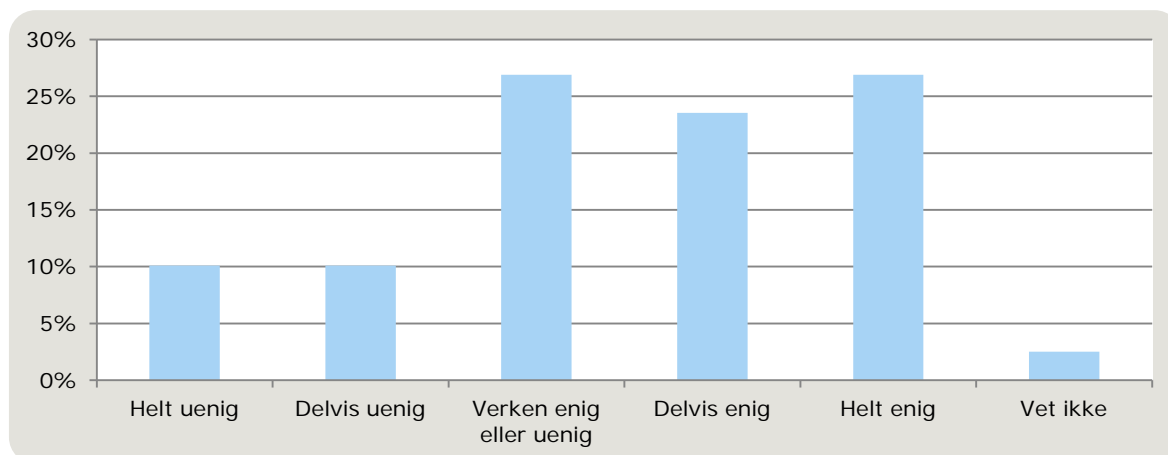
Figur 6.3 viser elevenes vurderinger av muligheten til å vise hva de kan på eksamen med og uten tilgang til Internett.

Figur 6.3. Elevenes grad av enighet i at eksamensformen gir gode muligheter til å vise hva de kan.
N²⁴ = 196

Som figuren illustrerer er det ikke markant forskjell i elevenes vurderinger av om eksamensformen med og uten tilgang til Internett gir dem gode muligheter til å vise hva de kan. Mens 65 prosent av elevene ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamen med tilgang til Internett gir gode muligheter til å vise hva de kan, oppgir 61 prosent av elevene ved referanseskolen at dagens eksamensform uten tilgang til Internett gir gode muligheter til å vise hva de kan. Videre fremstiller figur 6.4 elevenes syn på hvorvidt tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett.

Figur 6.4. Forsøksskoleelevenes grad av enighet i at eksamensformen gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett. N = 119

Det fremgår av figur 6.4 at litt over halvparten av elevene synes tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett. 51 prosent av elevene er helt eller delvis enige i denne påstanden. Samtidig er 20 prosent av elevene helt eller delvis uenige i at tilgang til Internett representerer et slikt fortrinn.

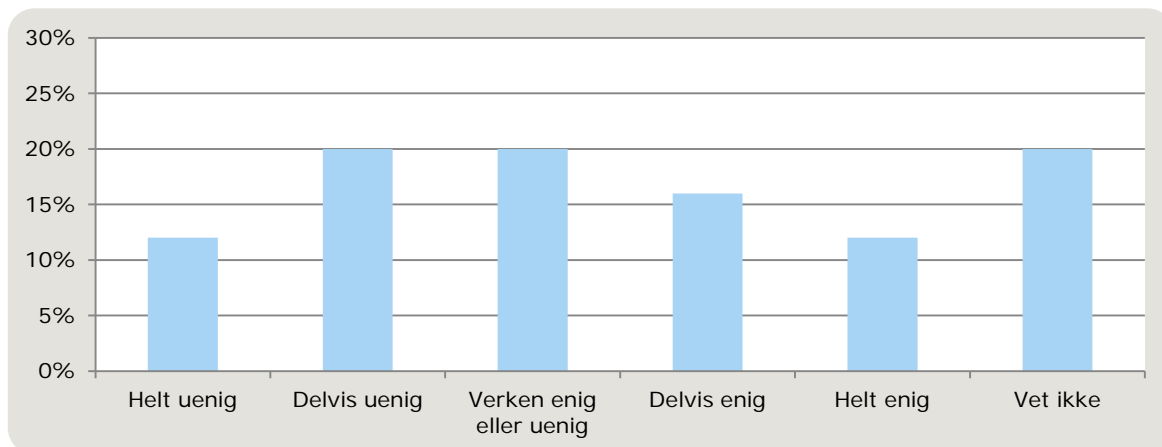
Analysen av det kvantitative datagrunnlaget avdekker at elever som har fått mye opplæring i kildekritikk i større grad enn elever som har fått liten slik opplæring vurderer at eksamen med tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett.²⁵ Dette kan tolkes som en indikasjon på at elevers evne til kritisk bruk av kilder innvirker positivt på deres muligheter til å bruke Internett som et redskap for å vise hva de kan på eksamen.

²⁴ Elever ved forsøksskoler = 119, elever ved referanseskoler = 77

²⁵ Dette fremgår av en kryssanalyse mellom elevenes opplysninger om i hvilken grad de har fått opplæring i kildekritikk (presentert i figur 4.3) og elevenes grad av enighet i at eksamensformen gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett (presentert i figur 6.4). Denne kryssanalysen viser at elevene som oppgir at de har fått opplæring i kildebruk i liten og veldig liten grad i mindre grad er enige / i større grad er uenige i at eksamensformen med tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett, enn elevene som oppgir at de har fått opplæring i kildekritikk i stor eller veldig stor grad.

Figur 6.5 viser at lærerne har mer delte meninger enn elevene omkring fordelene ved å ha tilgang til Internett under eksamen.

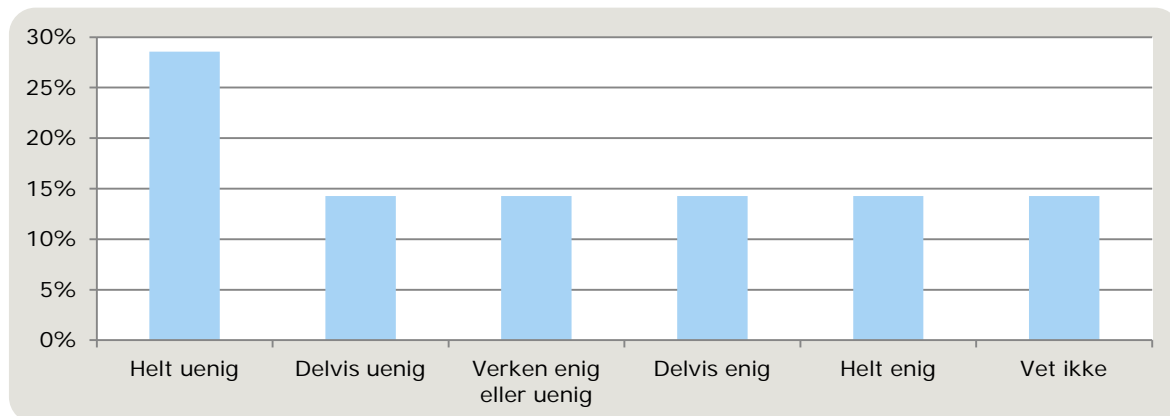
Figur 6.5. Lærere ved forsøksskolene sine vurderinger av hvorvidt elevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten tilgang til Internett. N=25

Andelen lærere som er helt eller delvis uenige i at elevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten tilgang til Internett (32 prosent) er større enn andelen som er helt eller delvis enige i dette (28 prosent). Den aller største andelen utgjøres imidlertid av lærerne som enten oppgir at de ikke vet eller oppgir at de verken er enige eller uenige i at elevene fikk en fordel ved å ha tilgang til Internett (40 prosent).

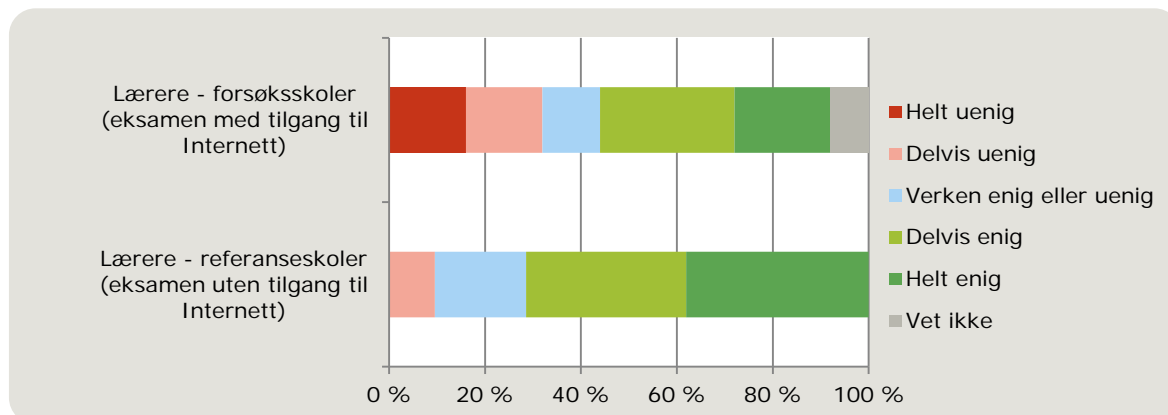
Sensorene har også svært delte meninger om nytteverdien av Internett når det gjelder elevenes muligheter til å vise sin kompetanse. Dette illustreres i figur 6.6.

Figur 6.6. Sensorenes vurderinger av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er en god ordning for at elevene kan få vist sin kompetanse i faget. N=7

Blant de syv sensorene som har besvart spørsmålet om eksamen med tilgang til Internett er en god ordning for at elevene kan få vist sin kompetanse i faget, er to helt eller delvis enig, tre stykker er helt eller delvis uenig, mens to er verken uenige eller enige eller oppgir at de ikke vet svaret på dette.

Figur 6.7. Lærernes vurderinger av hvorvidt eksamen med og uten Internett er godt egnet for å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål. N²⁶=46

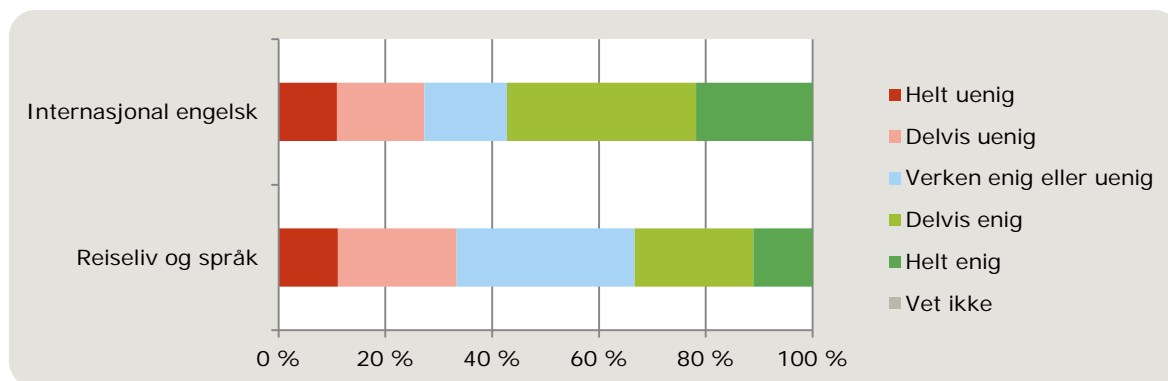

Lærerne er også delte i synspunktene på hvordan eksamensformen egner seg for å vurdere elevenes kompetanse. Nær halvparten (48 prosent) av lærerne ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamen med tilgang Internett er godt egnet for å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål. 32 prosent er helt eller delvis uenige i dette. Derimot er lærerne ved referanseskolene mer samstemte i at dagens eksamensform uten tilgang til Internett er godt egnet for å vurdere elevenes kompetanse i fagets formål. 71 prosent av lærerne er helt eller delvis enige i dette.

6.2 Eksamensoppgavene

Rambøll har også spurt elever, lærere og sensorer om deres oppfatninger om årets eksamensoppgaver. Figur 6.8 viser elevenes vurderinger av i hvilken grad eksamensoppgavene som ble gitt i de to fagene var gode.

Figur 6.8. Forsøksskoleelevenes grad av enighet i at eksamensoppgaven var en god oppgave. N²⁷=119

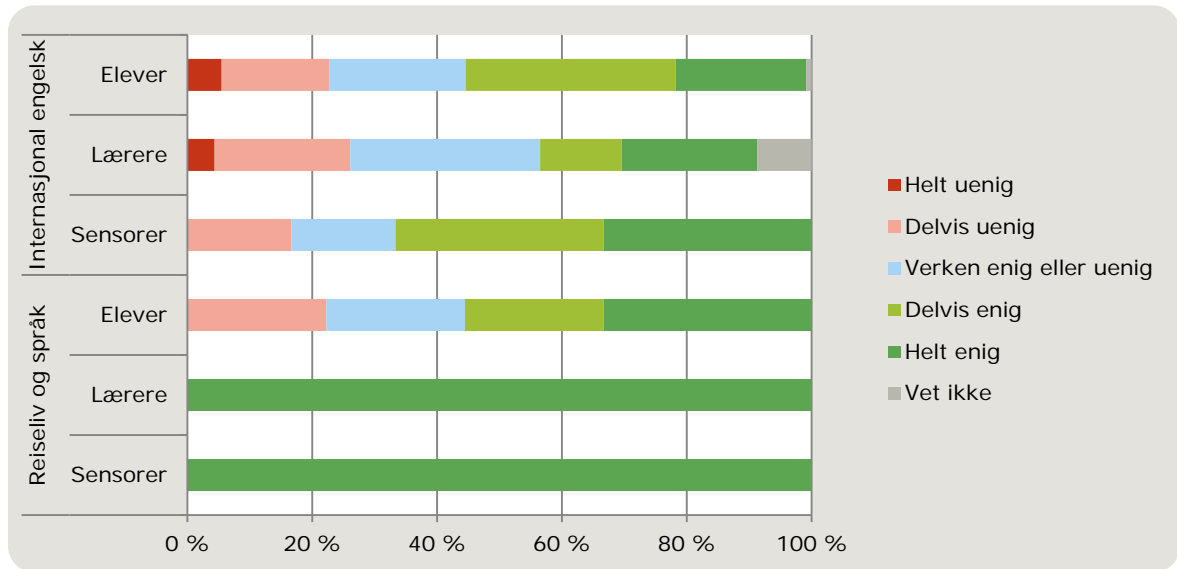
Flertallet av elevene i Internasjonal engelsk synes oppgaven som ble gitt til eksamen var en god oppgave. 57 prosent av elevene i faget er helt eller delvis enige i dette, mens 27 prosent er helt eller delvis uenige. Elevene i Reiseliv og språk er mer delt i deres synspunkter på eksamensoppgavene. En tredjedel av elevene synes helt eller delvis at oppgavene var gode, mens en tredjedel er helt eller delvis uenige i dette.

Figur 6.9 viser elever, lærere og sensorers vurderinger av hvorvidt eksamensoppgavene var godt tilpasset en eksamensform med tilgang til Internett.

²⁶ Lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 21

²⁷ Internasjonal engelsk = 110, reiseliv og språk = 9

Figur 6.9. Vurderinger av hvorvidt eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til Internett (elever og lærere ved forsøksskolene, samt sensorer). N²⁸=152

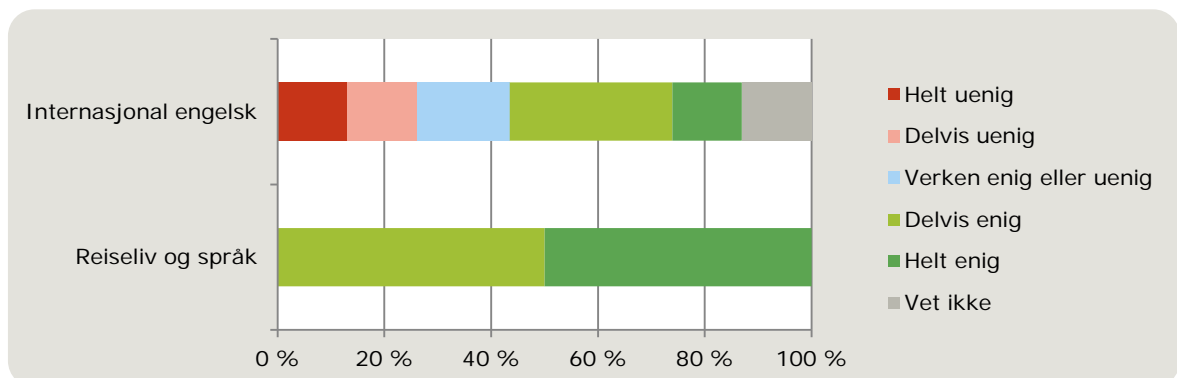

Over halvparten av elevene (55 prosent) i Internasjonal engelsk er helt eller delvis enige i at eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til Internett. 23 prosent av elevene er uenige i dette. Lærerne i Internasjonal engelsk er noe mindre positive til samsvaret mellom eksamensform og eksamensoppgaver. 35 prosent av lærerne er helt eller delvis enige i at eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til Internett, mens 26 prosent er helt eller delvis uenige. Sensorene, derimot, er mer positive. 67 prosent av disse (4 av 6) er helt eller delvis enige i at eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til Internett.

Elevene i Reiseliv og språk gjør en nokså lik vurdering som elevene i Internasjonal engelsk. 56 prosent er helt eller delvis enige i at eksamensoppgaven i faget var godt tilpasset en eksamensform med tilgang til Internett, mens 22 prosent er helt eller delvis uenige. Lærerne og sensorene i Reiseliv og språk oppgir at de er helt enige i at eksamensoppgaven var godt tilpasset tilgang til Internett (to lærere og to sensorer har besvart dette spørsmålet).

Videre ser vi på lærernes vurderinger av hvorvidt det var for elevene å ha tilgang til Internett for å løse eksamensoppgavene.

Figur 6.10. Lærere ved forsøksskolene sine vurderinger av hvorvidt det var nyttig for elevene å ha tilgang til Internett for å løse eksamensoppgavene. N²⁹=25

I Internasjonal engelsk er under halvparten (44 prosent) av lærerne enige i at det var nyttig for elevene å ha tilgang til Internett for å løse eksamensoppgavene. I overkant av en fjerdedel av lærerne (26 prosent) er helt eller delvis uenige i at tilgang til Internett hadde nytteverdi for elevene.

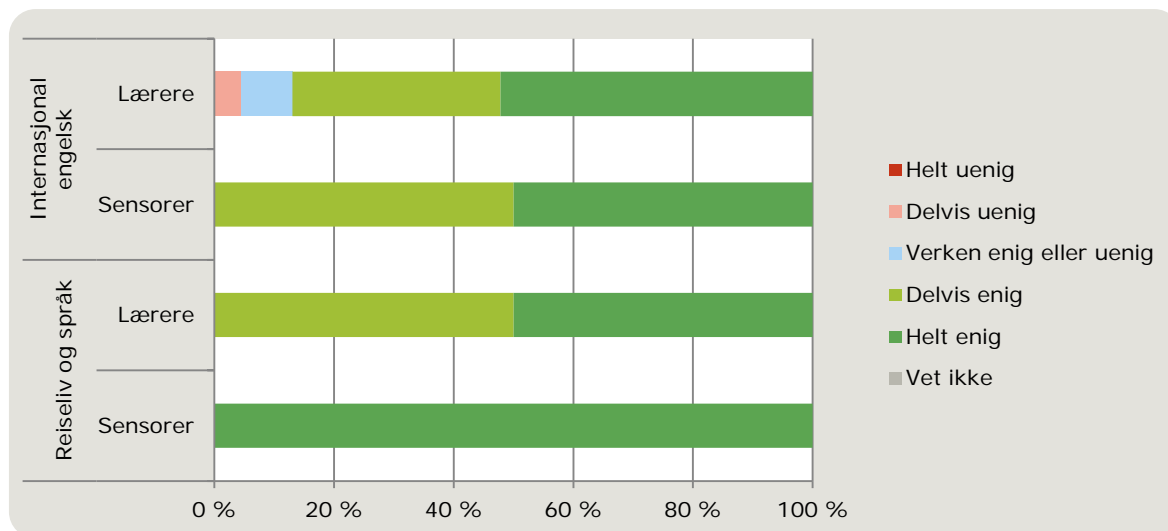
²⁸ Internasjonal engelsk: elever = 110, lærere = 23, sensorer = 6. Reiseliv og språk 2: elever = 9, lærere = 2, sensorer = 2.

²⁹ Internasjonal engelsk = 23, reiseliv og språk 2 = 2

Lærerne i Reiseliv og språk er helt eller delvis enige i at det var nyttig for elevene å ha tilgang til Internett for å løse oppgavene i dette faget.

Figur 6.11 viser lærere og sensorers oppfatninger om eksamensoppgavene ga elevene en god mulighet til å vise sin kompetanse i faget.

Figur 6.11. Lærere og sensorers vurdering av hvorvidt eksamensoppgavene ga elevene en god mulighet til å vise sin kompetanse i faget. N³⁰=33

Både lærere og sensorer i begge fag mener i stor grad at eksamensoppgavene ga elevene en god mulighet til å vise sin kompetanse i faget. I Internasjonal engelsk er 87 prosent av lærerne og samtlige sensorer helt eller delvis enige dette. I Reiseliv og språk gjør alle lærere og sensorer tilsvarende vurdering.

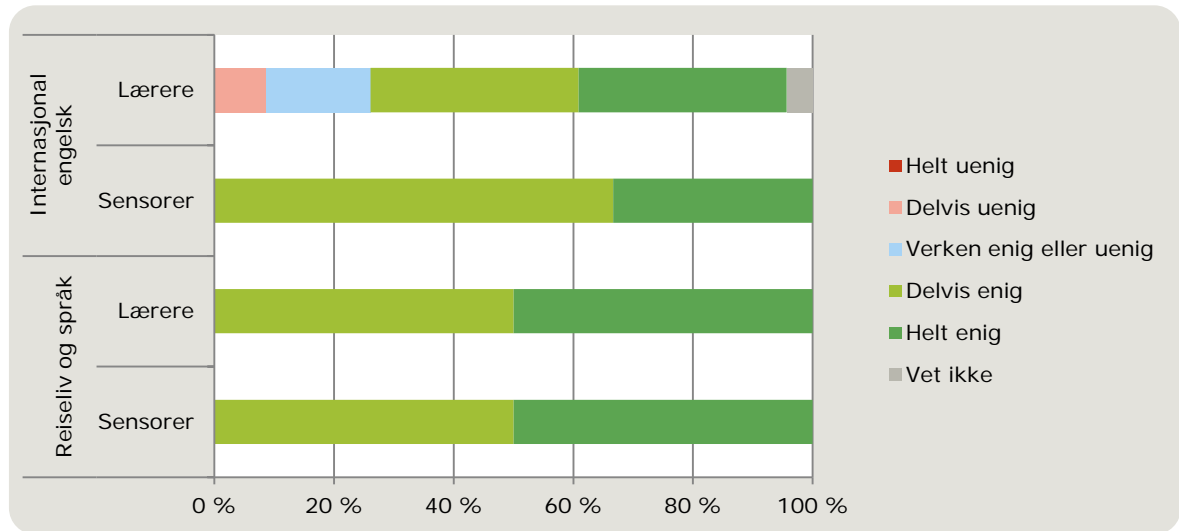
Lærerne i Internasjonal engelsk oppgir at årets eksamensoppgaver var vide nok, i forstand av at elevene ikke måtte ha konkret kunnskap om smale temaer for å besvare oppgavene på en tilstrekkelig god måte. Samtidig oppgir enkelte at en av deloppgavene i Internasjonal engelsk (oppgave 2A) var noe snever, da oppgaven ble knyttet til multikulturalitet og dermed utelukket andre viktige og relevante temaer de har arbeidet med gjennom året. Respondentene oppgir for øvrig at mange kompetansemål ble dekket, og at oppgavene var både dagsaktuelle, relevante, og inviterte til selvstendig refleksjon og drøfting. Enkelte påpeker samtidig at oppgavene åpenbart var utformet for bruk i tradisjonell eksamenssammenheng, og at ingen av dem utpekte seg som oppgaver man ville kunne løse bedre ved bruk av Internett enn uten slik tilgang. Både lærere og sensorer påpeker også at det ikke var spesifisert hvilken sjanger elevene skulle benytte i sine besvarelser, og at dette gjorde svarene noe formløse, og i enkelte tilfeller noe dårlig struktur på besvarelsene.

Lærere og sensorer i Reiseliv og språk fremstår på bakgrunn av spørreskjemabesvarelsene å være tilfreds med eksamensoppgaven i faget, og har ikke kommet med ytterligere kommentarer om dette.

Figur 6.12 illustrerer hvorvidt lærere og sensorer vurderer at eksamensoppgavene ga elever på alle nivåer mulighet til å vise sin kompetanse i faget.

³⁰ Internasjonal engelsk: lærere = 23, sensorer = 6. Reiseliv og språk 2: lærere = 2, sensorer = 2.

Figur 6.12. Lærere og sensorers vurderinger av hvorvidt eksamensoppgaven ga elever på alle nivåer mulighet til å vise sin kompetanse i faget. N³¹=33

70 prosent av lærerne i Internasjonal engelsk vurderer at eksamensoppgavene i faget ga elever på alle nivåer mulighet til å vise sin kompetanse i faget. Alle sensorerne i dette faget er helt eller delvis enige i dette.

Lærere og sensorer i Reiseliv og språk har igjen positive vurderinger av oppgavene i faget, og er enten helt eller delvis enige i at eksamensoppgavene ga elever på alle nivåer mulighet til å vise sin kompetanse i faget.

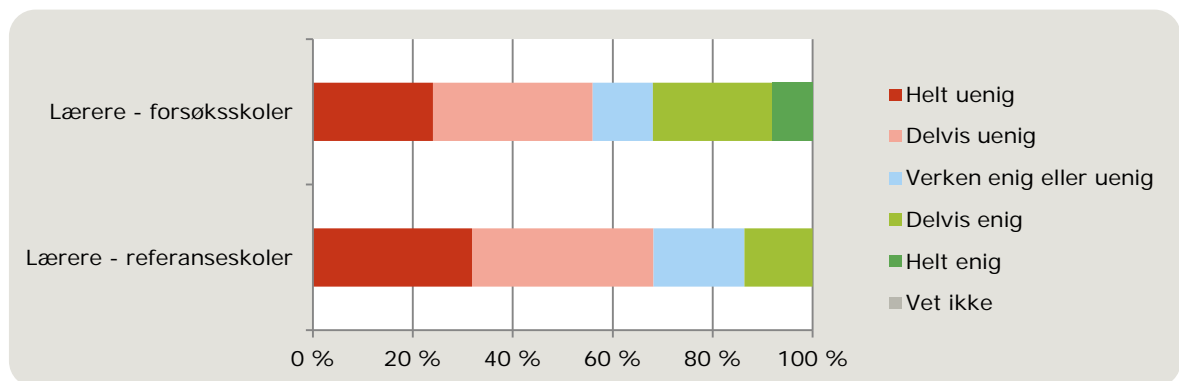
I neste avsnitt ser vi nærmere på aktørenes vurderinger av hvilken nytte tilgang til Internett under eksamen har for ulike elevgrupper.

6.3 Nytte for ulike elevgrupper

Lærere og sensorer tror de faglig sterke elevene vil ha størst nytte av eksamensformen. Det uttrykkes tvil om at faglig svake elever er i stand til å søke seg frem til relevant informasjon og anvende denne kunnskapen på en selvstendig og god måte i like stor grad som faglig sterkere elever. Noen lærere frykter også at faglig svakere elever vil få mindre uttelling for basiskunnskap, slik vi beskrev i kapittel 4.

Figur 6.13 viser læreres vurderinger av hvorvidt faglig svake elever kan ha nytte av tilgang til Internett under eksamen, slik det fremgår av besvarelsene fra spørreskjemaundersøkelsen blant lærerne ved forsøks- og referanseskoler.

Figur 6.13. Læreres vurderinger av hvorvidt de svakt presterende elevene har/ville hatt nytte av tilgang til Internett under eksamen. N³²=47

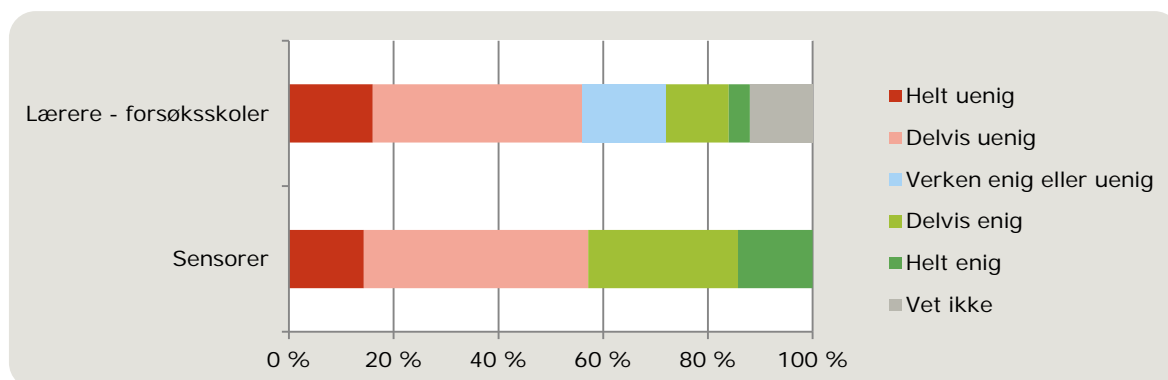
³¹ Internasjonal engelsk: lærere = 23, sensorer = 6. Reiseliv og språk 2: lærere = 2, sensorer = 2.

³² Lærere ved forsøkskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

Som figur 6.13 viser er det et mindretall blant lærerne som mener at svakt presterende elevene har nytte av tilgang til Internett under eksamen. Det fremgår også av figuren, at lærerne ved skolene som deltar i årets forsøk er mer positive til dette enn lærerne ved referanseskolene. 32 prosent av lærerne ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at svakt presterende elevene har nytte av tilgang til Internett under eksamen, mens 56 prosent er helt eller delvis uenige i dette. Ved referanseskolene er så få som 14 prosent av lærerne delvis enige (ingen er helt enige) i denne påstanden, mens 68 prosent er helt eller delvis uenige.

Vi har også spurt lærere og sensorer om faglig svake elevers muligheter til å vise sin kompetanse med en eksamensform med tilgang til Internett. Dette illustreres i figur 6.14.

Figur 6.14. Lærere og sensorers vurderinger av hvorvidt eksamensformen med tilgang til Internett gir faglig svake elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget. N³³=32

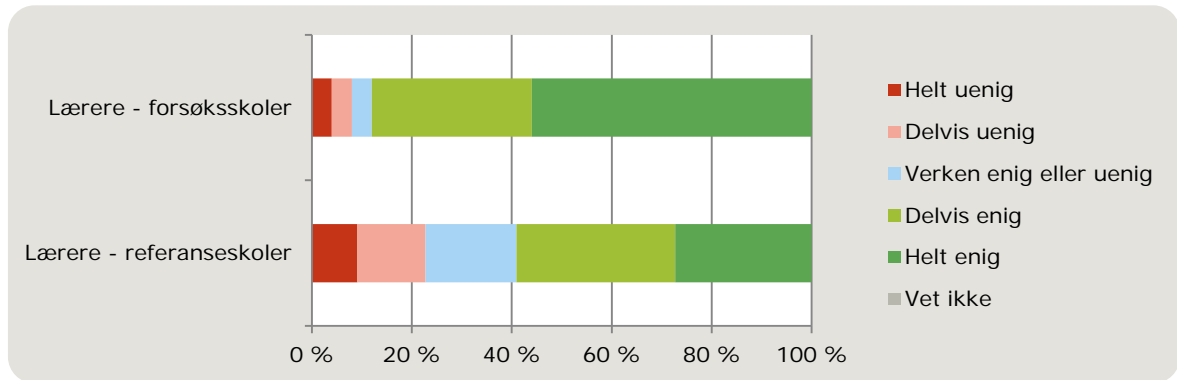
Kun 16 prosent av lærerne er helt eller delvis enige i at eksamensformen gir faglig svake elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget. Flertallet (56 prosent) av lærerne er helt eller delvis uenige i dette. Det er mer delte meninger om dette blant sensorene. 3 av 7 sensorer som har besvart dette spørsmålet er helt eller delvis enige i at eksamen med tilgang til Internett gir faglig svake elever gode muligheter til å vise kompetanse, mens 4 av 7 er helt eller delvis uenige i dette.

Flere av sensorene legger til at det er for tidlig å si om tilgang til Internett er en god ordning. Forsøket kom midt i et skoleår, og det ser følgelig ut til at elevene i ulik grad har vært forberedt til å ha en slik eksamen. Sensorene påpeker likevel at det ser ut til at det er de faglig sterke elevene som profiterer på tilgang til internett, mens de faglig svakere elevene faller enda mer gjennom når de ikke klarer verken å finne fram til eller nyttiggjøre seg informasjon som er relevant for å besvare oppgavene. En annen sensor mener at de faglig svakere elevenes besvarelser virket "fattigere", siden mange heller ikke klarte å nyttiggjøre seg av den ekstra faktainformasjonen som Internett gjør tilgjengelig. Dermed manglet disse besvarelsene både refleksjon og kunnskap, hvor de tidligere bare manglet refleksjon, fordi de var mer på linje med de andre elevene med hensyn til kunnskapsnivå når de ikke hadde så stor tilgang på hjelpemidler.

Figur 6.15 og 6.16 viser at faglig sterke elever vurderes å ha større nytte av tilgang til Internett, samt at denne eksamensformen gir disse elevene gode muligheter til å vise sin kompetanse.

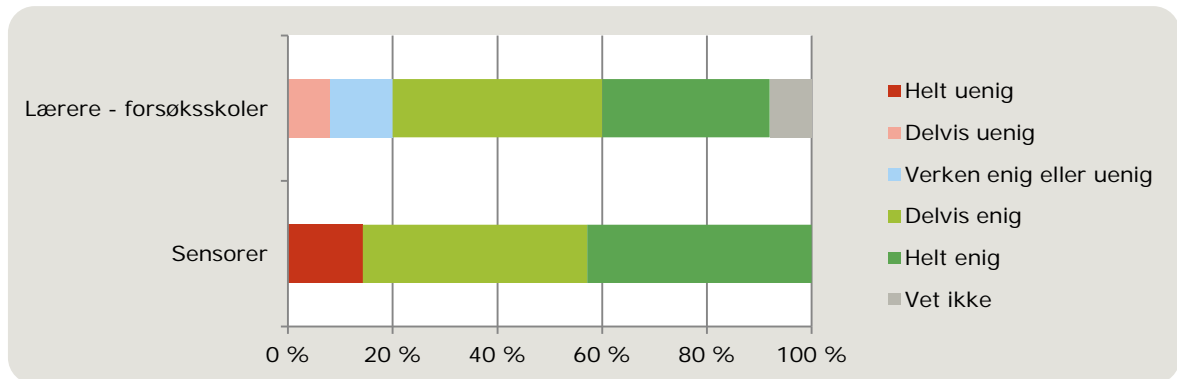
³³ Lærere ved forsøksskoler = 25, sensorer = 7

Figur 6.15. Læreres vurderinger av hvorvidt de sterkt presterende elevene har/ville hatt nytte av tilgang til Internett under eksamen. N³⁴=47

88 prosent av lærerne ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at de sterkt presterende elevene har nytte av tilgang til Internett under eksamen. Også her er imidlertid referanseskolelærerne mindre positive til nytten av Internett. 59 prosent av disse lærerne er helt eller delvis enige i at sterkt presterende elever ville hatt nytte av tilgang til Internett under eksamen.

Figur 6.16. Lærere og sensorers vurderinger av hvorvidt eksamensformen med tilgang til Internett gir faglig sterke elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget. N³⁵=32

72 prosent av lærerne ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamensformen gir faglig sterke elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget. 6 av 7 sensorer deler denne oppfatningen, mens 1 sensor er helt uenig.

Det kvantitative datamaterialet gir imidlertid få indikatorer på at de faglig mest kompetente elevene ved forsøksskolene selv vurderer at de har særskilt nytte av tilgang til Internett. Elevene med gode karakterer i norsk og matematikk vurderer i større grad enn elevene med svakere karakterer i disse fagene, at eksamensformen gir bedre muligheter til å vise hva den kan enn eksamen uten tilgang til Internett. Utover dette er det ingen tydelige mønstre eller sammenhenger mellom elevenes karakterer³⁶ og deres vurderinger av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er en god ordning, hvorvidt tilgang til Internett gir dem gode muligheter til å vise hva de kan, om denne eksamensformen er en fordel for dem, eller hvorvidt de, alt i alt, er tilfreds med eksamensformen.

Når det gjelder elevene ved referanseskolene viser analysen, at de som har gode karakterer i Internasjonal engelsk og norsk i større grad enn elevene med lavere karakterer i disse fagene mener at eksamen med tilgang til Internett ville vært en god ordning. Det er imidlertid ingen slike mønstre når vi krysser elevenes vurderinger med deres karakterer i Reiseliv og språk og norsk.

³⁴ Lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 22

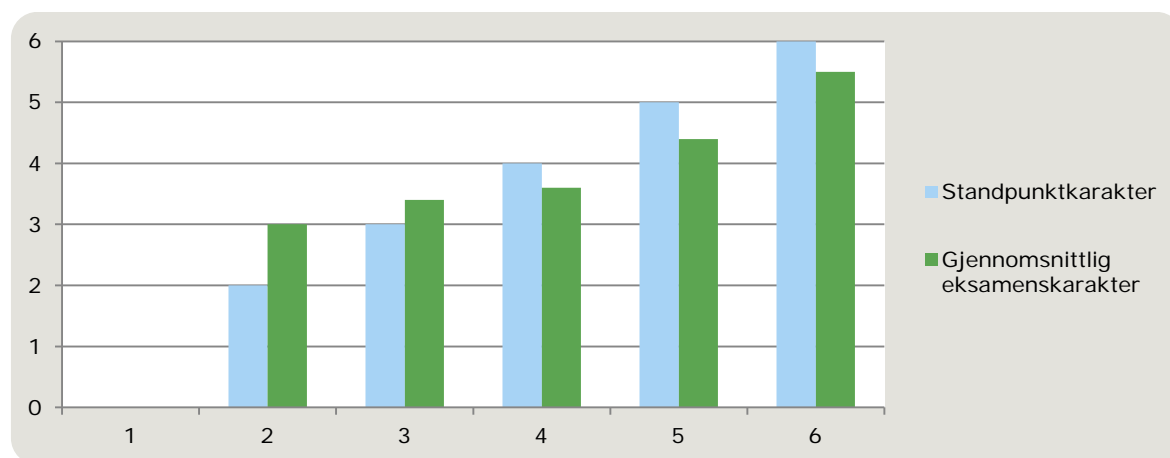
³⁵ Lærere ved forsøksskoler = 25, sensorer = 7

³⁶ Elevene som har besvart spørreskjemaundersøkelsen har blitt bedt om å oppgi hvilken karakter de fikk til halvårsvurdering/standpunkt sist de fikk karakterer i fagene Internasjonal engelsk, Reiseliv og språk 2, norsk, og matematikk.

Videre har Rambøll, etter samtykke fra elevene, innhentet standpunkt- og eksamenskarakterer i de to forsøksfagene³⁷. Samlet er forsøksskoleelevenes gjennomsnittlige standpunktkarakter (4,2) noe høyere enn den gjennomsnittlige eksamenskarakteren (3,9). Det er innledningsvis verdt å nevne at denne forskjellen gjenspeiler systematiske forskjeller mellom standpunkt- og eksamenskarakterer på nasjonalt plan³⁸. Det er for øvrig også vist at denne forskjellen kan variere mellom ulike typer av skoler, blant annet med hensyn til størrelse³⁹.

Når vi grupperer forsøksskoleelevene etter standpunktkarakter, viser det seg at elevene med både standpunktkarakter 2 og 3 i gjennomsnitt har fått bedre karakterer på eksamen med tilgang Internett, med henholdsvis 3 og 3,4 i gjennomsnittlig eksamenskarakter. Elevene med 4, 5 og 6 i standpunktkarakter har derimot fått gjennomsnittlig lavere karakterer ved eksamen med tilgang til Internett enn ved standpunkt (snittkarakter på eksamen er henholdsvis 3,6, 4,4 og 5,5). Dette fremstilles i figur 6.17 under.

Figur 6.17. Sammenheng mellom forsøksskoleelevenes standpunkt- og eksamenskarakterer. N=101

Samlet sett har elevene med standpunktkarakter 1-3 hevet sin gjennomsnittskarakter fra 2,9 ved standpunkt til 3,3 ved eksamen med tilgang til Internett. Samtidig har elevene med karakter 4-6 senket sin gjennomsnittskarakter fra 4,6 til 4,1 fra standpunkt til eksamen. Når vi deler elevene i tre grupper langs karakterskalaen fremgår det at elevene med karakter 1-2 har økt sitt gjennomsnitt fra standpunkt til eksamen (fra 2 til 3), elevene med karakter 3-4 har hatt en liten tilbakegang (fra 3,7 til 3,5), mens elevene med karakter 5-6 har en noe større tilbakegang (fra 5,3 til 4,7). Det er altså ingenting i analysen av forsøksskoleelevenes standpunkt- og eksamenskarakterer som indikerer at de faglig sterkeste elevene drar nytte av tilgang til Internett i større grad enn faglig svakere elever.

Også ved referanseskolene⁴⁰ er det slik at elevene med standpunktkarakter 2 og 3 i gjennomsnitt har fått høyere karakterer til eksamen, som ble gjennomført uten tilgang til Internett, enn til standpunkt, mens elevene med karakter 5 og 6 har lavere gjennomsnittskarakter på eksamen enn til standpunkt. Den eneste forskjellen fra forsøksskolene er at elevene med standpunktkarakter 4 i gjennomsnitt får samme karakter på eksamen. At denne analysen av sammenhengen mellom elevenes standpunkt- og eksamenskarakterer i hovedsakelig grad avdekker samme mønster ved forsøks- og referanseskolene kan tolkes som en ytterligere indikator på at tilgang til Internett i seg selv ikke er en særskilt fordel eller ulempe for bestemte elevgrupper.

³⁷ 101 elever ved forsøksskolene har gitt samtykke til at Rambøll kan innhente deres standpunkt- og eksamenskarakterer.

³⁸ Nasjonale kartlegginger har vist at gjennomsnittlige karakterer til skriftlig eksamen gjennomgående er noe lavere enn de tilsvarende standpunktkarakterene, både i grunnskolen og videregående skole. Les mer om dette, samt mer inngående analyser av systematiske forskjeller mellom grupper av elever eller mellom skoler når det gjelder avvik mellom standpunkt- og eksamenskarakterer, i Gravaas mfl. (2008). URL: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/Utdanningsspeilet_2007/5/skoleresultater_2007.pdf?epslanguage=no

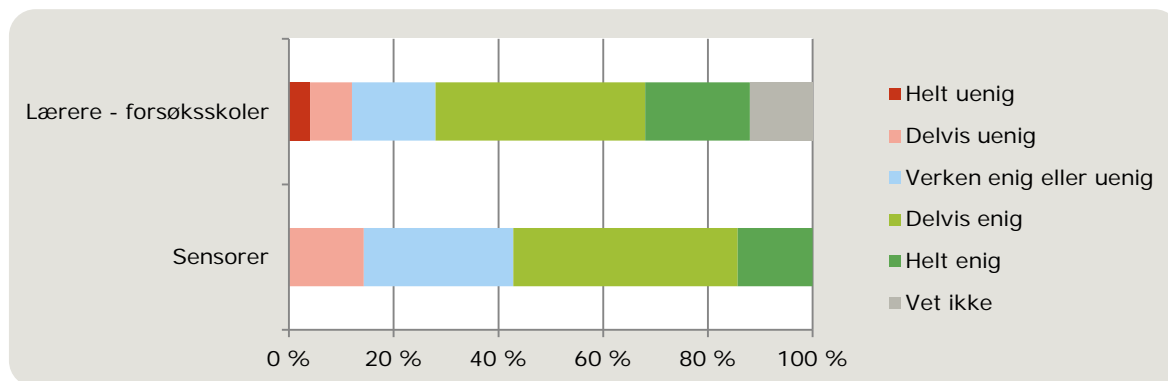
³⁹ Galloway mfl. (2011) viser eksempelvis at små skoler og skoler med lave gjennomsnittlige eksamenskarakterer gir elevene bedre standpunktkarakterer, enn det større skoler med høye gjennomsnittlige eksamenskarakterer gjør. Denne analysen omfatter kun grunnskolen. URL: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/ssb_karakterer.pdf?epslanguage=no

⁴⁰ 57 elever ved referanseskolene har gitt samtykke til at Rambøll kan innhente deres standpunkt- og eksamenskarakterer.

For å gi et større og mer solid sammenligningsgrunnlag har vi også sett på nasjonal karakterstatistikk i utvalgte fag for 2011⁴¹. Sammenhengen mellom standpunkt- og eksamenskarakterer er her analysert på en annen måte enn Rambølls analyse av forsøks- og referanseskoleelevenes karakterer⁴². Vi kan derfor ikke se på direkte sammenhenger mellom elevenes standpunkt- og eksamenskarakterer på samme måte som i de foregående avsnittene. Den nasjonale statistikken avdekker like fullt noe av det samme mønsteret som vi har sett i de to fagene ved forsøks- og referanseskolene. I all hovedsak er det slik at det er en større andel elever som får karakterene 4, 5 og 6 i standpunkt enn til eksamen, mens andelen som får 1, 2 og 3 er større ved eksamen enn ved standpunkt⁴³. Dette betyr ikke nødvendigvis at de faglig svakeste elevene gjør det bedre til eksamen enn til standpunkt, slik vi så over. Det viser derimot at de i utgangspunktet faglig sterke elevene svekker sin karakter fra standpunkt til eksamen, slik tilfellet også er ved forsøks- og referanseskolene.⁴⁴

Lærere og sensorer har også blitt spurt om eksamensformen gir elever med gode IT-forutsetninger en fordel.⁴⁵ Figur 6.18 viser deres vurderinger av dette.

Figur 6.18. Vurderinger av hvorvidt eksamensformen gir elever med gode IT-forutsetninger en fordel. N⁴⁶=32

60 prosent av lærerne er helt eller delvis enige i at eksamensformen gir elever med gode IT-forutsetninger en fordel. 4 av 7 sensorer deler denne oppfatningen, mens 1 av 7 er delvis uenig.

6.4 Relevans

Flere av elevene vi har intervjuet påpeker at de er vant til å bruke Internett til vanlig, og at det derfor vil være unaturlig å utelukke den informasjonskanalen de kjenner best på eksamen. Elevenes besvarelser i spørreskjemaundersøkelsen gjenspeiler et slikt standpunkt til en viss grad, slik det fremgår av figur 6.19.

⁴¹ Fagene vi har sett på er: engelskspråklig litteratur og kultur, internasjonal engelsk, matematikk R2, matematikk S2, norsk hovedmål studieforbereende, samfunnsfaglig engelsk, og reiseliv og språk 2.

⁴² Den nasjonale karakterstatistikken viser prosentandelen elever som har fått de respektive standpunkt- og eksamenskarakterene, mens analysen av forsøks- og referanseskoleelevenes karakterer angir gjennomsnittlig eksamenskarakter for ulike elevgrupper gruppert etter standpunktkarakter.

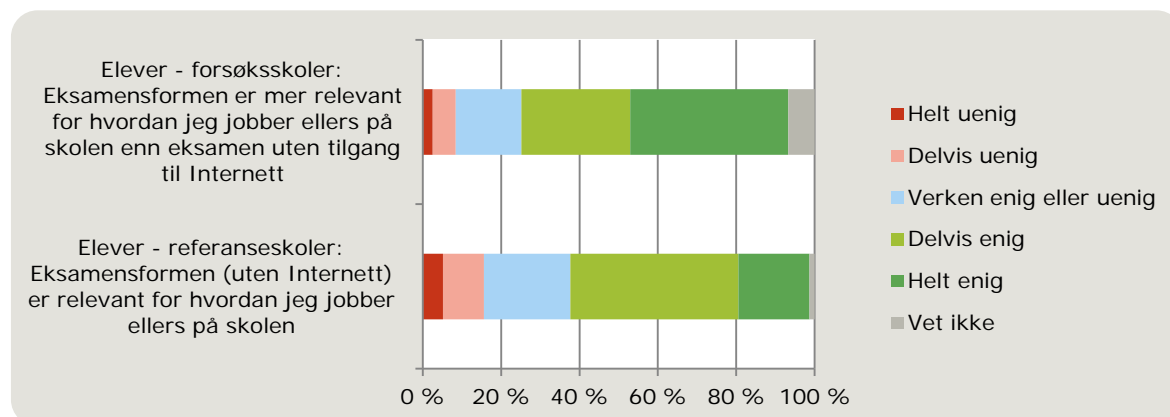
⁴³ Det eneste unntaket er matematikk R2, hvor det er en større andel elever som får 3 til standpunkt enn til eksamen. For øvrig er mønsteret det samme også i dette faget.

⁴⁴ Den nasjonale karakterstatistikken omfatter alle elever i de respektive fagene. Ettersom ikke alle elever trekkes ut til eksamen inkluderer standpunktkarakterene langt flere elever enn eksamenskarakterene. Karakterstatistikken fra forsøks- og referanseskolene presenterer over omfatter kun elever som har vært oppe til eksamen, hvilket innebærer at antallet standpunkt- og eksamenskarakterer i dette datasettet er like stort.

⁴⁵ En undersøkelse av elevens prestasjon på nasjonale (elektroniske) prøver i engelsk lesing viste for øvrig at elevenes IT-kompetanse hadde en signifikant innvirkning på resultatene blant de yngste elevene (4. trinn), mens IT-kompetansen blant eldre elever (10. trinn) ikke hadde noen signifikant innvirkning på disse elevenes resultater. Dette kan tolkes som en indikator på at forskjellen mellom elevenes IT-kompetanse, og/eller IT-kompetansens innvirkning på resultater, avtar med økt alder. For mer om dette, se Manger mfl. (2009).

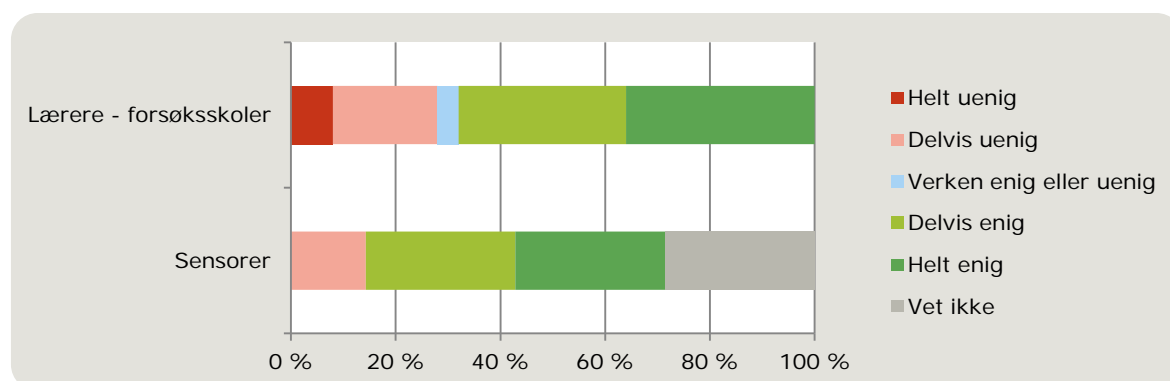
⁴⁶ Lærere ved forsøksskoler = 25, sensorer = 7

Figur 6.19. Elevenes vurderinger av eksamensformens (med og uten Internett) relevans for hvordan de jobber ellers på skolen. N⁴⁷=196

Elevene har nokså ulike forståelser av hvorvidt eksamen med og uten Internett er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen, i den forstand at over 60 prosent ved både forsøksskolene og referanseskolene anser "deres" eksamensform som relevant for hvordan de jobber ellers på skolen. Over to tredjedeler (68 prosent) av elevene ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamensformen med tilgang til Internett er mer relevant for hvordan de jobber ellers på skolen enn eksamen uten tilgang til Internett. 9 prosent er helt eller delvis uenige i dette. Samtidig mener nærmere to tredjedeler (61 prosent) av elevene ved referanseskolene eksamensformen uten Internett er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen.

Figur 6.20. Lærere og sensorers vurderinger av i hvilken grad eksamensformen med tilgang til Internett samlet sett gjenspeiler måten elevene arbeider på i opplæringen. N⁴⁸=32

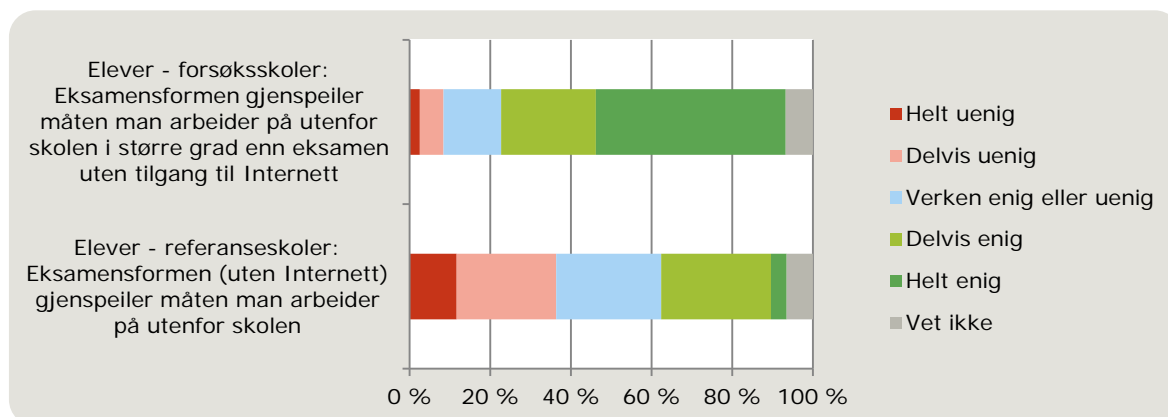
Heller ikke blant lærerne er det en entydig oppfatning av hvilken eksamensform som i størst grad gjenspeiler måten elevene arbeider på i opplæringen. 68 prosent av lærerne ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamen med Internett samlet sett gjenspeiler måten elevene arbeider på i opplæringen. 28 prosent av lærerne er helt eller delvis uenige i dette. Til sammenligning er 76 prosent av lærerne ved referanseskolene helt eller delvis enige i at den ordinære eksamensordningen uten Internetttilgang samlet sett gjenspeiler måten elevene arbeider på i opplæringen (ikke gjengitt i figuren).

Også 4 av 7 sensorer er helt eller delvis enige i at eksamensformen med Internetttilgang samlet sett gjenspeiler måten man arbeider på i opplæringen. 1 er delvis uenig, og 2 vet ikke. Videre ser vi i figur 6.21 på elevenes vurderinger av eksamensformens relevans for måten man arbeider på utenfor skolen.

⁴⁷ Elever ved forsøksskoler = 119, elever ved referanseskoler = 77

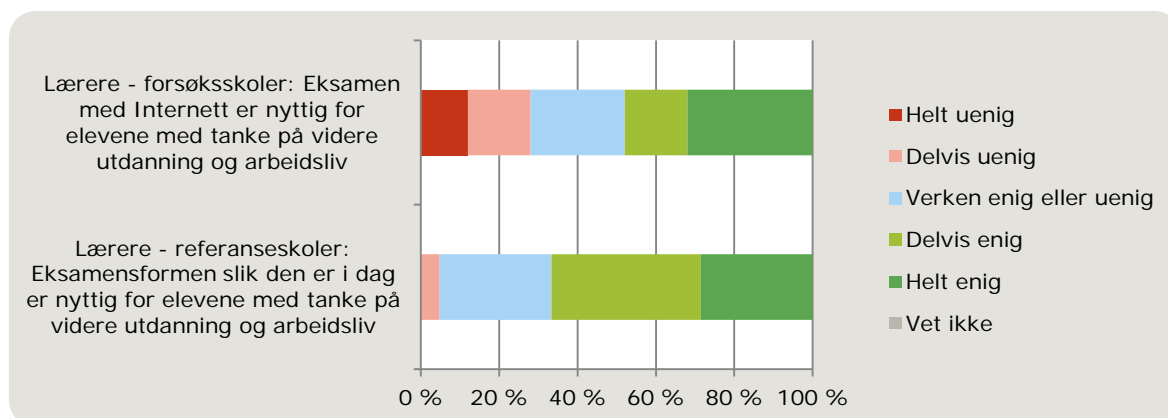
⁴⁸ Lærere ved forsøksskoler = 25, sensorer = 7

Figur 6.21. Elevenes vurderinger av eksamensformens relevans for måten man arbeider på utenfor skolen. N⁴⁹=196

Når det gjelder elevenes vurdering av eksamensformens relevans for måten man arbeider på utenfor skolen er det en større grad av sammenfall mellom forsøksskole- og referanseskoleelevenes oppfatninger enn det vi så i figur 6.19. 71 prosent av forsøksskoleelevene er helt eller delvis enige i at eksamensformen med Internett gjenspeiler måten man arbeider på utenfor skolen i større grad enn eksamen uten tilgang til Internett. Ved referanseskolene mener 31 prosent av elevene at eksamensformen uten Internett gjenspeiler måten man arbeider på utenfor skolen. Dette indikerer at både elevene ved forsøksskolene og referanseskolene har en oppfatning om at en eksamensform uten tilgang til Internett er mindre relevant for måten man arbeider på utenfor skolen enn eksamen med tilgang til Internett. Dette har sammenheng med den nytteverdien eksamensformen har for elevene med tanke på videre utdanning og arbeidsliv. Lærernes vurderinger av dette fremstilles i figur 6.22.

Figur 6.22. Læreres vurderinger av i hvilken grad eksamensformen er nyttig for elevene med tanke på videre utdanning og arbeidsliv. N⁵⁰=46

Som det fremgår av figur 6.22 er lærerne ved referanseskolene mer positive til nytteverdien av eksamen uten tilgang til Internett med tanke på videre utdanning og arbeidsliv, enn det lærerne ved forsøksskolene er til eksamen med tilgang til Internett. Under halvparten (49 prosent) av forsøksskolelærerne er helt eller delvis enige i at eksamen med Internett er nyttig for elevene med tanke på videre utdanning og arbeidsliv, mens over to tredjedeler (67 prosent) av lærerne ved referanseskolene til sammenligning er helt eller delvis enig i at eksamensformen slik den er i dag (altså uten tilgang til Internett) har slik nytte for elevene.

6.5 Resultater og sensur

I de oppfølgende intervjuene med sensorer i etterkant av eksamensgjennomføringen er det ingen spesielle utfordringer i sensuren som blir trukket frem. Flere av sensorene oppgir at de kan ikke se noen stor forskjell mellom besvarelser med og uten bruk av Internett, og at de heller ikke kan

⁴⁹ Elever ved forsøksskoler = 119, elever ved referanseskoler = 77

⁵⁰ Lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 21

se noen spesielle tendenser med hensyn til karaktersnitt. En sensor påpeker at det er store forskjeller mellom skolene, uavhengig av om de bruker internett eller ikke, og at dette viser seg i elevenes bruk av kilder.

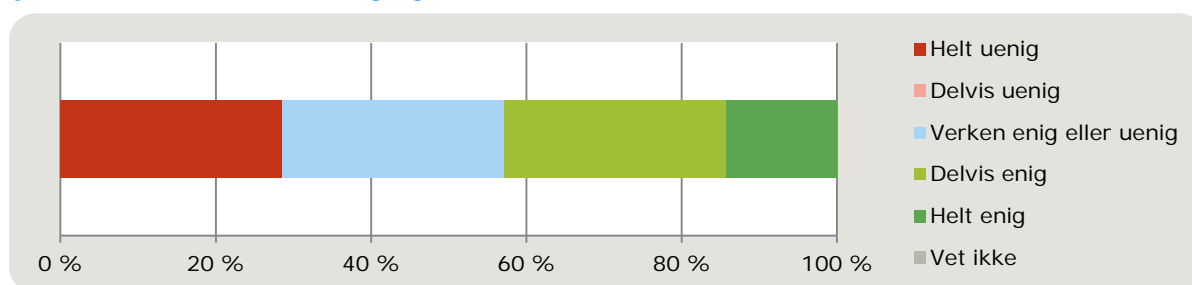
Det fremkommer også at en del av forsøksskoleelevene ikke har benyttet internett i nevneverdig grad, og at flere av de som har gjort det har ikke klart å nyttiggjøre seg ordentlig av dette hjelpemiddelet. Det vises til at enkelte besvarelser inneholder mer tekst og mer fakta, men at dette ikke nødvendigvis er relevant for oppgaven. Det hevdes at elevene ikke er gode nok til å bruke kilder på en god og relevant måte, og at de trenger mer skolering på dette. En skolering som blir enda mer prekær dersom tilgang til Internett skal bli en mer utbredt eksamensform.

Sensorene har heller ikke hatt mistanker om fusk i sensuren. Noen har gjort plagiatsjekk med Ephorus, men har ikke avdekket noe utover det som er tillatt.

I det følgende ser vi nærmere på sensorenes oppfatninger av eksamensformen og prosessen med å vurdere eksamensbesvarelser hvor elevene har hatt tilgang til Internett, slik det fremgår av spørreskjemaundersøkelsen. En fjerdedel av sensorene (2 av 8) mener at det er en betydelig forskjell på besvarelsene til elevene som har hatt tilgang til Internett og til elevene som ikke har hatt tilgang til Internett. 4 av 8 mener det er en liten forskjell, mens 2 av 8 mener det ikke er noen forskjell i det hele tatt. Blant de sistnevnte påpekes det at forsøkskoleelevene ser ut til å ha brukt Internett i svært liten grad.

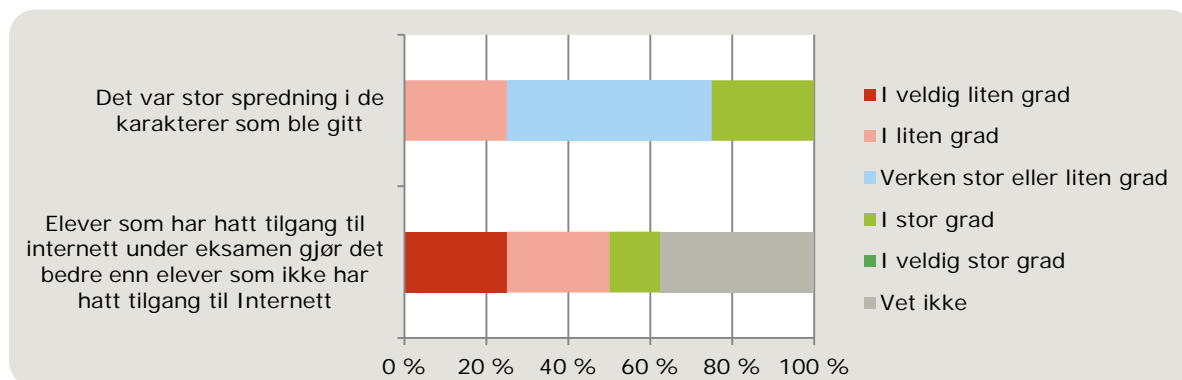
Figur 6.23 viser hvorvidt sensorene mener at det ga forsøksskoleelevene en fordel å ha tilgang til Internett under eksamen.

Figur 6.23. Sensorenes vurdering av hvorvidt forsøkskoleelevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten Internetttilgang. N=7

3 av 7 sensorer mener forsøkskoleelevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten Internetttilgang. 2 av 7 er helt uenige i dette, mens 2 er verken enig eller uenig. Sensorene som mener at tilgang til Internett er en fordel peker på at elevene kan skaffe seg litt mer kunnskap om et tema, at det gir mer presisjon og dybde i form av fakta og konkrete eksempler, at besvarelsen virker mer overbevisende, og at det gir elevene en ekstra trygghet underveis.

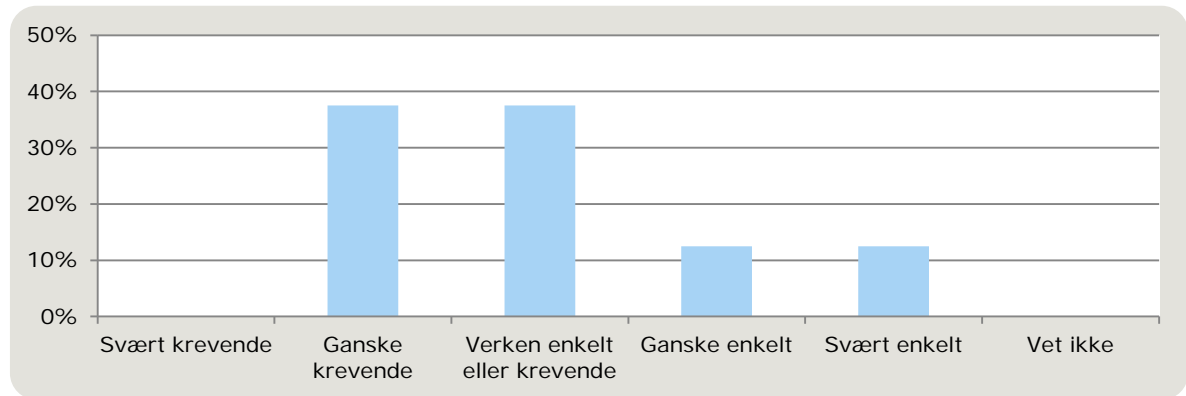
Figur 6.24. Sensorenes vurderinger av elevenes eksamensbesvarelser. N=8

Sensorene har svært ulike oppfatninger av hvorvidt det var spredning i elevenes karakterer. Halvparten av sensorene (4 av 8) oppgir at det verken var stor eller liten spredning i karakterene

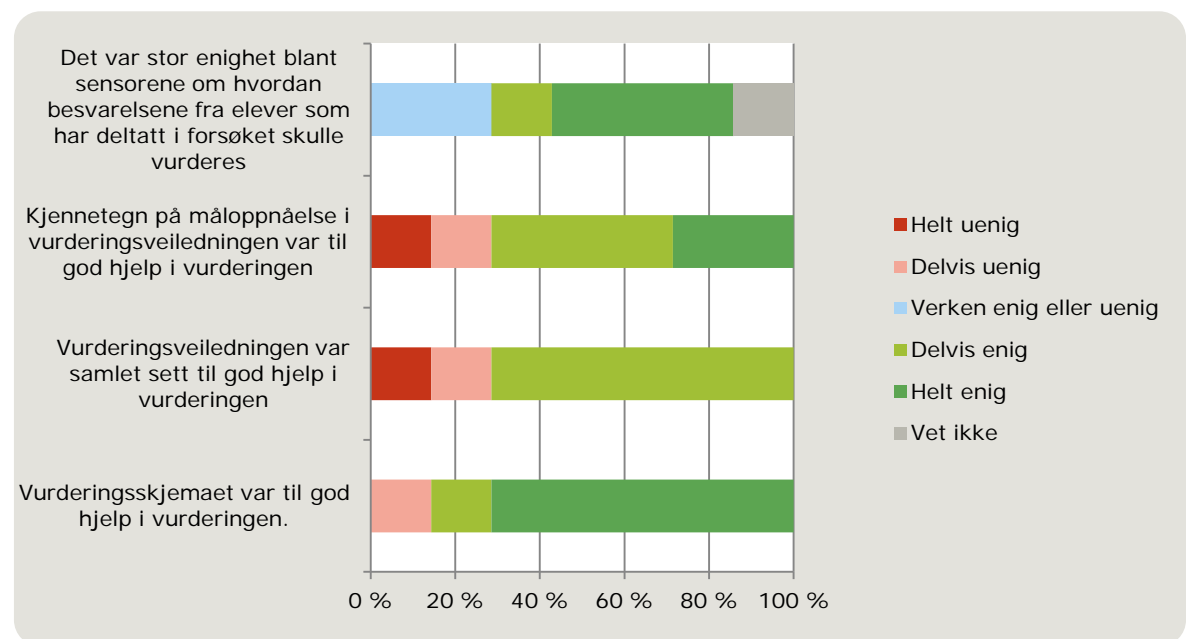
som ble gitt. En fjerdedel (2 av 8) mener i stor grad det var stor spredning, mens en fjerdedel mener det i liten grad var stor spredning. Kun 1 av 8 sensorer mener imidlertid at elever som har hatt tilgang til Internett under eksamen gjør det bedre enn elever som ikke har hatt tilgang til Internett. Halvparten av sensorene mener at dette ikke er tilfellet, mens 3 av 8 oppgir at de ikke vet.

Figur 6.25. Sensorenes syn på hvordan det var å vurdere besvarelser hvor Internett var benyttet. N=8

3 av 8 sensorer mener at det var ganske krevende å vurdere besvarelser hvor Internett var benyttet (en av disse påpeker riktignok at det ikke var mer krevende enn å vurdere ordinære besvarelser). 2 av 8 mener det var ganske eller svært enkelt, mens 3 av 8 mener det verken var enkelt eller krevende. Blant de som oppgir at det var krevende fremheves det at det kan være vanskelig å vurdere hva som er plagiat.

Figur 6.26. Sensorenes vurderinger av sensuren. N=7

Sensorene gir i stor grad uttrykk for at det var enighet blant sensorene om hvordan besvarelsene fra elever som har deltatt i forsøket skulle vurderes. 4 av 7 er helt eller delvis enige i denne påstanden, mens de 3 øvrige er verken enig eller uenig eller oppgir at de ikke vet (dette kommer sannsynligvis av at de besvarte spørreskjemaundersøkelsen i forkant av sensormøtet).

Videre er 5 av 7 sensorer helt eller delvis enige i at kjennetegn på måloppnåelse i vurderingsveiledningen var til god hjelp i vurderingen, og at vurderingsveiledningen samlet sett var til god hjelp i vurderingen. 2 av 7 er helt eller delvis uenige i begge disse påstandene. 6 av 7 sensorer er helt eller delvis enige i at vurderingsskjemaet var til god hjelp i vurderingen.

Avslutningsvis i kapittel 6 ser vi i neste avsnitt på aktørenes vurderinger av eksamensformen med tilgang til Internett.

6.6 Overordnet vurdering av eksamensformen

De oppfølgende intervjuene avdekker noe ulike syn på eksamensformen med tilgang til Internett blant elever, lærere, eksamensansvarlige, og sensorer. Enkelte eksamensansvarlige mener eksempelvis at risikoen for fusk er uakseptabelt stor, og at denne eksamensformen derfor ikke er en fornuftig løsning. Andre mener derimot at risikoen er til å leve med, og at muligheten for fusk må motarbeides med fokus på holdningsarbeid og et tillitsbasert forhold til elevene. Uavhengig av synspunkter på dette fremstår det som et sentralt tema at de ulike skolene har vidt forskjellige tekniske sikkerhetsløsninger. En rekke av informantene mener dette er problematisk, ved at elever ved ulike skoler og i ulike fylkeskommuner gjennomfører eksamen under ulike vilkår. Det påpekes også at de skolene som har svake tekniske kontrollsystemer er prisgitt vakthold under eksamen, hvilket kan være en sårbar løsning.

Samtidig synes mange informanter at det er en naturlig og uunngåelig utvikling at det åpnes for tilgang til Internett under eksamen. Blant disse informantene påpekes det også at det faktisk kan være lettere å kontrollere hvorvidt elevene fusker med denne eksamensformen enn å sørge for at elevene ikke kommer seg på Internett i det hele tatt. Det påpekes også at incentivet for fusk kan bli mindre enn når tilgang til Internett ikke er tillatt.

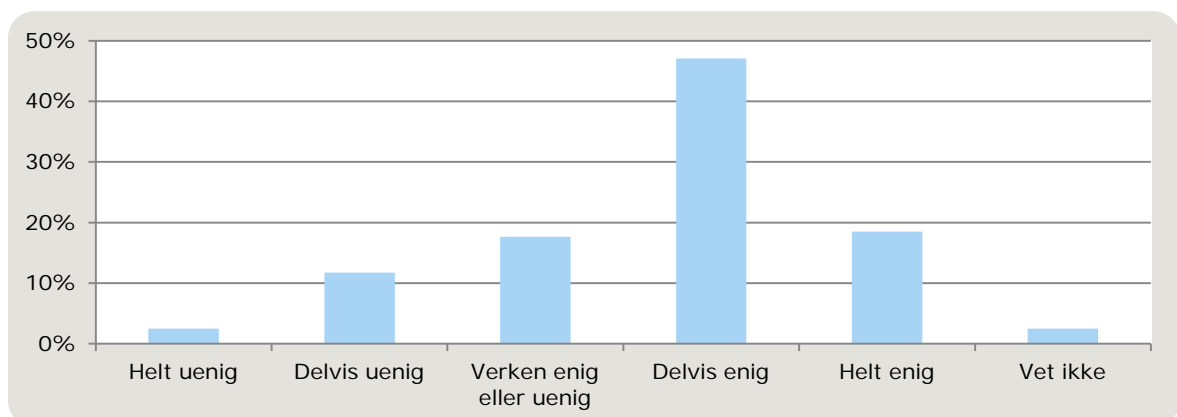
Noen informanter foreslår en todelt eksamensmodell, hvor en del foregår enten helt uten hjelpemidler eller uten tilgang til Internett, og en del hvor alle hjelpemidler inkludert Internett er tillatt. Argumentet for dette forslaget er at man på den måten kan få testet elevenes kompetanse på ulike måter og ulike nivåer.

Andre peker på overgangen til høyere utdanning, hvor studentene under skriftlig eksamen ofte blir testet uten bruk av hjelpemidler, og også uten bruk av pc. Et slikt manglende sammenfall mellom eksamensformen på de to nivåene kan være problematisk. Informantene er enige i at fri tilgang til Internett kan være relevant med hensyn til hvordan man løser oppgaver i arbeidslivet. Enkelte påpeker samtidig at disse fagene skal være studieforberedende, fremfor arbeidsforberedende.

Det er også en oppfatning blant lærere at begrenset tid under eksamen kan gjøre tilgang til Internett til en stressfaktor for elevene, fremfor et nyttig hjelpemiddel. Det er imidlertid lite i vårt datamateriale som underbygger dette, verken fra observasjon av eksamen, sensorenes vurderinger av eksamensbesvarelsene, eller elevenes egne tilbakemeldinger i etterkant av eksamensgjennomføringen. Samtidig påpekes det at Internett gir elevene en trygghet. En potensiell fallgrube er imidlertid at denne tryggheten fører til at elevene forbereder seg til eksamen i mindre grad enn de ville ha gjort dersom de ikke har Internett tilgjengelig.

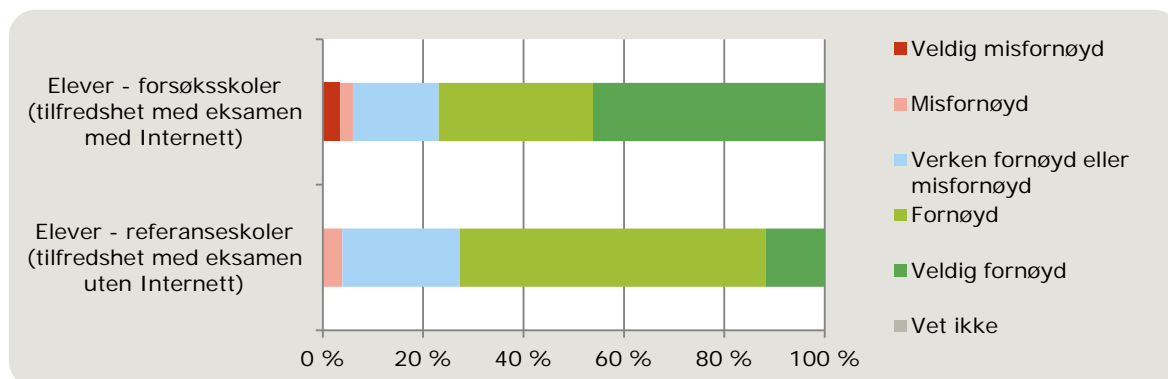
I det følgende ser vi nærmere på aktørenes overordnede vurderinger av eksamensformen med tilgang til Internett. Figur 6.27 viser forsøksskoleelevenes vurderinger av hvorvidt de fikk vist hva de kan på eksamen.

Figur 6.27. Forsøksskoleelevenes grad av enighet i at de fikk vist hva de kan på eksamen. N=119

65 prosent av elevene er helt eller delvis enige i at de fikk vist hva de kan på eksamen. 15 % er helt eller delvis uenige i dette.

Figur 6.28. Elevenes tilfredshet, alt i alt, med eksamensformen med og uten Internett. N⁵¹=194

Et vesentlig flertall av elevene er, alt i alt, fornøyd med eksamensformen med tilgang til Internett. 77 prosent av elevene ved forsøksskolene oppgir dette. Seks prosent av elevene er misfornøyd eller veldig misfornøyd med eksamensformen med tilgang til Internett.

Elevene oppgir flere begrunnelser for tilfredshet og/eller misnøye med eksamensformen. Blant annet oppgis det blant enkelte at de har fått for lite trening og opplæring i bruk og henvisning til kilder, samt konkret trening i bruk av Internett. Noen elever savnet også mer informasjon om selve forsøket og hvordan det skulle gjennomføres. En annen faktor som nevnes er uklarheten rundt hva som er tillatt. Elevene som oppgir dette savnet informasjon om hva som er lov og ikke lov, og gode retningslinjer for "trygg" bruk av Internett. På grunn av dette var det tilfeller hvor elever unnlot å bruke Internett under eksamen. Samtidig peker en rekke av elevene på en økt trykksfølelse som en av de store fordelene ved å ha tilgang til Internett.

Noen få elever påpeker også at eksamensoppgavene ikke var spesielt tilpasset bruk av Internett. I følge disse elevene tilførte derfor ikke tilgang til Internett spesielt mye til løsningen av disse eksamensoppgavene. Det påpekes at oppgavene i større grad bør tilpasses det faktum at man kan bruke Internett under besvarelsen i større grad, dersom dette skal være en nyttig eksamensform.

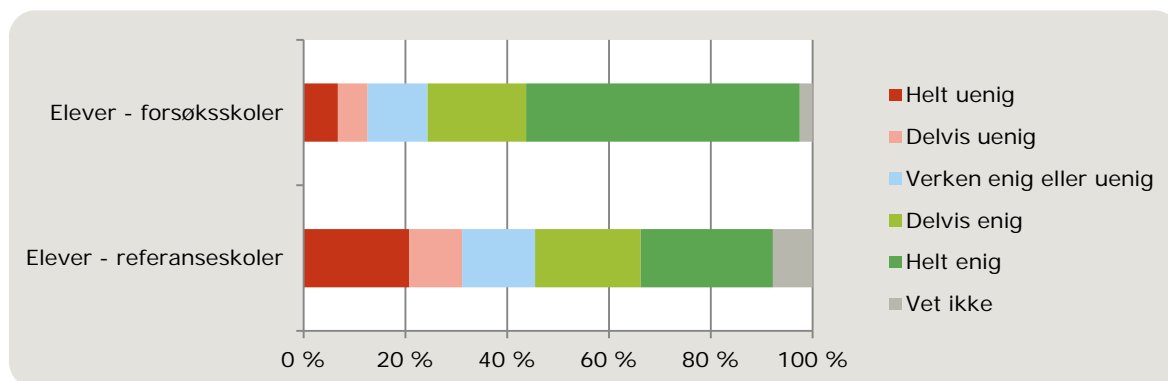
Som det også fremgår av figur 6.28 er 73 prosent av elevene ved referanseskolene fornøyd med eksamensformen slik den er i dag, uten tilgang til Internett. Kun 4 prosent uttrykker misnøye med denne eksamensformen.

Her fremhever elevene eksamensoppgavene som en årsak til at de var fornøyd med eksamen. Variasjon i oppgavetyper og valgmuligheter ga elevene gode muligheter til å vise sin kompetanse, også uten bruk av Internett. Elevene er også tilfreds med at oppgavene ikke stilte krav om detaljkunnskap, hvilket også fremstår som sentralt når man ikke har tilgang til Internett.

Noen få elever påpeker imidlertid at det er vanskelig å forberede seg til eksamen når man ikke har informasjon om tema på forhånd. Disse elevene oppgir at de ikke er misfornøyd med eksamensformen uten tilgang til Internett som sådan, men at det er en krevende eksamensform når det kan dukke opp uventede spørsmål på eksamensdagen.

⁵¹ Elever ved forsøksskoler = 117, elever ved referanseskoler = 77

Figur 6.29. Elevenes vurdering av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er/ville vært en god ordning i fagene Internasjonal engelsk og Reiseliv og språk 2. N⁵²=196

Elevene er i stor grad positive til eksamen med tilgang til Internett. 73 prosent av elevene ved forsøksskolene er helt eller delvis enige i at eksamen med tilgang til Internett er en god ordning, mens 13 prosent er helt eller delvis uenige i dette.

Mange av elevene påpeker at tilgang til Internett er en god ordning fordi de bruker Internett i undervisningen i faget og i alle andre sammenhenger, og at det derfor også er naturlig å bruke det på eksamen. Elevene oppgir videre at:

- eksamensformen legger til rette for å vise digitale ferdigheter
- de to fagene som er med i forsøket er svært internasjonale emner som gjør det ekstra relevant med tilgang til Internett
- tilgang til Internett gir en god trygghet, spesielt fordi man ikke alltid vet hva man skal forberede seg på
- tilgang til Internett gjør det mulig å finne informasjon utover lærebok og andre hjelpemidler man har tatt med seg

Elevene ved forsøksskolene fremhever også at tilgang til Internett øker muligheten til å vise kompetanse ved at man får muligheten til å søke opp mer informasjon, styrke egen tekst, og vise at man forstår og makter bruk av kilder på en selvstendig og god måte. I tillegg får man vise at man håndterer kildekritikk.

Enkelte av elevene ved forsøksskolene som ikke mener at eksamen med tilgang til Internett er en god ordning mener derimot at:

- Internett gjør eksamen mer utfordrende, og at det blir vanskeligere å vise kompetanse
- fordelene av å ha faktakunnskap om ulike temaer forsvinner
- tilgang til Internett krever i større grad at elevene må finne relevant stoff, skrive det inn i besvarelsen på en god måte, og referere etterrettelig til alle kilder som er benyttet, hvilket både er krevende og tar mye tid
- søk på Internett kan virke distraherende og ta fokus vekk fra besvarelsen
- eksamensoppgavene bør utformes slik at man ved drøfting og refleksjon skal være i stand til å levere en god besvarelse, og at Internett dermed ikke bør være nødvendig for å vise kompetanse
- risikoen for plagiat økes ved tilgang til Internett

Dette siste punktet kan tyde på at mange elever ikke har fullstendig oversikt over reglene for kildebruk og kildehenvisning. Elevene ved referanseskolene er mindre positive enn forsøksskoleelevene når det gjelder tilgang til Internett under eksamen. Under halvparten (47 prosent) av disse elevene er helt eller delvis enige at eksamen med tilgang til Internett ville vært en god ordning i faget. Nærmere en tredjedel (31 prosent) av referanseskoleelevene er uenige i dette.

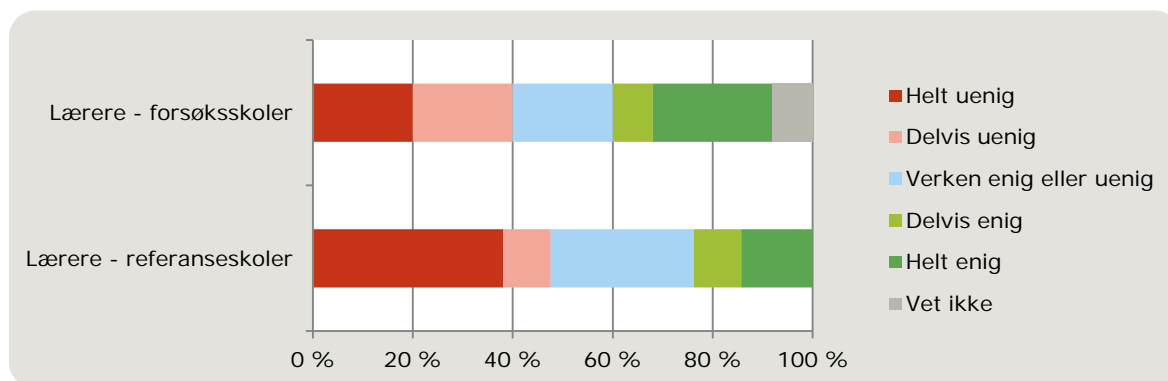
⁵² Elever ved forsøksskoler = 119, elever ved referanseskoler = 77

Referanseskoleelevene som er positive til bruk av Internett under eksamen tror at tilgang til Internett kan gjøre at de finner inspirasjon og gi muligheter for at de kan gjøre seg mer kjent med hva oppgaven handler om fra ulike innfallsvinkler. Elevene gir også uttrykk for at bruk av Internett er relevant i de to fagene, hvor både internasjonale temaer og aktualiteter er sentralt. I tillegg synes mange elever det er naturlig med tilgang til Internett under eksamen når man i dagens informasjonssamfunn har Internett tilgjengelig til enhver tid. Også på referanseskolene oppgir elevene at det kan være vanskelig å forberede seg til eksamen når man ikke har informasjon om tema på forhånd, og at tilgang til Internett i så henseende kan bidra til at elevene likevel får tilgang til relevant informasjon og gjennom å drøfte denne få mulighet til å vise sin kompetanse.

De elevene ved referanseskolene som derimot er uenige i at tilgang til Internett ville vært en god ordning er særlig opptatt av faren for fusk og plagiat som følger med en slik eksamensform. Disse elevene tror også at Internett vil gå ut over selvstendig refleksjon og elevenes mulighet til å vise sin individuelle kompetanse, ettersom det kreves mer av hver enkelt elev i form av kunnskap og refleksjoner når Internett ikke er tilgjengelig. En rekke av disse elevene tror også tilgangen til Internett vil føre til unødvendig bruk av tid på å lete og søke etter informasjon, som vil gå ut over kvaliteten på besvarelsen. En elev påpeker også at poenget med eksamen er at elevene skal vise den kompetansen og kunnskapen de har tilegnet seg i løpet av året, og ikke det man har lett seg fram til på internett de siste timene. En annen elev tror tilgang til Internett kan redusere insentivene til å følge med i undervisningen gjennom undervisningsåret, og føre til dårlige forberedelser til eksamen.

Under ser vi på lærernes vurderinger av eksamensformen.

Figur 6.30. Læreres vurdering av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er/ville vært en god ordning i fagene Internasjonal engelsk og Reiseliv og språk 2. N⁵³=46

Lærerne ved skolene som har deltatt i forsøket med eksamen med tilgang til Internett har svært delte meninger om dette er en god ordning. Andelen lærere som mener at eksamen med tilgang til Internett ikke er en god ordning (40 prosent av lærerne er helt eller delvis uenige i at dette er en god ordning) er større enn andelen som synes det er en god ordning (32 prosent er helt eller delvis enige i at det er en god ordning).

Lærerne som er positive til eksamensformen med tilgang til Internett spesifiserer at:

- det er kunstig å lukke for slik tilgang til Internett under eksamen, all den tid det er denne måten elevene arbeider med stoffet på gjennom hele året
- dette er en realistisk arbeidsmåte som gjenspeiler metoder brukt i studie- og arbeidsliv som elevene skal forberedes til
- det er nyttig at elevene får mulighet til å finne relevant stoff og bruke aktuelt nyhetsstoff i sine tekster
- ordningen forsterker fokuset på bruk av kilder og kildekritikk, og at tilgang til Internett tvinger både lærere og elever til å innta et aktivt og bevisst forhold til kildebruk

⁵³ Lærere ved forsøksskoler = 25, lærere ved referanseskoler = 21

- muligheten til å sjekke faktaopplysninger er et element som kan gi elevene ekstra trygghet og ro under eksamen

Blant lærerne som vurderer at tilgang til Internett ikke er en god ordning oppgis det at:

- bruk av Internett kan stjele fra den i utgangspunktet korte tilmålte tiden elevene har til disposisjon
- det vil føre til mindre og dårligere forberedelser, ved at noen elever vil se på Internett som en hvilepute
- det er en risiko for at tilgang til Internett tar fokus vekk fra læringen gjennom undervisningsåret, og at elevene får inntrykk av at kunnskap ikke er nødvendig fordi informasjon kan innhentes på eksamensdagen
- at tilgang til alle hjelpemidler kan gi kandidatene en falsk trygghetsfølelse som gjør at de ikke skaffer seg nødvendige grunnleggende kunnskap i faget

En lærer som også har erfaring som sensor mener at elever bruker for mye tid på å lete etter informasjon og ikke klarer å bruke kildene riktig eller tilstrekkelig kritisk måte. Internettilgang vil favorisere de flinke ettersom de har forutsetninger for å kunne følge retningslinjene for kildekritikk på en bedre måte. Læreren påpeker at elevene kan og bør bruke Internett i undervisningen og i innlæringen, men at eksamen skal vise elevenes kompetanse etter at året er slutt, og mener at Internett gjør eksamen for kompleks og vil føre til dårligere resultater for elevene som har svak og middels måloppnåelse, dersom sensorene tar retningslinjene om kildebruk på alvor). En annen mener at en eksamensform med Internett kan skape for store forventninger til faglig svakere elevers modenhet og refleksjonsevner siden faktakunnskap får liten eller ingen verdi. Andre er bekymret for at elevene skal bli bundet av Internett, og at dette vil gå ut over elevenes evne til refleksjon og selvstendige drøfting.

En lærer mener også at en tanke om at eksamenssituasjonen skal gjenspeile måten elevene arbeider på til vanlig eller hvordan det jobbes i arbeidslivet ikke bør ha gjennomslagskraft. Denne læreren fremhever at eksamen skal teste elevene i en isolert og "kunstig" situasjon, med en hensikt om å måle og tallfeste elevens kompetansenivå. Ettersom dette ikke kan sammenliknes med situasjoner i arbeidslivet er det også meningsløst å forsøke å imitere arbeidslivspraksis under eksamen.

Som det fremgår av figur 6.30 synes under en fjerdedel (24 prosent er helt eller delvis enige) av lærerne ved referanseskolene at eksamensformen med tilgang til Internett ville vært en god ordning i sitt fag. Derimot er nesten halvparten (48 prosent er helt eller delvis uenige) av disse lærerne skeptiske til en eksamensordning hvor elevene har tilgang til Internett.

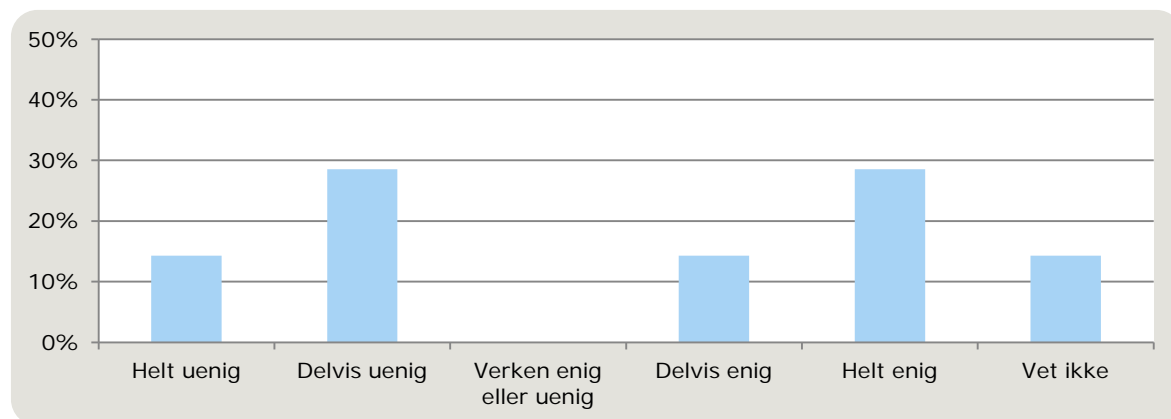
De lærerne ved referanseskolene som mener at eksamen med tilgang til Internett ville vært en god ordning forklarer dette blant annet med at de to aktuelle fagene er innbefatter brede, samfunnsaktuelle og historiske temaer. For å lage gode relevante og aktuelle eksamensbesvarelser vil elevene derfor ha behov for å innhente informasjon fra internett. Også blant disse lærerne påpekes det at tilgang til Internett er en naturlig del av både videre utdanning, arbeids- og hverdagsliv.

Blant referanseskolelærerne som derimot vurderer at eksamen med tilgang til Internett ikke ville vært en god ordning i de to fagene, oppgis det at tilgang til Internett vil kunne virke forstyrrende på elevene, at det kan gå ut over elevenes selvstendighet i eksamensbesvarelsen, og at det er fare for at noen vil kutte ut forberedelsene til eksamen fordi de tenker at de vil kunne slå opp all informasjon de har behov for under eksamen. Ved at Internett vil fungerer som et enormt oppslagsverk frykter også noen at det vil bli for mye fokus på fakta fremfor gode resonnementer og selvstendig argumentasjon. Blant lærerne fremheves det at eksamen hovedsakelig skal teste kunnskap om temaene i de respektive fagene, og evne til refleksjon og analyse, og mener at Internett ikke er nødvendig i så henseende. Enkelte lærere mener også at muligheten for fusk er en god grunn til å være skeptisk til Internettilgang under eksamen. Også elevenes ferdigheter når det gjelder å bruke kilder på en god og konstruktiv måte trekkes i tvil, hvilket også anses som et argument mot å åpne for tilgang til Internett.

Over to tredjedeler (76 prosent) av lærerne ved referanseskolen er helt eller delvis enige i at eksamensformen slik den er i dag (uten Internett) er den mest hensiktsmessige.

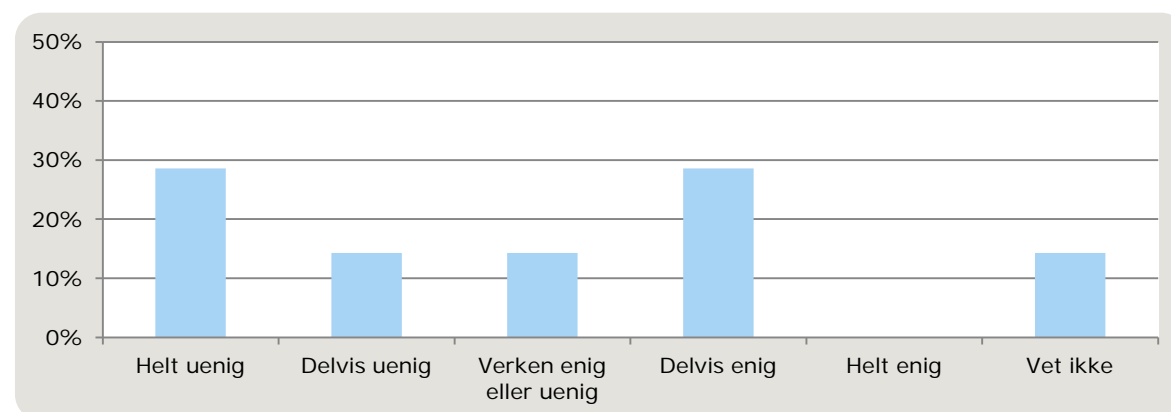
Avslutningsvis i dette kapittelet rettes fokuset mot sensorenes vurderinger av eksamensformen med tilgang til Internett.

Figur 6.31. Sensorenes vurderinger av i hvilken grad eksamensformen med tilgang til Internett er godt egnet til å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål. N=7

3 av 7 sensorer er helt eller delvis enige i at eksamensformen med tilgang til Internett er godt egnet til å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål, mens 3 av 7 er helt eller delvis uenige. 1 vet ikke.

Figur 6.32. Sensorers vurdering av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er en god ordning i fagene Internasjonal engelsk og Reiseliv og språk 2. N=7

Sensorene er lite samstemte i sine vurderinger av hvorvidt eksamen med tilgang til Internett er en god ordning. Som figur 6.32 viser er 2 av 7 sensorer delvis enige (ingen er helt enige) i at tilgang til Internett representerer en god eksamensform. Samtidig er 3 av 7 sensorer helt eller delvis uenige i dette. De resterende sensorene oppgir at de ikke vet eller at de verken er enig eller uenig i dette.

Sensorene som er positive til tilgang til Internett under eksamen oppgir at besvarelsene blir kvalitativt bedre gjennom økt informasjonstilfang og at eksamensformen er mer i tråd med hvordan man normalt arbeider når de skriver tekster. Det påpekes også at tilgang til Internett gir bedre muligheter for alle elever til å vise kompetanse, og at det således burde gi færre stryktilfeller. Dette fordrer imidlertid at elever og lærere for informasjon fra starten av skoleåret at de skal få tilgang til Internett under eksamen, slik at lærerne kan gi elevene grundig opplæring i å finne og bruke relevant informasjon og referere til kilder på en etterrettelig måte.

Blant sensorene som er uenige i at eksamen med tilgang til Internett er en god ordning er et av argumentene at elevene gjennom undervisningsåret skal kunne bruke internett for å øke sin kompetanse, mens de på eksamen skal vise hvilken kompetanse de besitter som et resultat av innsatsen som legges ned gjennom undervisningen. For å gjøre dette er det ikke nødvendig med

tilgang til Internett. En annen sensor mener at tilgang til Internett legger til rette for at elevene får vise hva de kan finne ut, ikke hva de kan. Det hevdes også at systemet for plagiatskontroll ikke er godt nok, og at fri tilgang til Internett gjør det vanskelig å vurdere hvor mye av eksamen som er hentet fra andre kilder.

6.7 Oppsummering

Et flertall av elevene mener at de hadde nytte av tilgang til Internett under eksamen (57 prosent) og at eksamen med tilgang til Internett var en fordel for dem (69 prosent). Omtrent halvparten av elevene (51 prosent) vurderer at tilgang til Internett ga dem bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett. Lærerne og sensorene er mer delte i sine meninger. Blant lærerne er det flere som er uenige (32 prosent) enn enige (28 prosent) i at elevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten tilgang til Internett, mens flere sensorer er uenige (3 av 7) enn enige (2 av 7) i at eksamen med tilgang til Internett er en god ordning for at elevene kan få vist sin kompetanse i faget. Flere sensorer oppgir at de ikke kan se forskjell på besvarelser med og uten internetttilgang, og kun 1 sensor oppgir at elevene med internetttilgang har gjort det bedre enn elever uten slik tilgang.

Analysen av det kvantitative datagrunnlaget indikerer også elevens evne til kritisk bruk av kilder innvirker positivt på deres muligheter til å bruke Internett som et redskap for å vise hva de kan på eksamen. Dette viser seg ved at elever som har fått mye opplæring i kildekritikk i større grad enn elever som har fått liten slik opplæring vurderer at eksamen med tilgang til Internett gir bedre muligheter til å vise hva de kan enn eksamen uten tilgang til Internett.

Videre mener både lærere og sensorer at eksamen med tilgang til Internett er av større nytte og gir bedre muligheter til å vise kompetanse for faglig sterke elever enn for elever med svakere karakterer. Det er imidlertid lite i vårt datamateriale som underbygger disse antakelsene, verken i form av sammenheng mellom elevenes egne vurderinger av eksamensformen og deres karakterer i ulike fag, eller mellom deres standpunkt- og eksamenskarakterer i de to forsøksfagene.

Elever ved forsøksskolene (68 prosent) vurderer i noe større grad enn elever ved referanseskolen (61 prosent) at eksamensformen (henholdsvis med og uten tilgang til Internett) er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen. Samtidig fremgår det at elever ved forsøksskolene i betydelig større grad enn referanseskoleelevene vurderer at deres respektive eksamensform er relevant for hvordan de jobber utenfor skolen (71 mot 31 prosent).

Et betydelig flertall av elevene er tilfreds med eksamensformen, og mener at eksamensformen er en god ordning i de to forsøksfagene. Lærerne og sensorene er mer avmålte og delte i sine meninger om dette.

7. KONKLUDERENDE VURDERINGER AV FORSØKET

Overordnet sett vurderes gjennomføringen av forsøket med internetttilgang under eksamen som vellykket. Den praktiske gjennomføringen av eksamen med internetttilgang vurderes å ha foregått uten særlige utfordringer, og elevene fremgår å være gjennomgående positive til å bruke Internett som hjelpemiddel under eksamen. Lærere og sensorer fremgår imidlertid å være mer delte i sine meninger om bruk av Internett under eksamen. I den sammenheng er det verdt å merke seg at en følgeevaluering av et større forsøk med eksamen med tilgang til Internett i Danmark viser at læreres tilfredshet og overbevisning om at det er en hensiktsmessig eksamensform utvikles positivt gjennom deltakelse i forsøket over tid.⁵⁴

De fleste skoler vurderes å ha hatt en vellykket gjennomføring, og basert på funn i evalueringen vurderes følgende å være kjennetegn for en god gjennomføring av eksamen med internetttilgang:

- Bevisstgjøring av elevene på konsekvenser av fusk og plagiat
- Opplæring av elevene i hensiktsmessig bruk av Internett, og i bruk av Internett som et supplement til de hjelpemidlene som er tilgjengelig fra før
- Fokus på kritisk kildebruk og kildehenvisning i undervisningen. Det er viktig å gjøre elevene trygge på grensene for fusk og plagiat
- Klare retningslinjer for hva som regnes som kommunikasjon ved bruk av Internett
- Øving på å søke etter og finne gode og relevante kilder på Internett i undervisningen

Evalueringen gir ingen tydelige konklusjoner mht bruk av tekniske kontrollsystemer. Gjennomføringen ser ut til å ha gått bra både ved skoler med grundig teknisk kontroll og ved skoler som kun bruker manuell overvåking.

7.1 Sentrale punkter

Tre sentrale punkter knyttet til diskusjonen om bruk av Internett under eksamen dreier seg om følgende:

- Hva slags kompetanse er eksamen er ment å prøve?
- Gir Internett som hjelpemiddel enkelte elevgrupper et fortrinn?
- Hva er eksamensformens konsekvenser for fusk og plagiat?

Når det gjelder det første punktet, fremgår det å være ulike synspunkter på hva slags kompetanse eksamen skal teste. Disse synspunktene vokser frem i forbindelse med spørsmål om Internett er et relevant hjelpemiddel for elevene. Elevene er hovedsakelig positive, og trekker frem at eksamensformen er relevant for hvordan de jobber ellers på skolen og utenfor skolen. Lærerne er mindre enige i at internetttilgang er relevant for hvordan elevene arbeider ellers i opplæringen. De påpeker også, som enkelte elever, at bruk av Internett kan føre til uhenksom bruk av tidsbruk og distraksjoner. Enkelte lærere og sensorer stiller også spørsmål om hvorvidt internetttilgang fører til at elevene i større grad får vist hva de *kan finne ut* enn hva de *faktisk kan*. Digitale ferdigheter, i betydning av evner til å innhente og bruke informasjon, er definert som en grunnleggende ferdighet i fagene og er derfor relevant til eksamen. Samtidig skal dette ses opp mot krav til å vise faglig innsikt og selvstendighet i eksamensbesvarelser.

I forbindelse med det andre punktet fremgår det at lærere er relativt samstemte i at faglig sterktpresterende elever vil ha større nytte av internetttilgang under eksamen enn faglig svaktpresterende elever. I evalueringen er det undersøkt om det er sammenhenger mellom elevens tidligere karakterer og deres vurderinger av nytte. Disse undersøkelsene avdekker ingen entydig sammenheng mellom disse faktorene, og viser at elever med sterke og svake tidligere karakterer vurderer nytten av eksamensformen i tilnærmet lik grad. Videre er det foretatt analyser der standpunkt-karakterer er sett i sammenheng med eksamens-karakterer. Disse analysene viser heller ikke at faglig sterke elever har en særskilt fordel. Elevene med standpunkt-karakterer 2 og 3

⁵⁴ Sluttrapporten i den danske følgeevalueringen, utført av det danske Undervisningsministeriet (2010), kan leses her: http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Gymnasiale-uddannelser/I-fokus-paa-omraadet-gymnasiale-uddannelser/-/media/UVM/Filer/Udd/Gym/PDF10/101007_it_rapport_13%20september%202010.ashx

har faktisk fått bedre karakterer på eksamen med tilgang Internett, mens elever med standpunkt-karakterer 4, 5 og 6 derimot har fått lavere karakterer ved eksamen med tilgang til Internett. Dette mønsteret er det samme på referanseskolene, hvilket indikerer at tilgang til Internett i seg selv ikke er en særskilt fordel eller ulempe for bestemte elevgrupper. Den nevnte følgeevalueringen av forsøk med eksamen med tilgang til Internett i Danmark avdekket for øvrig en positiv endring i lærernes vurderinger av hvorvidt de faglig svakeste elevene får mulighet til å vise hva de kan når de har Internett tilgjengelig på eksamen.⁵⁵

Det tredje og siste punktet er i evalueringen undersøkt gjennom spørsmål til de ulike aktørene. Det fremgår at elevene selv i liten grad oppgir å ha fusket eller å kjenne til andre som har fusket, samtidig som enkelte oppgir å ha vært usikre på hva som konstituerte fusk og særlig kommunikasjon. Gråsoner som nevnes er blant annet blogger med kommentarfelt, og plattformen It's learning. Her er andres kommunikasjon tilgjengelig, og elevene har *mulighet* for å kommunisere. Dette punktet viser til at det er behov for å tydeliggjøre og videreutvikle retningslinjer for hva som utgjør fusk ved eksamen med internetttilgang. For øvrig vurderes ikke nettilgang å ha ført til større problemer knyttet til fusk og plagiat. Dette kan også ses i sammenheng med eksamensoppgavene, som gjennomgående vurderes av elever, lærere og sensorer som gode. Det interessante er at elever med internetttilgang fikk samme oppgaver som elever uten internetttilgang, og det kan påstås at oppgavene i liten grad la til rette for at internettbruk kunne gi økt verdi til besvarelsene.

I forbindelse med det siste punktet skal det også nevnes at samtlige forsøksskoler hadde et vesentlig fokus på fusk og plagiat, og på å informere elever om av konsekvensene av fusk og plagiat, i forkant av eksamen. Samtidig hadde skolene i ulik grad tekniske systemer for kontroll av fusk (kommunikasjon). Evalueringen gir ikke nødvendigvis entydige svar på ovennevnte punkter, men viser at forsøket har frembrakt behov for å tydeliggjøre ulike aspekter ved eksamen og eventuell bruk av Internett som hjelpemiddel.

7.2 Konklusjoner og implikasjoner

I evalueringen vurderes *validitet* og *reliabilitet* som relevante vurderingskriterier. Validitet dreier seg både om hvordan elever møter Internett i utdanningen som leder opp til eksamen, og hvordan elevene bruker Internett utenom skolen. Internett er en viktig del av de flestes hverdag i dagens samfunn, enten i skolen eller utenfor, og det er derfor ikke unaturlig at det vurderes å trekke Internett inn i eksamenslokalet. Elever og lærere oppgir at Internett på ulike måter benyttes aktivt i opplæringen, og elever er i stor grad enige i at internetttilgang er relevant for hvordan de jobber både på og utenfor skolen. Lærere er mindre enige i dette. Samtidig ser vi at lærere ved forsøksskolene i større grad er enige i det enn lærere ved referanseskoler, og dette kan tyde på at lærernes vurderinger blir mer positive i tråd med økt erfaring, kjennskap og refleksjon knyttet til internetttilgang under eksamen. Her er det også relevant å stille spørsmål om tilgang til Internett virker inne på elevenes mulighet til å få vist sin kompetanse. Evalueringen viser ikke entydig at internetttilgang virker inn på elevenes muligheter i verken positiv eller negativ retning. Det fremgår altså ikke å være særlige forskjeller i besvarelser eller muligheter til å vise kompetanse som kan knyttes til det å ha tilgang eller ikke å ha tilgang til Internett. Samtidig reiser evalueringen spørsmål om internettbruk kan og bør ha innflytelse på forståelsen av kompetansebegrepet, der bruk av et verktøy kan forstås som et mål i seg selv.

Reliabilitet peker på selve eksamensutformingen, og på hvorvidt eksamen er utformet på en måte slik at det er mulig å vurdere elevenes prestasjoner på en faglig og rimelig måte og at elevenes prestasjoner kan vurderes i forhold til hverandre på en rettferdig måte. Spørsmålet er da hvorvidt internettbruk vanskeliggjør et "tolkningsfelleskap" blant sensorene. Evalueringen viser at sensorene i liten grad kunne skille besvarelser fra elever med nettilgang fra dem uten. Sensorene oppgir heller ikke å ha hatt større grad av utfordringer i forbindelse med sensur av besvarelser i forsøket.

Hva viser så evalueringen? Evalueringen viser at gjennomføringen har vært vellykket, og dette kan slik vi forstår det ses i sammenheng med flere faktorer. For det første har skolene gjort et godt arbeid i forberedelsene til eksamensgjennomføringen, selv om de i ulik grad har tekniske

⁵⁵ Undervisningsministeriet (2010)

løsninger for kontroll av fusk. For det andre er omfanget av forsøket begrenset. Det er et begrenset antall skoler som har deltatt i forsøket, og disse vurderes også å være relativt langt fremme når det gjelder IKT-bruk og -utvikling. For det tredje vurderes fagene som er valgt ut å være godt egnet for denne eksamensformen, i likhet med oppgavene som ble gitt. Det kan stilles spørsmål ved om en gjennomføring i større skala ville forløpt like smertefritt, eller om dette i større grad ville frembrakt behov for tekniske kontrollsystemer. Det fremgår at skolene, grunnet blant annet forskjeller blant skoleeiere, i ulik grad har forutsetninger til å drive kontroll av elevenes PC-virksomhet. En prinsipiell problemstilling vil således dreie seg om teknisk kontroll skal være en hovedstrategi for å forhindre fusk, eller om det er tilstrekkelig med forebyggende holdningsarbeid.

Dette leder til en avsluttende konklusjon om at det vil være hensiktsmessig å videreføre forsøket, og således prøve ut eksamensformen i en noe større skala.

8. REFERANSER

Galloway, Kirkebøen og Rønning (2011) *Karakterpraksis i grunnskoler. Sammenheng mellom standpunkt- og eksamenskarakterer*. Statistisk sentralbyrå, Rapporter 4/2011. URL: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2011/5/ssb_karakterer.pdf?epslanguage=no

Gravaas, Hægeland, Kirkebøen og Steffensen (2008). *Skoleresultater 2007. En kartlegging av karakterer fra grunnskoler og videregående skoler i Norge*. Statistisk sentralbyrå, Notater 2008/24. URL: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/Utdanningsspeilet_2007/5/skoleresultater_2007.pdf?epslanguage=no

Manger, Eikeland og Vold (2009). *A web-based national test of English reading as a foreign language: Does it test language ability, or computer competence? A web-based measure of English reading and ICT competence*. Digital Kompetanse 3-4-2009, vol. 4. Side 143-158.

Skrivesenteret (2010). *Greier vi Skriveløftet? Evaluering av eksamen i norsk – NOR1211, NOR1212 og NOR1049 – Våren 2010*. URL: http://www.udir.no/Upload/Rapporter/2010/5/eksamen_norsk_2010.pdf?epslanguage=no (vedlegg 1)

Undervisningsministeriet (2010). *Endelig rapport fra følgegruppen for forsøget med digitale prøver med adgang til internettet i udvalgte fag på stx og hhx*. Undervisningsministeriet, Afdelingen for Gymnasiale Uddannelser. URL: http://www.uvm.dk/Uddannelser-og-dagtilbud/Gymnasiale-uddannelser/I-fokus-paa-omraadet-gymnasiale-uddannelser/-/media/UVM/Filer/Udd/Gym/PDF10/101007_it_rapport_13%20september%202010.aspx

Utdanningsdirektoratet (2011). *Erfaringer og vurdering av eksamen 2011 og 2012*. URL: http://www.udir.no/Upload/Eksamen/4/Erfaringer_og_vurderinger_av_eksamen_2011_2012.pdf?epslanguage=no1/6

VEDLEGG 1
SPØRRESKJEMAER BENYTTET I EVALUERINGEN

SPØRRESKJEMA TIL ELEVER VED FORSØKSSKOLER

VURDERING AV KOMPETANSE

1. Hvor god synes du selv at du er til å:

	Veldig dårlig	Dårlig	Verken eller	God	Veldig god	Vet ikke
Søke etter informasjon på internett?	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Bruke informasjon fra internett? (det vil si å innhente, sortere, redigere, lagre, vurdere kvaliteten, sammenfatte og formidle informasjonen du har hentet inn)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

2. I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken liten eller stor grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Mine IT-ferdigheter er gode nok til å bruke internett på en god måte under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har brukt internett i opplæringen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Internett var nyttig i forberedelsene til eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

FORBEREDELSE TIL EKSAMEN

3. I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken stor eller liten grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Jeg er gjort kjent med hvilke kriterier jeg vurderes etter i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisning i Internasjonal engelsk/Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått opplæring i hvordan jeg bør bruke internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått informasjon om konsekvensene av fusk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått informasjon om konsekvensene av plagiat	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

4. Hvordan ble du forberedt til eksamen med tilgang til internett (ikke inkludert forberedelsesdagen)? Du kan sette flere kryss.

- (1) Gjennomgang av læreplanen
- (2) Jeg ble gjort kjent med vurderingsveiledningen
- (3) Vi har hatt mindre prøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (4) Vi har hatt mindre prøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (5) Vi har hatt mindre prøve uten tilgang på hjelpemidler
- (6) Vi har hatt heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (7) Vi har hatt heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (8) Vi har hatt heldagsprøve uten tilgang til hjelpemidler
- (9) Vi jobbet med tidligere eksamensoppgaver
- (10) Vi fikk opplæring i bruk av kilder
- (11) Vi fikk veiledning i å bruke internett under eksamen
- (12) Samarbeid med andre elever om å løse oppgaver
- (13) På andre måter, vennligst spesifiser: _____
- (14) Jeg ble ikke forberedt til eksamen med internett (kan ikke kombineres med andre)

5. Hva arbeidet du med på selve forberedelsesdagen (du kan sette flere kryss)? (kun til elever i Reiseliv og språk 2)

- (1) Jeg hentet informasjon fra internett
- (2) Jeg leste i lærebøker
- (3) Jeg fant og brukte relevante bøker
- (4) Jeg løste oppgaver i lærebøker eller lignende
- (5) Jeg samarbeidet med andre elever om å løse oppgaver eller diskuterte begreper, forklaringer og temaer i faget med andre elever
- (6) Jeg fikk veiledning av faglærer
- (7) Andre ting, vennligst spesifiser: _____

EKSAMENSOPPGAVEN

6. Hvor enig eller uenig du er i følgende påstander om eksamensoppgaven i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jeg fikk vist hva jeg kan på eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg synes eksamensoppgaven var en god oppgave	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

GJENNOMFØRING AV EKSAMEN**7. Benyttet du noen av følgende hjelpemidler eller kilder under eksamen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2? (flere kryss mulig)**

- (1) Egne notater fra undervisning
- (2) Internett (aktiver spørsmål 8)
- (3) Lærebok
- (4) Annen litteratur
- (5) Utskrifter fra Internett
- (6) Tekster lagret på PC/minnepinne/USB-stick
- (7) Ordbok
- (8) Leksikon
- (9) Informasjon fra foreberedelsesdagen (kun til elever i reiseliv og språk 2)
- (10) Andre ting, vennligst spesifiser: _____
- (11) Nei, jeg brukte ingen hjelpemidler eller kilder (gå til spørsmål 14)

8. Hvordan brukte du Internett under eksamen? (flere kryss mulig)

- (1) Jeg søkte etter relevant informasjon
- (2) Jeg fant og hentet ut relevant informasjon
- (3) Jeg kopierte og limte inn informasjon
- (4) Jeg bearbeidet/skrev om informasjon
- (5) På andre måter, vennligst spesifiser: _____

9. I hvilken grad hadde du nytte av tilgang til internett under eksamen?

I veldig liten grad
☐ (1) | I liten grad
☐ (2) | Verken stor eller liten grad
☐ (3) | I stor grad
☐ (4)
(aktiver spm 10) | I veldig stor grad
☐ (5)
(aktiver spm 10) | Vet ikke
☐ (6) |
|---|--|--|---|--|--|

10. Hvorfor var det nyttig å ha tilgang til internett under eksamen? (kun til elever som oppgir god nytte av tilgang til internett)

Skriv inn: _____

11. Hva er grunnen til at du ikke benyttet internett under eksamen? (kun til de som ikke har krysset av for internett i spm 7)

- (1) Jeg hadde ikke tilgang til internett pga tekniske problemer
- (2) Jeg hadde ikke behov for å bruke internett for å besvare eksamensoppgaven
- (3) Annet, vennligst spesifiser: _____

12. Hvis du brukte kilder, henviste du til kildene?

- (1) Ja (hopp til spørsmål 15)
- (2) Nei (aktiver spørsmål 13)
- (3) Vet ikke

13. Hva er grunnen til at du ikke henviste til kildene? Du kan sette flere kryss.

- (1) Jeg visste ikke at det var nødvendig å henvise til de kildene jeg benyttet
- (2) Jeg visste ikke hvordan jeg skulle henvise til de kildene jeg benyttet
- (3) Jeg hadde ikke tid til å henvise til de kildene jeg benyttet
- (4) Andre grunner, vennligst spesifiser: _____
- (5) Vet ikke

14. Hva er grunnen til at du ikke benyttet hjelpemidler eller kilder? Du kan sette flere kryss. (kun til de som ikke har benyttet hjelpemidler eller kilder)

- (1) Jeg hadde ikke med meg de hjelpemidlene eller kilder jeg hadde bruk for
 (2) Jeg hadde ikke bruk for de hjelpemidlene og kildene jeg hadde med
 (3) Jeg hadde ikke tid til å bruke de hjelpemidlene og kildene jeg hadde med
 (4) Jeg visste ikke hvordan jeg kunne anvende de hjelpemidlene og kildene jeg hadde med
 (5) Vet ikke

OM EKSAMENSFORMEN

15. Hvor enig eller uenig er du i de følgende påstandene om eksamensformen?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig el- ler uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jeg mener at eksamen med tilgang til internett var en fordel for meg	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med tilgang til internett gir meg gode muligheter til å vise hva jeg kan	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

OM FUSK OG PLAGIAT

16. Hvordan stiller du deg til påstandene om fusk og plagiat under? Vi minner om at din besvarelse er konfidensiell og bare blir behandlet av Rambøll.

	Ja	Nei	Vet ikke
Jeg tror det var noen i min klasse som forsøkte å fuske under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg kjenner til elever som fusket under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg fusket under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg kjenner til elever som har plagiert (benyttet andres tekst uten å oppgi kilde) under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg plagierte (benyttet andres tekst uten å oppgi kilde) under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)

TILFREDSHET MED EKSAMENSFORMEN

17. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om eksamensformen med tilgang til internett?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Eksamensformen gir meg bedre muligheter til å vise hva jeg kan enn eksamen uten tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen er mer relevant for hvordan jeg jobber ellers <i>på skolen</i> enn eksamen uten tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen gjenspeiler måten man arbeider på <i>utenfor skolen</i> i større grad enn eksamen uten tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen ble gjennomført på en god måte (uten tekniske eller praktiske problemer)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
	(aktiver spm 19)	(aktiver spm 19)		(aktiver spm 18)	(aktiver spm 18)	

**18. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

**19. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ikke er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

20. Alt i alt, hvor fornøyd er du med eksamensformen med tilgang til internett?

Veldig misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Veldig fornøyd	Vet ikke
☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

21. Dersom det er noe ved eksamen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2 våren 2012 du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, kan du skrive det i inn her: _____

22. Hvilken karakter fikk du til halvårsvurderingen/standpunkt sist du fikk karakter i følgende fag?

	Karakter 1	Karakter 2	Karakter 3	Karakter 4	Karakter 5	Karakter 6
Internasjonal engelsk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Norsk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Matematikk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

23. Rambøll ønsker å innhente informasjon om eksamenskarakter og standpunktkarakter i forbindelse med evalueringen av eksamen med tilgang til internett. Informasjonen vil bli behandlet konfidensielt, og ingen utenfor Rambøll (verken skolen eller Utdanningsdirektoratet) vil kunne se dine karakterer. Er det greit for deg at Rambøll innhenter denne informasjonen fra skolen din?

- (1) Ja
 (2) Nei

24. I etterkant av spørreundersøkelsen ønsker Rambøll Management Consulting å gjennomføre intervjuer med et utvalg elever som har deltatt i spørreundersøkelsen. Intervjuet vil bli gjennomført på telefon og vil ta inntil 30 minutter. Dersom du kan tenke deg å bli intervjuet, ber vi deg fylle inn ditt telefonnummer i boksen under. Opplysningene du gir under intervjuet, blir behandlet konfidensielt, og det vil ikke være mulig å spore dine svar tilbake til deg. *NB! Dersom du er under 18 år, minner vi om at dine foreldre/foresatte må samtykke i at du kan bli intervjuet.*

- (1) Ja, jeg kan tenke meg å bli intervjuet. Mitt telefonnummer er: _____
 (2) Nei, jeg kan ikke tenke meg å bli intervjuet

SPØRRESKJEMA TIL ELEVER VED REFERANSESKOLER

VURDERING AV KOMPETANSE

1. Hvor god synes du selv at du er til å:

	Veldig dårlig	Dårlig	Verken eller	God	Veldig god	Vet ikke
Søke etter informasjon på internett?	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Bruke informasjon fra internett? (det vil si å innhente, sortere, redigere, lagre, vurdere kvaliteten, sammenfatte og formidle informasjonen du har hentet inn)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

2. I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken liten eller stor grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Mine IT-ferdigheter ville vært gode nok til å bruke internett på en god måte under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har brukt internett i opplæringen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Internett var nyttig i forberedelsene til eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

FORBEREDELSE TIL EKSAMEN

3. I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken stor eller liten grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Jeg er gjort kjent med hvilke kriterier jeg vurderes etter i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisning i Internasjonal engelsk/Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått opplæring i hvordan jeg bør bruke hjelpemidler under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått informasjon om konsekvensene av fusk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg har fått informasjon om konsekvensene av plagiat	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

4. Hvordan ble du forberedt til eksamen (ikke inkludert forberedelsesdagen)? Du kan sette flere kryss.

- (1) Gjennomgang av læreplanen
- (2) Jeg ble gjort kjent med vurderingsveiledningen
- (3) Vi har hatt mindre prøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (4) Vi har hatt mindre prøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (5) Vi har hatt mindre prøve uten tilgang på hjelpemidler
- (6) Vi har hatt heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (7) Vi har hatt heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (8) Vi har hatt heldagsprøve uten tilgang til hjelpemidler
- (9) Vi jobbet med tidligere eksamensoppgaver
- (10) Vi fikk opplæring i bruk av kilder
- (11) Vi fikk veiledning i å bruke internett
- (12) Samarbeid med andre elever om å løse oppgaver
- (13) På andre måter, vennligst spesifiser: _____
- (14) Jeg ble ikke forberedt til eksamen i faget (kan ikke kombineres med andre)

5. Hva arbeidet du med på selve forberedelsesdagen (du kan sette flere kryss)? (kun til elever i Reiseliv og språk 2)

- (1) Jeg hentet informasjon fra internett
- (2) Jeg leste i lærebøker
- (3) Jeg fant og brukte relevante bøker
- (4) Jeg løste oppgaver i lærebøker eller lignende
- (5) Jeg samarbeidet med andre elever om å løse oppgaver eller diskuterte begreper, forklaringer og temaer i faget med andre elever
- (6) Jeg fikk veiledning av faglærer
- (7) Andre ting, vennligst spesifiser: _____

OM FUSK OG PLAGIAT

6. Hvordan stiller du deg til påstandene om fusk og plagiat under? Vi minner om at din besvarelse er konfidensiell og bare blir behandlet av Rambøll.

	Ja	Nei	Vet ikke
Jeg tror det var noen i min klasse som forsøkte å fuske under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg kjenner til elever som fusket under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg fusket under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg kjenner til elever som har plagiert (benyttet andres tekst uten å oppgi kilde) under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)
Jeg plagierte (benyttet andres tekst uten å oppgi kilde) under årets eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)

TILFREDSHET MED EKSAMENSFORMEN**7. Hvor enig eller uenig er du i påstandene om eksamensformen slik den er i dag:**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Eksamensformen gir meg gode muligheter til å vise hva jeg kan	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen er relevant for hvordan jeg jobber ellers <i>på skolen</i>	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen gjenspeiler måten man arbeider på <i>utenfor skolen</i>	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen ble gjennomført på en god måte (uten tekniske eller praktiske problemer)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med tilgang til internett ville vært en god ordning i dette faget	☐ (1) (aktiver spm 9)	☐ (2) (aktiver spm 9)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 8)	☐ (5) (aktiver spm 8)	☐ (6)

8. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ville vært en god ordning i dette faget? Skriv inn: _____**9. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ikke ville vært en god ordning i dette faget? Skriv inn: _____****10. Alt i alt, hvor fornøyd er du med eksamensformen slik den er i dag?**

Veldig misfornøyd	Misfornøyd	Verken eller	Fornøyd	Veldig fornøyd	Vet ikke
☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

11. Dersom det er noe ved eksamen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2 våren 2012 du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, kan du skrive det i inn her: _____**12. Hvilken karakter fikk du til halvårsvurderingen/standpunkt sist du fikk karakter i følgende fag?**

	Karakter 1	Karakter 2	Karakter 3	Karakter 4	Karakter 5	Karakter 6
Internasjonal engelsk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Norsk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Matematikk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

13. Rambøll ønsker å innhente informasjon om eksamenskarakter og standpunktkarakter i forbindelse med evalueringen av eksamen med tilgang til internett. Informasjonen vil bli behandlet konfidensielt, og ingen utenfor Rambøll (verken skolen eller Utdanningsdirektoratet) vil kunne se dine karakterer. Er det greit for deg at Rambøll innhenter denne informasjonen fra skolen din?

- (1) Ja
- (2) Nei

SPØRRESKJEMA TIL LÆRERE VED FORSØKSSKOLER**1. Hva er din høyeste fullførte utdanning?**

- (1) Master/hovedfag
- (2) Bachelor/ Cand. mag.
- (3) Lærerskoleutdanning
- (4) Annet, vennligst spesifiser: _____

2. Hvordan er Internasjonal engelsk / reiseliv og språk en del av din fullførte utdanning?

- (1) Fordypning i engelsk/språk/reiseliv eller tilsvarende fag
- (2) Enkeltfag i engelsk/språk/reiseliv eller tilsvarende i tillegg til fordypning i annet emne
- (3) Ingen språk- eller reiselivsfag eller tilsvarende i fagkretsen
- (4) Annet, vennligst spesifiser: _____

3. Hva er din alder?

- (1) Under 30 år
- (2) 31 - 40 år
- (3) 41 - 50 år
- (4) 51 - 60 år
- (5) 61 år eller eldre

4. Hvor mange år har du jobbet som lærer?

- (1) 0-5 år
- (2) 6-10 år
- (3) Mer enn 10 år

5. Hvor mange år har du undervist i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2 eller tilsvarende fag?

- (1) 0-5 år
- (2) 6-10 år
- (3) Mer enn 10 år

6. Er du sensor til skriftlig eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 våren 2012?

- (1) Ja
- (2) Nei

7. Har du tidligere vært sensor til skriftlig eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 eller tilsvarende fag?

- (1) Ja
- (2) Nei

UNDERVISNING OG VURDERING AV ELEVENES KOMPETANSE

8. I hvilken grad er du enig i følgende påstander om din opplæringspraksis i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2.

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken eller	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Jeg har brukt internett i opplæringen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 9)	☐ (5) (aktiver spm 9)	☐ (6)
Elevene er gjort kjent med hvilke kriterier de vurderes etter i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisningen i Internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått opplæring i hvordan de bør bruke internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått informasjon om konsekvensene av fusk (det vil si kommunikasjon under eksamen)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått informasjon om konsekvensene av plagiat (bruk av andres tekst uten å oppgi kilde)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

9. På hvilken måte har du brukt internett i undervisningen? Skriv inn her: _____

10. Hvordan vurderer du elevenes evner til å:

	Veldig dårlig	Dårlig	Verken eller	God	Veldig God	Vet ikke
Søke etter informasjon på internett?	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Bruke informasjon fra internett? (Det vil si å innhente, sortere, redigere, lagre, vurdere kvaliteten, sammenfatte og formidle informasjonen de har hentet inn)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

11. I hvilken grad vurderer du at elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å bruke internett på en god måte under eksamen?

I veldig liten grad ☐ (1)	I liten grad ☐ (2)	Verken liten eller stor grad ☐ (3)	I stor grad ☐ (4)	I veldig stor grad ☐ (5)	Vet ikke ☐ (6)
---	--	--	---	--	--

11.1 Eventuelle utdypende kommentarer om elevenes IT-ferdigheter og bruk av internett kan spesifiseres her: _____

12. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander:

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
De svakt presterende elevene har nytte av tilgang til internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
De sterkt presterende elevene har nytte av tilgang til internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

FORBEREDELSE TIL EKSAMEN**13. Hvordan forberedte du elevene til eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 i forkant av forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss.**

- (1) Læreplanen ble gjennomgått
- (2) Elevene ble gjort kjent med vurderingsveiledningen
- (3) Det ble gjennomført mindre prøver med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (4) Det ble gjennomført mindre prøver med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (5) Det ble gjennomført mindre prøver uten tilgang til hjelpemidler
- (6) Det ble gjennomført heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (7) Det ble gjennomført heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (8) Det ble gjennomført heldagsprøve uten tilgang til hjelpemidler
- (9) Elevene ble gjort kjent med tidligere eksamensoppgaver
- (10) Undervisning i bruk av kilder
- (11) Undervisning i bruk av internett under eksamen
- (12) Elevene har samarbeidet om å løse oppgaver
- (13) Annet, vennligst spesifiser: _____
- (14) Elevene ble ikke spesielt forberedt på eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 (kan ikke kombineres)

14. Hvilken rolle hadde du for elevene på forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss.

(Kun reiseliv og språk 2)

- (1) Jeg underviste elevene i bestemte temaer
- (2) Jeg veiledet elevene
- (3) Jeg veiledet elevene i hvordan de burde benytte internett under eksamen
- (4) Jeg var tilgjengelig for spørsmål
- (5) Jeg var ikke tilgjengelig for spørsmål (kan ikke kombineres med svarkategori 4)
- (6) Vet ikke

15. På hvilken måte arbeidet elevene på selve forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss. (Kun reiseliv og språk 2)

- (1) Elevene fikk veiledning i hvordan de bør bruke internett under eksamen
- (2) Elevene innhentet informasjon fra internett
- (3) Elevene leste i lærebøker
- (4) Elevene fant og brukte relevante bøker
- (5) Elevene løste oppgaver i lærebøker eller lignende
- (6) Elevene samarbeidet med andre elever om å løse oppgaver eller diskuterte begreper, forklaringer og temaer i faget med andre elever
- (7) Andre ting, vennligst spesifiser: _____
- (8) Vet ikke

EKSAMENSOPPGAVEN**16. Vennligst ta stilling til påstandene om innholdet i eksamensoppgavene som ble gitt til eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 våren 2012.**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Eksamensoppgavene ga elevene en god mulighet til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensoppgaven ga <i>elever på alle nivåer</i> mulighet til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamensformen med tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg tror det var nyttig for elevene med tilgang til internett for å løse eksamensoppgavene	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

OM EKSAMENSFORMEN**17. Vennligst ta stilling til påstandene om eksamensformen, undervisningen og elevers forutsetninger for å vise kompetanse i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2.**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Eksamen med internett har gjort at jeg har endret måten jeg underviser på	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med internett har gjort at undervisningen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk er styrket	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen gir elever med gode IT-forutsetninger en fordel	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen gir faglig sterke elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen gir faglig svake elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

TILFREDSHET MED EKSAMENSFORMEN

18. Vennligst ta stilling til hvor enig eller uenig du er i følgende påstander om eksamensformens nytteverdi i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2.

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Samlet sett gjenspeiler eksamen med internett måten elevene arbeider på i opplæringen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med internett er godt egnet for å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener at man med denne eksamensformen kan sikre seg godt mot fusk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med internett er nyttig for elevene med tanke på videre utdanning og arbeidsliv	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med tilgang til internett ble gjennomført på en god måte (uten tekniske eller praktiske problemer)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget	☐ (1) (aktiver spm 20)	☐ (2) (aktiver spm 20)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 19)	☐ (5) (aktiver spm 19)	☐ (6)

**19. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

**20. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ikke er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

21. Dersom det er noe ved årets eksamensoppgaver i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her: _____

22. Dersom det er noe med eksamensordningen du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her: _____

SPØRRESKJEMA TIL LÆRERE VED REFERANSESKOLER**1. Hva er din høyeste fullførte utdanning?**

- (1) Master/hovedfag
- (2) Bachelor/ Cand. mag.
- (3) Lærerskoleutdanning
- (4) Annet, vennligst spesifiser: _____

2. Hvordan er Internasjonal engelsk / reiseliv og språk en del av din fullførte utdanning?

- (1) Fordypning i engelsk/språk/reiseliv eller tilsvarende fag
- (2) Enkeltfag i engelsk/språk/reiseliv eller tilsvarende i tillegg til fordypning i annet emne
- (3) Ingen språk- eller reiselivs fag eller tilsvarende i fagkretsen
- (4) Annet, vennligst spesifiser: _____

3. Hva er din alder?

- (1) Under 30 år
- (2) 31 - 40 år
- (3) 41 - 50 år
- (4) 51 - 60 år
- (5) 61 år eller eldre

4. Hvor mange år har du jobbet som lærer?

- (1) 0-5 år
- (2) 6-10 år
- (3) Mer enn 10 år

5. Hvor mange år har du undervist i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2 eller tilsvarende fag?

- (1) 0-5 år
- (2) 6-10 år
- (3) Mer enn 10 år

6. Er du sensor til skriftlig eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 våren 2012?

- (1) Ja
- (2) Nei

7. Har du tidligere vært sensor til skriftlig eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 eller tilsvarende fag?

- (1) Ja
- (2) Nei

UNDERVISNING OG VURDERING AV ELEVENES KOMPETANSE

8. I hvilken grad er du enig i følgende påstander om din opplæringspraksis i internasjonal engelske / reiseliv og språk 2?

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken eller	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Jeg har brukt internett i opplæringen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 9)	☐ (5) (aktiver spm 9)	☐ (6)
Elevene er gjort kjent med hvilke kriterier de vurderes etter i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått opplæring i kildekritikk (kritisk bruk av kilder) i undervisningen i Internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått opplæring i hvordan de bør bruke kilder under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått informasjon om konsekvensene av fusk (det vil si kommunikasjon under eksamen)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har fått informasjon om konsekvensene av plagiat (bruk av andres tekst uten å oppgi kilde)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

9. På hvilken måte har du brukt internett i undervisningen? Skriv inn her: _____

10. Hvordan vurderer du elevenes evner til å:

	Veldig dårlig	Dårlig	Verken eller	God	Veldig god	Vet ikke
Søke etter informasjon på internett?	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Bruke informasjon fra internett? (Det vil si å innhente, sortere, redigere, lagre, vurdere kvaliteten, sammenfatte og formidle informasjonen de har hentet inn)	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

11. I hvilken grad vurderer du at elevenes IT-ferdigheter er gode nok til å kunne bruke internett på en god måte under eksamen?

I veldig liten grad	I liten grad	Verken liten eller stor grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

11.1 Eventuelle utdypende kommentarer om elevenes IT-ferdigheter og bruk av internett kan spesifiseres her: _____

12. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
De svakt presterende elevene ville hatt nytte av tilgang til internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
De sterkt presterende elevene ville hatt nytte av tilgang til internett under eksamen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

FORBEREDELSE TIL EKSAMEN**13. Hvordan forberedte du elevene til eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 i forkant av forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss**

- (1) Læreplanen ble gjennomgått
- (2) Elevene ble gjort kjent med vurderingsveiledningen
- (3) Det ble gjennomført mindre prøver med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (4) Det ble gjennomført mindre prøver med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (5) Det ble gjennomført mindre prøver uten tilgang til hjelpemidler
- (6) Det ble gjennomført heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt inkludert internett
- (7) Det ble gjennomført heldagsprøve med alle hjelpemidler tillatt utenom internett
- (8) Det ble gjennomført heldagsprøve uten tilgang til hjelpemidler
- (9) Elevene ble gjort kjent med tidligere eksamensoppgaver
- (10) Undervisning i bruk av kilder
- (11) Undervisning i bruk av internett
- (12) Elevene har samarbeidet om å løse oppgaver
- (13) Annet, vennligst spesifiser: _____
- (14) Elevene ble ikke spesielt forberedt på eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 (kan ikke kombineres)

14. Hvilken rolle hadde du for elevene på forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss.

(Kun reiseliv og språk 2)

- (1) Jeg underviste elevene i bestemte temaer
- (2) Jeg veiledet elevene
- (3) Jeg veiledet elevene i hvordan de burde benytte internett
- (4) Jeg var tilgjengelig for spørsmål
- (5) Jeg var ikke tilgjengelig for spørsmål (kan ikke kombineres med svarkategori 4)
- (6) Vet ikke

15. På hvilken måte arbeidet elevene på selve forberedelsesdagen? Du kan sette flere kryss. (Kun reiseliv og språk 2)

- (1) Elevene fikk veiledning i hvordan de bør bruke internett
- (2) Elevene innhentet informasjon fra internett
- (3) Elevene leste i lærebøker
- (4) Elevene fant og brukte relevante bøker
- (5) Elevene løste oppgaver i lærebøker eller lignende
- (6) Elevene samarbeidet med andre elever om å løse oppgaver eller diskuterte begreper, forklaringer og temaer i faget med andre elever
- (7) Andre ting, vennligst spesifiser: _____
- (8) Vet ikke

TILFREDSHET MED EKSAMENSFORMEN**16. Vennligst ta stilling til hvor enig eller uenig du er i følgende påstander om eksamensformen i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2.**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Samlet sett gjenspeiler eksamensformen slik den er i dag måten elevene arbeider på i opplæringen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Dagens eksamensform er godt egnet for å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen slik den er i dag er den mest hensiktsmessige i mitt fag	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener at man med dagens eksamensform kan sikre seg godt mot fusk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen slik den er i dag er nyttig for elevene med tanke på videre utdanning og arbeidsliv	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen med tilgang til internett ville vært en god ordning i dette faget	☐ (1) (aktiver spm 18)	☐ (2) (aktiver spm 18)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 17)	☐ (5) (aktiver spm 17)	☐ (6)

17. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ville vært en god ordning i dette faget? Skriv inn:_____

18. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ikke ville vært en god ordning i dette faget? Skriv inn:_____

19. Dersom det er noe ved årets eksamensoppgaver i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her:_____

20. Dersom det er noe med eksamensordningen du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her:_____

SPØRRESKJEMA TIL SENSORER

- 1. Hvilket fag, som er en del av forsøket med eksamen med tilgang til internett, sensurerer du våren 2012?**
 - (1) Internasjonal engelsk
 - (2) Reiseliv og språk 2

- 2. Har du vært sensor i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 eller tilsvarende fag tidligere?**
 - (1) Ja
 - (2) Nei

- 3. Underviser du i faget, eller har du gjort det tidligere? Vennligst kryss av for det alternativet som passer best.**
 - (1) Ja, jeg underviser i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 skoleåret 2011/2012
 - (2) Ja, jeg har tidligere undervist elever i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2
 - (3) Nei, jeg har ikke undervist elever i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2

- 4. Hva er din høyeste fullførte utdanning?**
 - (1) Master/hovedfag
 - (2) Bachelor/ Cand. mag.
 - (3) Lærerskoleutdanning
 - (4) Annet, vennligst spesifiser: -----

- 5. Hvordan er Internasjonal engelsk /reiseliv og språk en del av din fullførte utdanning?**
 - (1) Fordypning i internasjonal engelsk / reiseliv og språk eller tilsvarende fag
 - (2) Enkeltfag i internasjonal engelsk / reiseliv og språk eller tilsvarende i tillegg til fordypning i annet emne
 - (3) Har ikke språk eller reiseliv, eller tilsvarende, i fagkretsen
 - (4) Annet, vennligst spesifiser:

- 6. Hva er din alder?**
 - (1) Under 30 år
 - (2) 31- 40 år
 - (3) 41 - 50 år
 - (4) 51 - 60 år
 - (5) 61 år eller eldre

EKSAMENSOPPGAVEN**7. Vennligst ta stilling til påstandene om innholdet i eksamensoppgavene som ble gitt til eksamen i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 våren 2012.**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Eksamensoppgavene ga elevene en god mulighet til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensoppgavene ga <i>elever på alle nivåer</i> mulighet til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensoppgaven var godt tilpasset eksamen med tilgang til internett	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

SENSUR**8. Vennligst ta stilling til påstandene om eksamensbesvarelsene, basert på de erfaringer du har gjort i sensuren våren 2012:**

	I veldig liten grad	I liten grad	Verken stor eller liten grad	I stor grad	I veldig stor grad	Vet ikke
Elevene har hatt tilstrekkelig tid til å besvare oppgavene	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
De elevene som har benyttet kilder, har gjort dette på en relevant måte	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene har oppgitt kildereferanser på en etterrettelig måte	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Det var stor spredning i de karakterer som ble gitt	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elever som har hatt tilgang til internett under eksamen gjør det bedre enn elever som ikke har hatt tilgang til internett	☐ (1) (aktiver 8.1)	☐ (2) (aktiver 8.1)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver 8.1)	☐ (5) (aktiver 8.1)	☐ (6)

8.1 På hvilken måte gjør elever med tilgang til internett det bedre eller dårligere enn elever som ikke har hatt tilgang til internett? Skriv inn: _____

9. Hvordan synes du det var å vurdere besvarelser hvor Internett var benyttet?

Svært krevende	Ganske krevende	Verken enkelt eller krevende	Ganske enkelt	Svært enkelt	Vet ikke
☐ (1) (aktiver 9.1)	☐ (2) (aktiver 9.1)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

9.1 Hvorfor var det krevende å vurdere besvarelser hvor internett var benyttet?

Skriv inn: _____

10. Har du under sensureringen av eksamen kommet over eksamensbesvarelser hvor du mistenker plagiat?

- (1) Ja
 (2) Nei (hopp til spm 11)

10.1 Hvor mange tilfeller av plagiat ble avdekket?

Skriv inn antall: ____

10.2 Er det, etter din vurdering, mer plagiat i besvarelser fra skoler med som har deltatt i forsøket med tilgang til internett, enn i øvrige besvarelser?

- (1) Ja. Hvis ja, utdyp: _____
 (2) Nei

10.3 Benyttet du Ephorus i oppfølgingen av mistanken om plagiat?

- (1) Ja
 (2) Nei

11. I hvilken grad mener du at det er en forskjell på besvarelsene til elevene som har hatt tilgang til internett og besvarelsene til elevene som ikke har hatt tilgang til internett?

- (1) Det er ingen forskjell på besvarelsene
 (2) Det er en liten forskjell på besvarelsene
 (3) Det er en betydelig forskjell på besvarelsene
 (4) Det er en svært stor forskjell på besvarelsene
 (5) Vet ikke

11.1. Her kan du utdype svaret ditt, skriv inn:_____

12. Vennligst ta stilling til påstandene om sensuren, basert på dine erfaringer våren 2012:

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Det var stor enighet blant sensorene om hvordan besvarelsene fra elever som har deltatt i forsøket skulle vurderes	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Kjennetegn på måloppnåelse i vurderingsveiledningen var til god hjelp i vurderingen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Vurderingsveiledningen var samlet sett til god hjelp i vurderingen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Vurderingsskjemaet var til god hjelp i vurderingen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

EKSAMENSFORMEN

13. Vennligst ta stilling til påstandene om eksamensformen og elevers forutsetninger for å vise kompetanse i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2.

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig eller uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Jeg mener eksamensformen gir elever med gode IT-forutsetninger en fordel	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamen med tilgang til internett er en god ordning for at elevene kan få vist sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen gir faglig sterke elever gode muligheter for å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen gir faglig svake elever gode muligheter til å vise sin kompetanse i faget	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Elevene fikk en fordel sammenlignet med en tradisjonell eksamen uten internetttilgang	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)

13.1. Eventuelle utdypende kommentarer til påstandene over kan skrives inn her:

TILFREDSHET MED EKSAMENSFORMEN**14. Vennligst ta stilling til hvor enig eller uenig du er i følgende påstander om eksamensformens nytteverdi i Internasjonal engelsk / Reiseliv og språk 2.**

	Helt uenig	Delvis uenig	Verken enig el- ler uenig	Delvis enig	Helt enig	Vet ikke
Samlet sett gjenspeiler eksamensformens måten elevene arbeider på i opplæringen	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Eksamensformen med tilgang til internett er godt egnet til å vurdere elevenes kompetanse med utgangspunkt i fagets formål	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener at man med eksamensformen kan sikre seg godt mot fusk	☐ (1)	☐ (2)	☐ (3)	☐ (4)	☐ (5)	☐ (6)
Jeg mener eksamensformen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget	☐ (1) (aktiver spm 15)	☐ (2) (aktiver spm 15)	☐ (3)	☐ (4) (aktiver spm 16)	☐ (5) (aktiver spm 16)	☐ (6)

**15. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

**16. Hvorfor mener du at eksamen med tilgang til internett ikke er en god ordning i dette faget?
Skriv inn: _____**

17. Dersom det er noe ved årets eksamensoppgaver i internasjonal engelsk / reiseliv og språk 2 du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her: _____

18. Dersom det er noe med eksamensordningen du er spesielt fornøyd eller misfornøyd med, ber vi deg kort spesifisere dette her: _____